

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ
ΕΣΠΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΕΣΠΑ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ, ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ &
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ταχ. Δ/ση : Μητροπόλεως 3,
Ταχ. Κώδικας : 10557
Πληροφορίες : Σ. Ζησοπούλου, Ι. Κονδύλη,
Π. Μητσούλα, Π. Σταύρου
: 210 3726051, 210 3726032,
210 3726047, 210 3726007
Τηλέφωνο
Email : s.zisopoulou@mnec.gr
ikondyli@mou.gr
p.mitsoula@mnec.gr
pstavrou@mnec.gr

Αθήνα, 25-11-2020

Αριθ. Πρωτ. : 125192 - 25-11-2020

ΠΡΟΣ (ηλεκτρονικά)
- ΠΙΝΑΚΑ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ (ηλεκτρονικά)
- ΠΙΝΑΚΑ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

2η ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
για την προετοιμασία του σχεδιασμού
των Προγραμμάτων 2021-2027

Νοέμβριος 2020

Περιεχόμενα

1.	Εισαγωγή	4
ΜΕΡΟΣ Α		6
2.	Κύριες εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο της περιόδου 2021-2027	6
3.	Οι μη επιλέξιμες κατηγορίες δράσεων	10
4.	Το πλαίσιο του αναπτυξιακού σχεδιασμού	12
4.1.	Οργάνωση και εξελίξεις του σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2021-2027	14
4.2.	Συνοπτική παρουσίαση του ΕΣΠΑ 2021-2027	16
4.3.	Αρχιτεκτονική Προγραμμάτων 2021-2027	25
ΜΕΡΟΣ Β		27
5.	Κατευθύνσεις για τη διαμόρφωση των Προγραμμάτων 2021-2027	27
5.1.	Λογική της παρέμβασης	27
5.2.	Δείκτες	28
5.3.	Πλαίσιο επίδοσης	32
5.3.1.	Μεθοδολογικό έγγραφο για το Πλαίσιο Επίδοσης του Προγράμματος	33
5.4.	Ενδιάμεση επανεξέταση, Αξιολόγηση και Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση 34	
5.5.	Αναγκαίοι (πρόσφοροι) όροι	36
5.6.	Απλοποίηση της διαχείρισης των Προγραμμάτων και υποστήριξη Δικαιούχων	38
5.6.1.	Απλοποίηση της διαχείρισης των Προγραμμάτων	38
5.6.2.	Λοιπά θέματα διαχείρισης και η υποστήριξη των Δικαιούχων	41
5.7.	Ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	42
5.8.	Προβολή, διαφάνεια και επικοινωνία	43
5.9.	Οριζόντιες αρχές	43
5.10.	Προγράμματα INTERREG	44
6.	Ανάπτυξη της εταιρικής σχέσης στα Προγράμματα	47
7.	Περιεχόμενο και έγκριση Προγραμμάτων (εκτός ΕΕΣ)	49
7.1.	Υπόδειγμα Προγραμμάτων (εκτός ΕΕΣ)	51
8.	Όργανα σχεδιασμού και κατάρτισης των Προγραμμάτων (εκτός ΕΕΣ)	53
9.	Ενέργειες για το σχεδιασμό και την κατάρτιση των Προγραμμάτων εκτός ΕΕΣ	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ		57

Παραρτήματα

Παράρτημα I: Σχέδιο υποδείγματος Προγράμματος εκτός ΕΕΣ.....	57
Παράρτημα II: Η λογική της παρέμβασης	58
Παράρτημα III: Παράδειγμα περιεχομένου μεθοδολογικού εγγράφου Π.Ε.....	64
Παράρτημα IV: Αναγκαίοι όροι και στρατηγικό & επιχειρησιακό πλαίσιο	71
Παράρτημα V: Συσχέτιση Στόχων Πολιτικής-Ειδικών Στόχων-Αναγκαίων Όρων	73
Παράρτημα VI: Κοινοί δείκτες ΕΤΠΑ/ΤΣ & δείκτες Προγραμμάτων Interreg**	77
Παράρτημα VII: Δείκτες επιδόσεων του ΕΤΠΑ/ΤΣ προς χρήση από την Επιτροπή*	83
Παράρτημα VIII: Κοινοί δείκτες ΕΚΤ+	86
Παράρτημα IX: Κοινοί δείκτες ΤΔΜ*	88
Παράρτημα X: Εταίροι που συμμετείχαν στις ΟΣΠ 2021-2027	90

Πίνακες

Πίνακας 1: Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027	25
Πίνακας 2: Στοχοθέτηση δεικτών Πλαισίου Επίδοσης	33
Πίνακας 3: Αναγκαίοι Όροι*	36

Εικόνες

Εικόνα 1: Η Λογική της παρέμβασης στο σχεδιασμό των Προγραμμάτων*	28
---	----

1. Εισαγωγή

Στόχος της 2ης Εγκυκλίου είναι να δοθούν οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη δομή και το περιεχόμενο των Προγραμμάτων¹ της προγραμματικής περιόδου (ΠΠ) 2021-2027 που θα χρηματοδοτηθούν από τα Ταμεία ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής, ΕΚΤ+, Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) και ΕΤΘΑ.

Η παρούσα Εγκύκλιος σηματοδοτεί τη συνέχεια της περιόδου προετοιμασίας των Προγραμμάτων 2021-2027, που ξεκίνησε με την 1^η Εγκύκλιο που στόχο είχε τη διαμόρφωση των προτάσεων των φορέων χάραξης πολιτικής και την με βάση αυτές διατύπωση του Σχεδίου για το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2021-2027. Οι φορείς σχεδιασμού σε συνεργασία με τις υπηρεσίες που αναλαμβάνουν τη συγγραφή των Προγραμμάτων θα πρέπει να ξεκινήσουν άμεσα τη διαδικασία κατάρτισης, προάγοντας παράλληλα τη συζήτηση με τους εμπλεκόμενους εταίρους σχετικά με τις ανάγκες και τις στρατηγικές προτεραιότητες ανά Στόχο Πολιτικής.

Η εγκύκλιος διαρθρώνεται σε δύο μέρη:

Το **Μέρος Α** περιγράφει τις κύριες εξελίξεις σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο της ΠΠ 2021-2027, τις κύριες κατευθύνσεις που διέπουν την Πολιτική της Συνοχής καθώς και τους περιορισμούς που προκύπτουν από το νέο κανονιστικό πλαίσιο. Στο ίδιο Μέρος παρουσιάζονται η οργάνωση και οι εξελίξεις του σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2021-2027, οι κύριες στρατηγικές κατευθύνσεις του νέου ΕΣΠΑ, καθώς και η αρχιτεκτονική των Προγραμμάτων.

Στο **Μέρος Β** δίνονται οι κύριες αρχές και οι κατευθύνσεις για την έναρξη του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027. Επίσης, περιγράφεται η δομή και το περιεχόμενο των Προγραμμάτων που θα υποστηριχτούν από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+, το ΤΔΜ, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΤΘΑ σύμφωνα με το υπόδειγμα του σχεδίου του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων (ΚΚΔ) της ΠΠ 2021-2027.

Στην Εγκύκλιο επίσης, επισυνάπτεται μια σειρά Παραρτημάτων με στοιχεία και πληροφορίες που αφορούν τον προγραμματισμό και την κατάρτιση των Προγραμμάτων. Το υλικό αυτό περιλαμβάνει στοχευμένα παραδείγματα για την ανάπτυξη της λογικής της παρέμβασης στα Προγράμματα, τη στοχοθέτηση των δεικτών εκρών και αποτελέσματος ανά Ταμείο, τη λίστα των Αναγκαίων Όρων και τη συσχέτισή τους με εθνικές στρατηγικές και τέλος, τη σύνδεση των Στόχων Πολιτικής με τα Ταμεία, τους ειδικούς στόχους και τους Αναγκαίους Όρους.

Θα πρέπει βεβαίως να σημειωθεί ότι το κανονιστικό πλαίσιο της ΠΠ 2021-2027 δεν έχει ακόμα εγκριθεί από τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα και επομένως δεν έχει οριστικοποιηθεί και επίσημα υιοθετηθεί. Η παρούσα Εγκύκλιος καταγράφει τις πλέον πρόσφατες εξελίξεις στα κείμενα των Κανονισμών, όπως αυτά είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο της διαβούλευσης με τα Κράτη Μέλη.

Για το λόγο αυτό και δεδομένου ότι το ΕΣΠΑ 2021-2027 δεν έχει υποβληθεί επίσημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ΕΑΣ θα εκδώσει ειδικές (τεχνικές) οδηγίες για το σχεδιασμό των νέων Προγραμμάτων, όπου αυτό κριθεί σκόπιμο.

Στο αμέσως επόμενο διάστημα πρόκειται επίσης να ακολουθήσουν συμπληρωματικές στην παρούσα εγκύκλιο εξειδικεύσεις που θα αφορούν στις κατανομές των πόρων μεταξύ των Προγραμμάτων και στις επιμέρους ανά Πρόγραμμα επιλογές προτεραιοτήτων και παρεμβάσεων που συνδέονται με την κατανομή των πόρων.

¹ Στην προγραμματική περίοδο 2021-2027 τα Προγράμματα δεν αναφέρονται στο σχέδιο των Κανονισμών ως Επιχειρησιακά Προγράμματα αλλά ως Προγράμματα.

Για τυχόν ερωτήματα σχετικά με το περιεχόμενο της εγκυκλίου οι εμπλεκόμενοι φορείς μπορούν να απευθύνονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

- s.zisopoulou@mnec.gr (Σμάρω Ζησοπούλου),
- ikondyli@mou.gr (Ιουλία Κονδύλη),
- p.mitsoula@mnec.gr (Πόπη Μητσούλα) και
- pstavrou@mnec.gr (Πέτρος Σταύρου).

Οι απαντήσεις θα τυποποιούνται και θα γνωστοποιούνται ηλεκτρονικά σε όλους τους εμπλεκόμενους.

2. Κύριες εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο της περιόδου 2021-2027

Στην 1^η Εγκύκλιο (α.π. 60072, 6/6/2019) για το σχεδιασμό του ΕΣΠΑ 2021-2027 αποτυπώθηκαν τα κύρια σημεία των σχεδίων των Κανονισμών της προγραμματικής περιόδου (ΠΠ) 2021-2027 και δόθηκαν οι βασικές διαφορές με την ΠΠ 2014-2020. Στην ενότητα που ακολουθεί δίνονται οι κυριότερες εξελίξεις και οι αλλαγές που έχουν προκύψει στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την κατάρτιση του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων του.

Σύμφωνα με τα Συμπεράσματα της **Έκτακτης Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου** που πραγματοποιήθηκε στις 17-21 Ιουλίου 2020, ο προσανατολισμός της **Πολιτικής της Συνοχής** για την ΠΠ 2021-2027 διαμορφώνεται από:

- Την ανάγκη αντιμετώπισης της κρίσης και τη στόχευση στην οικονομική ανάκαμψη.
- Το ρόλο της για μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των Περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποστηρίζοντας όμως την ευρύτερη στόχευση για μία πράσινη, ψηφιακή και ανθεκτική Ευρώπη.
- Την άμεση διασύνδεση με το Ευρωπαϊκό εξάμηνο και τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται από αυτό, καθώς επίσης με τις στρατηγικές για τη βέλτιστη οικονομική διακυβέρνηση, την αποτελεσματική εφαρμογή του κράτους δικαίου και του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων².

Ο **Κανονισμός Κοινών Διατάξεων (ΚΚΔ)**, ο οποίος βρίσκεται στη διαδικασία διαπραγματεύσεων (φάση Τριλόγου) πριν την οριστικοποίησή του, μετά από πρόταση τροποποίησης της Επιτροπής τον Ιανουάριο 2020 για τη Θέσπιση Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης, αφορά τα ακόλουθα Ταμεία: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ), Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) και για πρώτη φορά το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ), το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ΤΕΑ) και το Μέσο Διαχείρισης Συνόρων και Θεωρήσεων (ΜΔΣΘ). Επισημαίνεται, ότι τα Ταμεία αρμοδιότητας της ΓΔ Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων (ΤΑΜΕ, ΤΕΑ και ΜΔΣΘ) διέπονται από τον ΚΚΔ. Ενημερωτικά αναφέρεται ότι προβλέπεται ο σχεδιασμός διακριτών Προγραμμάτων για τα τρία Ταμεία, τα οποία ωστόσο δεν αποτελούν τμήμα του ΕΣΠΑ 2021-2027.

Στους πέντε Στόχους Πολιτικής όπως αυτοί είχαν αναφερθεί στην 1η Εγκύκλιο, προστίθεται και ένας **νέος ειδικός στόχος για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης**, ο οποίος μπορεί σύμφωνα με το σχέδιο του Κανονισμού για το ΤΔΜ είτε να αποτελέσει ξεχωριστό άξονα ή άξονες προτεραιότητας εντός ενός ή περισσότερων Προγραμμάτων ή ξεχωριστό Πρόγραμμα. **Στην περίπτωση της χώρας μας, έχει ληφθεί η απόφαση για τη δημιουργία ενός διακριτού Προγράμματος μέσω του οποίου θα υλοποιηθούν οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΤΔΜ.**

Για την κατάρτιση των Προγραμμάτων λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, οι αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και οι σχετικές εθνικές ή/και περιφερειακές στρατηγικές. Τα Προγράμματα επίσης καταρτίζονται στη βάση της **εταιρικής σχέσης** (βλ. Κεφάλαιο 6) και **πρέπει να υποβληθούν στην ΕΕ εντός 3 μηνών μετά την επίσημη υποβολή του ΕΣΠΑ 2021-2027.**

² Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων έχει ως στόχο την οικοδόμηση μιας πιο δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς Ένωσης διασφαλίζοντας νέα και αποτελεσματικότερα δικαιώματα για τους πολίτες στους τομείς της εργασίας και της κοινωνικής προστασίας.

Σύμφωνα με τα Συμπεράσματα της Έκτακτης Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Ιούλιο του 2020, τα ποσοστά συγχρηματοδότησης ανάλογα με την κατηγορία των Περιφερειών διαμορφώθηκαν κατ' ανώτατο όριο σε:

- 85% για τις λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες
- 60% για τις Περιφέρειες σε μετάβαση
- 40% για τις περισσότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες
- 95% για δράσεις κοινωνικής καινοτομίας του ΕΚΤ+, όταν αυτές και μόνο αυτές περιλαμβάνονται σε ξεχωριστό άξονα προτεραιότητας
- 85% για δράσεις στήριξης των απόρων
- 85% για το Ταμείο Συνοχής
- 80%³ για τα Προγράμματα Interreg.

Η θεματική συγκέντρωση με βάση το σχέδιο του ΚΚΔ δύναται να υπολογιστεί είτε σε επίπεδο χώρας είτε σε επίπεδο κατηγορίας Περιφερειών. Για την Ελλάδα που έχει κατά κεφαλή ΑΕΕ κάτω από 75%, η θεματική συγκέντρωση υπολογίζεται σε επίπεδο χώρας και ισχύουν τα παρακάτω:

Για το ΕΤΠΑ:

- Τουλάχιστον το **25% των πόρων** του ΕΤΠΑ να διατεθεί στο **Στόχο Πολιτικής 1** και
- Τουλάχιστον το **30% των πόρων** του ΕΤΠΑ να διατεθεί στο **Στόχο Πολιτικής 2**. Στην περίπτωση που οι πόροι του Ταμείου Συνοχής που αφορούν το περιβάλλον είναι πάνω από το 50%, τότε οι πόροι που αντιστοιχούν στο πάνω από το 50% μπορούν να προσμετρηθούν για την επίτευξη του στόχου του 30% του ΕΤΠΑ για τον Στόχο Πολιτικής 2.
- Επιπλέον, το 8% των πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Για το ΕΚΤ+:

- Τουλάχιστον το **25%** των συνολικών πόρων του ΕΚΤ+ θα διατεθούν στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης για τους ειδικούς στόχους της πολιτικής **κοινωνικής ένταξης**, όπως ορίζονται στο Άρθρο 4, Παράγραφος 1, σημεία vii έως xi του Κανονισμού ΕΚΤ+ συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών.
- Τουλάχιστον το **2%** των συνολικών πόρων του ΕΚΤ+ στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης για τον ειδικό στόχο της **αντιμετώπισης της υλικής στέρησης**, όπως ορίζεται στο Άρθρο 4, Παράγραφος 1, σημείο xi. του κανονισμού ΕΚΤ+.
- Τουλάχιστον το **10%** για τη στήριξη της **απασχόλησης των νέων** στα Κράτη Μέλη με ποσοστό νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ), όπως στην Ελλάδα, μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της Ένωσης το 2019.

Με δεδομένο ότι στο πλαίσιο του ΣΠ5 μπορούν να υλοποιηθούν πεδία παρέμβασης (Παράρτημα Ι του ΚΚΔ) που εμπίπτουν θεματικά στους υπόλοιπους ΣΠ (1-4) αλλά να χρηματοδοτούνται με πόρους του ΣΠ5, τα σχετικά πεδία παρεμβάσεων που αντιστοιχούν στους ΣΠ1 και ΣΠ2 προσμετρώνται στη θεματική συγκέντρωση των ΣΠ1 και ΣΠ2 αντίστοιχα.

Για το σύνολο του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπάρχει επιπλέον η δέσμευση ότι το 30% των πόρων θα διατεθεί για δράσεις κλιματικής αλλαγής.

³ Ο Κανονισμός ΕΕΣ μπορεί να θεσπίζει υψηλότερα ποσοστά συγχρηματοδότησης για προγράμματα εξωτερικής διασυνοριακής συνεργασίας στο πλαίσιο του στόχου «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» (Interreg).

Ειδικότερα, 30% των πόρων του ΕΤΠΑ και 37% των πόρων του Ταμείου Συνοχής θα διατεθούν για δράσεις για το κλίμα.

Σημαντική εξέλιξη στο κανονιστικό πλαίσιο μετά τη νέα πρόταση της Επιτροπής στις 28 Μαΐου 2020, είναι η **αύξηση της ευελιξίας των Προγραμμάτων στη μεταφορά πόρων**. Κατά το σχεδιασμό ή κατά την αναθεώρηση, το Κράτος Μέλος μπορεί να διαθέσει το 5% των πόρων σε εργαλεία κεντρικής διαχείρισης και μπορεί να μεταφέρει έως το 20% των πόρων ενός Ταμείου σε άλλο Ταμείο για το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΚΤ+. Επιπλέον, μπορεί να μεταφέρει έως 15% των πόρων από τις λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες στις Περιφέρειες μετάβασης ή στις περισσότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες.

Στη συνέχεια αναφέρονται συνοπτικά τα νέα δεδομένα για:

- Τον Κανονισμό για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
- Τον Κανονισμό για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης
- Το Χρηματοδοτικό Μέσο Invest EU

Κανονισμός για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας⁴ (ΕΤΘΑ) αποσκοπεί στη χορήγηση χρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό της Ένωσης για τη στήριξη της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ), της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής της Ένωσης και των διεθνών δεσμεύσεων της ΕΕ στον τομέα της διακυβέρνησης των ωκεανών.

Σύμφωνα με τη μερική Γενική Προσέγγιση της 14ης Ιουνίου 2019 το ΕΤΘΑ ακολουθεί τις παρακάτω προτεραιότητες:

- 1) Προώθηση της βιώσιμης αλιείας και της διατήρησης των υδρόβιων βιολογικών πόρων.
- 2) Προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.
- 3) Ενθάρρυνση της ανάπτυξης βιώσιμης γαλαζίας οικονομίας και προώθηση της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σε παράκτιες και εσωτερικές περιοχές.
- 4) Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των ωκεανών και διασφάλιση ασφαλών, προστατευόμενων, καθαρών θαλασσών και ωκεανών που υπόκεινται σε βιώσιμη διαχείριση.

Τουλάχιστον το 15% της χρηματοοικονομικής στήριξης της Ένωσης που κατανέμεται σε κάθε Κράτος Μέλος χορηγείται, στο πλαίσιο του Προγράμματος που εκπονείται, στους ειδικούς σκοπούς του ελέγχου και της επιτήρησης των αλιευτικών δραστηριοτήτων και στη συλλογή δεδομένων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Η χρηματοδοτική στήριξη της Ένωσης από το ΕΤΘΑ που χορηγείται ανά Κράτος Μέλος στην αντικατάσταση ή εκσυγχρονισμό κύριου ή βοηθητικού κινητήρα, και στη μόνιμη και στην προσωρινή παύση αλιευτικών δραστηριοτήτων δεν υπερβαίνει αθροιστικά το υψηλότερο από τα δύο κατώτατα όρια: α) 6εκ ευρώ ή β) το 15% της χρηματοοικονομικής στήριξης της Ένωσης που χορηγείται ανά Κράτος Μέλος.

Κανονισμός για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

Την ΠΠ 2021-2027 δημιουργείται **Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης**, που περιλαμβάνει το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ), προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς μία

⁴ Σύμφωνα με τις μέχρι σήμερα διαπραγματεύσεις και στην 1^η μερική Γενική Προσέγγιση του Συμβουλίου, υπάρχει η πρόταση το ΕΤΘΑ να μετονομαστεί σε ΕΤΘΑΥ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας).

κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050. Ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης αποτελείται από τους εξής **3 πυλώνες**:

- Το **Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης**, το οποίο θεσπίστηκε στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και αφορά την ενεργειακή μετάβαση/ απολιγνιτοποίηση. Το ΤΔΜ θα υλοποιηθεί στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης με διακριτό κονδύλι ύψους 7,5 δις € (σε τιμές 2018) με επιπλέον πόρους από το Εργαλείο Ανάκαμψης «Next Generation EU» (βλ. Κεφάλαιο 4), οι οποίοι ανέρχονται στα 10 δις € σε επίπεδο ΕΕ και τη δυνατότητα μεταφοράς πόρων από το ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+ αν το Κράτος Μέλος το επιλέξει.
- Ειδικό σκέλος **στο πλαίσιο του InvestEU** για την κινητοποίηση επενδύσεων ύψους 45 δις €.
- Δανειακή διευκόλυνση του δημοσίου τομέα από την ΕΤΕπ για την κινητοποίηση επενδύσεων ύψους 25 δις €.

Το ΤΔΜ επικεντρώνεται στην οικονομική διαφοροποίηση των περιοχών που επηρεάζονται περισσότερο από την ενεργειακή μετάβαση μέσω της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, τη ψηφιακή μετάβαση και την καινοτομία, την αποκατάσταση των περιοχών και αναβάθμιση των τοπικών μέσων μαζικής μεταφοράς, την απόκτηση νέων δεξιοτήτων, την ενεργό ένταξη των εργαζομένων και των ατόμων που αναζητούν εργασία στις περιοχές αυτές και τέλος την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας.

Οι επιλέξιμες περιοχές είναι σε επίπεδο NUTS 3 και είναι αυτές που πλήττονται από τη ενεργειακή μετάβαση και την απολιγνιτοποίηση. Για τη χώρα μας, επιλέξιμες περιοχές είναι η Δυτική Μακεδονία και ειδικότερα οι περιφερειακές ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας, η Περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας καθώς και η άτυπη Χωρική Ενότητα Κρήτης και Νήσων Αιγαίου.

Η στήριξη από το ΤΔΜ θα βασίζεται σε Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης (ΕΣΔΜ).

Χρηματοδοτικό Μέσο InvestEU

Το χρηματοδοτικό μέσο InvestEU θα αντικαταστήσει το υφιστάμενο πλαίσιο του Επενδυτικού Σχεδίου για την Ευρώπη (Σχέδιο Juncker) και θα ενοποιήσει χρηματοδοτικά το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων και 13 ακόμα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ που είναι διαθέσιμα αυτή τη στιγμή. Φιλοδοξεί να ενεργοποιήσει τουλάχιστον 650 δις ευρώ σε πρόσθετες επενδύσεις, στοχεύοντας να δώσει μια επιπλέον ώθηση στην καινοτομία και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην Ευρώπη.

Τα Κράτη Μέλη έχουν τη δυνατότητα να κατανείμουν στη συμφωνία εταιρικής σχέσης ή κατά το αίτημα τροποποίησης ενός Προγράμματος, ποσό συνεισφοράς στο μηχανισμό Invest EU μέσω των Ταμείων ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, ΤΣ, ΕΤΘΑ και ΤΔΜ. Το ποσό της συνεισφοράς προς τον μηχανισμό InvestEU δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% του συνολικού κονδυλίου για κάθε Ταμείο, εκτός από επαρκώς αιτιολογημένες περιπτώσεις (άρθρο 10 σχεδίου ΚΚΔ). Το ποσό αυτό θα διατίθεται αποκλειστικά επ' ωφελεία του Κράτους Μέλους.

Το InvestEU λειτουργεί μέσω των κάτωθι **πέντε (5) σκελών πολιτικής**, τα οποία αντιμετωπίζουν αστοχίες της αγοράς ή μη βέλτιστες επενδυτικές καταστάσεις στο πλαίσιο του ειδικού πεδίου εφαρμογής τους:

- βιώσιμων υποδομών
- έρευνας, καινοτομίας και ψηφιοποίησης
- ΜΜΕ
- κοινωνικών επενδύσεων και δεξιοτήτων
- στρατηγικό ευρωπαϊκό επενδυτικό.

Σύμφωνα με τον προτεινόμενο τρόπο διαχείρισης το InvestEU (η εγγύηση της ΕΕ) θα υλοποιηθεί με έμμεση διαχείριση, μέσω εταιρών υλοποίησης, που, κατά κανόνα, συμβάλλουν και στη στήριξη που πρέπει να παρέχεται στους τελικούς αποδέκτες. Οι εταιρείες υλοποίησης θα αποτελούνται από τον όμιλο της ΕΤΕπ, διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες και ιδρύματα και άλλους χρηματοοικονομικούς διαμεσολαβητές που είναι οργανισμοί της Ένωσης, που ρυθμίζονται ή/και υπόκεινται σε εποπτεία του τραπεζικού τομέα. Η υλοποίηση του συμβουλευτικού κόμβου InvestEU και της πύλης InvestEU θα γίνεται κεντρικά από τις υπηρεσίες της ΕΕ.

3. Οι μη επιλέξιμες κατηγορίες δράσεων

Στην παρακάτω ενότητα παρατίθενται συγκεκριμένες -προβλεπόμενες από το κανονιστικό πλαίσιο- εξαιρέσεις από τις επιλέξιμες κατηγορίες δράσεων:

ΕΤΠΑ και ΤΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του σχεδίου του Κανονισμού ΕΤΠΑ/ ΤΣ, τα συγκεκριμένα Ταμεία **δεν μπορούν να χρηματοδοτήσουν**:

- Την κατασκευή αεροδρομίων. Εξαιρέση αποτελούν οι δράσεις για την ενίσχυση της ασφάλειας και της μετρίαση των περιβαλλοντικών επιδράσεων στα υφιστάμενα αεροδρόμια.
- Επενδύσεις σε ΧΥΤΥ/ΧΥΤΑ (landfills) με εξαίρεση τον παροπλισμό τους, την μετατροπή τους και αύξηση της ασφάλειας των υφιστάμενων, με την προϋπόθεση ότι δεν αυξάνεται η δυναμικότητά τους.
- Επενδύσεις για την αύξηση της δυναμικότητας των εγκαταστάσεων εναπομεινάντων αποβλήτων.
- Επενδύσεις για την παραγωγή, επεξεργασία, αποθήκευση και διανομή ορυκτών καυσίμων (φυσικό αέριο), με εξαίρεση στις περιπτώσεις που αντικαθιστούν θέρμανση με τη χρήση του άνθρακα.
- Προμήθεια σιδηροδρομικού τροχαίου υλικού. Εξαιρέση αποτελεί η περίπτωση που ο φορέας που έχει αναλάβει τον σιδηρόδρομο στην περίπτωση της πλήρους ιδιωτικοποίησης είναι νεοσύστατη επιχείρηση.
- Τον παροπλισμό ή την κατασκευή πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής.
- Τις επενδύσεις για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από δραστηριότητες που απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι της οδηγίας 2003/87/ΕΚ⁵ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
- Την παρασκευή, επεξεργασία και εμπορία καπνού και προϊόντων καπνού.
- Τις προβληματικές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 18 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, εκτός αν επιτραπεί βάσει των εφαρμοστέων κανόνων της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις ή για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών.

Επιπλέον, το Ταμείο Συνοχής δεν στηρίζει τις επενδύσεις στη στέγαση, εκτός εάν σχετίζονται με την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης ή τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32003L0087>

ΕΚΤ+

Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Κανονισμού για το ΕΚΤ+, οι κάτωθι κατηγορίες δαπανών **δεν είναι επιλέξιμες**:

- Η αγορά γης, ακινήτων και η υλοποίηση υποδομών.
- Η αγορά επίπλωσης, εξοπλισμού και οχημάτων, εκτός αν είναι απαραίτητη για την επίτευξη του στόχου της πράξης, ή αν αυτά τα είδη αποσβήνονται πλήρως, ή η αγορά τους συνιστά την πιο οικονομική επιλογή.

ΤΔΜ

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του σχεδίου του Κανονισμού ΤΔΜ, το συγκεκριμένο Ταμείο **δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει**:

- Τον παροπλισμό ή την κατασκευή πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής.
- Την παρασκευή, επεξεργασία και εμπορία καπνού και προϊόντων καπνού.
- Τις προβληματικές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 18 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, εκτός αν επιτραπεί βάσει των εφαρμοστέων κανόνων της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις.
- Επενδύσεις για την παραγωγή, επεξεργασία, αποθήκευση και διανομή ορυκτών καυσίμων (φυσικό αέριο), με εξαίρεση στις περιπτώσεις που αντικαθιστούν θέρμανση με τη χρήση του άνθρακα.

ΕΤΘΑ

Με βάση την πορεία των διαπραγματεύσεων, οι ακόλουθες δράσεις **δεν είναι επιλέξιμες** στο πλαίσιο του σχεδίου του Κανονισμού ΕΤΘΑ (άρθρο 13):

- Πράξεις που αυξάνουν την αλιευτική ικανότητα ενός αλιευτικού σκάφους ή στηρίζουν την απόκτηση εξοπλισμού που αυξάνει την ικανότητα ενός αλιευτικού σκάφους να εντοπίζει αλιεύματα, εκτός εάν οι πράξεις αφορούν επενδύσεις για την ασφάλεια επί του σκάφους, τις συνθήκες εργασίας και την ενεργειακή απόδοση, υπό τον όρο ότι το τμήμα του αντίστοιχου στόλου με το οποίο σχετίζονται οι πράξεις είναι σε ισορροπία, κάθε αύξηση της ικανότητας που προκύπτει από τις εν λόγω πράξεις αντισταθμίζεται από προηγούμενη απόσυρση τουλάχιστον ίσης ικανότητας και τηρείται το εθνικό ανώτατο όριο της αλιευτικής ικανότητας που κατανέμεται σε κάθε Κράτος Μέλος.
- Η κατασκευή και η απόκτηση αλιευτικών σκαφών ή η εισαγωγή αλιευτικών σκαφών, εκτός εάν προβλέπεται άλλως στον παρόντα Κανονισμό.
- Η μεταβίβαση ή η μετανηολόγηση αλιευτικών σκαφών σε τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων μέσω της δημιουργίας κοινοπραξιών με εταίρους των εν λόγω χωρών.
- Η προσωρινή ή οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων, εκτός εάν προβλέπεται άλλως στον παρόντα Κανονισμό.
- Ερευνητική αλιεία, εκτός εάν διενεργείται από επιστημονικά ιδρύματα με σκοπό τη διερεύνηση πιθανών επιλογών διαχείρισης για τα αλιευτικά αποθέματα, προκειμένου να εξασφαλιστεί βιώσιμη ή ερευνητική αλιεία για χωροκατακτητικά είδη, που περιλαμβάνει ο ενωσιακός κατάλογος του Κανονισμού 1143/2014.
- Η μεταβίβαση της κυριότητας μιας επιχείρησης.
- Η άμεση ανανέωση του αποθέματος, εκτός εάν προβλέπεται ρητά ως μέτρο επαναφοράς ή άλλα μέτρα διατήρησης από νομική πράξη της Ένωσης ή στην περίπτωση πειραματικού εμπλουτισμού αποθεμάτων.
- Η κατασκευή νέων λιμένων ή νέων ιχθυοσκαλών.

- Οι μηχανισμοί παρέμβασης στην αγορά που αποσκοπούν στην προσωρινή ή μόνιμη απόσυρση προϊόντων αλιείας ή υδατοκαλλιέργειας από την αγορά με σκοπό τη μείωση της προσφοράς, προκειμένου να αποφευχθεί μείωση ή αύξηση των τιμών.
- Οι επενδύσεις επί των αλιευτικών σκαφών που είναι απαραίτητες για τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις της ενωσιακής νομοθεσίας εν ισχύ κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων που απορρέουν από τις υποχρεώσεις της Ένωσης στο πλαίσιο περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης της αλιείας, εκτός εάν προβλέπεται άλλως στον παρόντα Κανονισμό.
- Οι επενδύσεις επί των αλιευτικών σκαφών που έχουν πραγματοποιήσει δραστηριότητες αλιείας στη θάλασσα για λιγότερο από 60 ημέρες εντός των δύο ημερολογιακών ετών που προηγούνται του έτους υποβολής της αίτησης για στήριξη.
- Η αντικατάσταση ή εκσυγχρονισμός κύριου ή βοηθητικού κινητήρα σε αλιευτικό σκάφος, εκτός εάν προβλέπεται άλλως στον παρόντα Κανονισμό.

4. Το πλαίσιο του αναπτυξιακού σχεδιασμού

Τον Ιανουάριο του 2020 συγκροτήθηκε, με εντολή της Ελληνικής Κυβέρνησης, ανεξάρτητη Επιτροπή για την εκπόνηση του νέου **Σχεδίου Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία**. Σύμφωνα με την ενδιαμέση έκθεση που παρουσιάστηκε τον Ιούλιο του 2020, ο κεντρικός στόχος για την ελληνική οικονομία, κατά τα επόμενα χρόνια, πρέπει να είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας (δηλαδή της σχετικής συμμετοχής των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών στο εθνικό προϊόν), καθώς και η στενότερη διασύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία. Ειδικότερα, οι οικονομικές και πολιτικές προτεραιότητες της χώρας πρέπει να είναι: η αύξηση των επενδύσεων και των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ, η ενίσχυση της μισθωτής εργασίας και η μείωση της παραοικονομίας, η επένδυση στην εκπαίδευση και τη γνώση, η αύξηση του μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων, η προώθηση της τεχνολογίας αιχμής, της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης, η επίτευξη φιλόδοξων περιβαλλοντικών στόχων, η υποστήριξη των αδύναμων νοικοκυριών, η ενίσχυση της βασικής έρευνας μέσω της άρσης αγκυλώσεων στα πανεπιστήμια, τα κίνητρα για ενίσχυση της καινοτομίας, η ριζική αναβάθμιση του συστήματος κατάρτισης για ανέργους και εργαζόμενους, η συνέχιση και εμβάθυνση της ψηφιακής μεταρρύθμισης στη δημόσια διοίκηση, ο εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες, η αναδιάρθρωση του συστήματος υγείας με προτεραιότητα στην ψηφιοποίηση, η ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων και η στροφή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με άμβλυνση του κόστους μετάβασης και στήριξη των τοπικών κοινωνιών κατά την απολιγνιτοποίηση. Το Σχέδιο Ανάπτυξης αποτελεί βασικό κείμενο αναφοράς για τις στρατηγικές επιλογές του ΕΣΠΑ και κατ' επέκταση των Προγραμμάτων του.

Παράλληλα με τη συνεχιζόμενη επεξεργασία του Σχεδίου Ανάπτυξης για την Ελληνική οικονομία ολοκληρώθηκε και το **Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ)** για την περίοδο 2021-2025. Το ΕΠΑ θεσπίζει ένα ολοκληρωμένο σύστημα για το σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι αναπτυξιακοί στόχοι του ΕΠΑ 2021-2025 αναπτύσσονται σε πέντε πυλώνες: Έξυπνη Ανάπτυξη, Πράσινη Ανάπτυξη, Κοινωνική Ανάπτυξη, Ανάπτυξη Υποδομών και Εξωστρέφεια. Τα διαλαμβανόμενα στο ΕΠΑ επίσης επηρεάζουν το σχεδιασμό ΕΣΠΑ και Προγραμμάτων επιδιώκοντας την ανάπτυξη συνεργειών και συμπληρωματικότητας.

Στο πλαίσιο αντιμετώπισης των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 και για την ώθηση της ευρωπαϊκής οικονομίας να ανακάμψει από την

πανδημία, οι Αρχηγοί των Κ-Μ και πρόσφατα και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμφώνησαν με βάση τη σχετική πρόταση της Επιτροπής, σε ένα σημαντικότατο πακέτο ανάκαμψης για την περίοδο 2021-2027, το οποίο συνδυάζει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) με το νέο μέσο ανάκαμψης «**Next Generation EU**». Η κεντρική ιδέα του Ευρωπαϊκού πακέτου ανάκαμψης βασίζεται σε τέσσερις στόχους πολιτικής:

1. Προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της Ένωσης
2. Ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας
3. Μετριασμός των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων της κρίσης
4. Υποστήριξη του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού.

Η Ε.Ε στο πλαίσιο του νέου εργαλείου «Next Generation EU» θα δανειστεί κεφάλαια για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις κεφαλαιαγορές, έτσι ώστε να χρηματοδοτηθεί η προσπάθεια ανάκαμψης και προκειμένου να παράσχει στην ΕΕ τα μέσα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που έχει δημιουργήσει η πανδημία COVID-19. Κάτι τέτοιο θα επιτρέψει τη μεταφορά νέων αυξημένων πόρων σε προγράμματα όπως ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το REACT-EU, το πρόγραμμα Ορίζων Ευρώπη, το InvestEU (βλ. Κεφάλαιο 2), η Αγροτική Ανάπτυξη, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (βλ. Κεφάλαιο 2), το RescEU κ.α.

Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility-RRF) συστάθηκε για την αντιμετώπιση της COVID-19 κρίσης και τη στήριξη της μετάβασης σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία. Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με συνολικό προϋπολογισμό 672,5 δις ευρώ (εκ των οποίων 312,5 δις ευρώ επιχορηγήσεις και 360 δις ευρώ με τη μορφή δανείων) θα στηρίζει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ιδίως σε πράσινες και ψηφιακές τεχνολογίες, με διαρκή αντίκτυπο στην παραγωγικότητα και την ανθεκτικότητα της οικονομίας της Ένωσης. Το 70% των πόρων του RRF πρέπει να δεσμευτεί τα έτη 2021 και 2022 και το 30% των πόρων το έτος 2023. Για την υλοποίηση, τα Κράτη Μέλη καταρτίζουν εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αναλύοντας τις προβλεπόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις και τα οποία εγκρίνονται από την Επιτροπή.

Συμπληρωματικά με το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το **REACT-EU** αφορά πιο βραχυπρόθεσμες δράσεις αντιμετώπισης της κρίσης σε τομείς που χαρακτηρίζονται καίριας σημασίας για να τεθούν οι βάσεις μιας υγιούς ανάκαμψης (δημιουργία θέσεων απασχόλησης, πράσινη συμφωνία, ψηφιακή μετάβαση). Το REACT-EU περιλαμβάνει πρόσθετα κονδύλια ύψους 47,5 δις ευρώ σε επίπεδο ΕΕ, τα οποία θα διατεθούν στα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΕΒΑ. Τα εν λόγω πρόσθετα κονδύλια θα χορηγηθούν από το Next Generation EU για την περίοδο 2021-2022.

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός της χώρας, συμπληρώνεται με την υλοποίηση παρεμβάσεων, των οποίων η χρηματοδοτική στήριξη εξασφαλίζεται μέσω των πόρων που θα διατεθούν στο πλαίσιο της **Κοινής Γεωργικής Πολιτικής**.

Την 1η Ιουνίου 2018, η ΕΕ υπέβαλε τρεις (3) νομοθετικές προτάσεις για την Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) μετά το 2020, οι οποίες αφορούν α) τη θέσπιση κανόνων για την στήριξη των στρατηγικών σχεδίων που πρέπει να καταρτίζονται από τα Κράτη Μέλη, β) τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και γ) την τροποποίηση του Καν. 1308/2013 και των Καν. 1151/2012, 521/2014, 228/2013 και 229/2013 για την Κοινή Οργάνωση των Γεωργικών Αγορών (ΚΟΑ).

Οι εννέα (9) στόχοι της μελλοντικής ΚΓΠ έχουν τεθεί σε επίπεδο ΕΕ και αφορούν την εξασφάλιση δίκαιου εισοδήματος για τους γεωργούς, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, την εξισορρόπηση της ισχύος στην αλυσίδα τροφίμων, τη δράση

για την κλιματική αλλαγή, την προστασία του περιβάλλοντος, τη διατήρηση των τοπίων και της βιοποικιλότητας, την ενθάρρυνση της ανανέωσης των γενεών, την τόνωση των αγροτικών περιοχών και τέλος την προστασία της υγείας και της ποιότητας των τροφίμων. Μέσω ενιαίων στρατηγικών σχεδίων, το κάθε Κράτος Μέλος θα καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο προτίθεται να επιτύχει τους 9 στόχους, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία της ΚΓΠ και ταυτόχρονα, αντιμετωπίζοντας τις ειδικές ανάγκες των γεωργών και των αγροτικών κοινοτήτων του.

Τα Κράτη Μέλη υποβάλλουν μόνο ένα εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο (ΣΣ) που καλύπτει τις άμεσες ενισχύσεις, την αγροτική ανάπτυξη και τις τομεακές στρατηγικές. Τα Κράτη μέλη θα πρέπει να αναλύσουν την ιδιαίτερη κατάσταση και τις ανάγκες τους, να θέσουν στόχους που να συνδέονται με την επίτευξη των στόχων της ΚΓΠ και να σχεδιάσουν τις παρεμβάσεις και τα συγκεκριμένα περιφερειακά πλαίσια, που θα επιτρέψουν την επίτευξη αυτών των στόχων. Τα ΣΣ θα πρέπει να αποσκοπούν στη διασφάλιση μεγαλύτερης συνοχής μεταξύ των πολλαπλών μέσων της ΚΓΠ, ενώ θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν και να καταδεικνύουν την ευθυγράμμιση και την καταλληλότητα των επιλογών των Κρατών Μελών σε σχέση με τις προτεραιότητες και τους στόχους της Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΓΤΕ) θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί τους τύπους παρεμβάσεων υπό μορφή άμεσων ενισχύσεων και τους τομεακούς τύπους παρεμβάσεων, ενώ το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί τους τύπους παρεμβάσεων της αγροτικής ανάπτυξης.

Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Υπ.ΑΑΤ) έχει ξεκινήσει την προετοιμασία του ΣΣ της ΚΓΠ 2021-2027, με στόχο η επίσημη υποβολή του να πραγματοποιηθεί στο τέλος του 2021. Για τον καλύτερο σχεδιασμό του ΣΣ έχουν συσταθεί τρεις υπηρεσιακές ομάδες για την κατάρτιση του ΣΣ της ΚΑΠ 2021-2027 (Επιτελική Ομάδα, Συντονιστική Ομάδα και Ομάδα Πράσινης Αρχιτεκτονικής). Επίσης στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης έχουν συσταθεί τρεις Ομάδες Στρατηγικού Σχεδιασμού Εταιρικής Σχέσης (ΟΣΣΕΣ): α) Ανταγωνιστικότητα, β) Περιβάλλον & κλίμα και γ) Τοπική ανάπτυξη, έργο των οποίων είναι η διατύπωση των βασικών στρατηγικών επιλογών, και η περιγραφή επιλεγμένων παρεμβάσεων, με στόχο τη συμβολή στην προετοιμασία της κατάρτισης του ΣΣ για την ΚΑΠ 2021-2027.

4.1. Οργάνωση και εξελίξεις του σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2021-2027

Σε συνέχεια της 1^{ης} Εγκυκλίου Σχεδιασμού, οι αρμόδιοι φορείς πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο κλήθηκαν να διατυπώσουν τις προτάσεις στρατηγικής και τις προτεραιότητές τους στους τομείς αρμοδιότητάς τους.

Στο πλαίσιο αυτό τέθηκαν οι πρώτες βάσεις για τη θεμελίωση της εταιρικής σχέσης, καθώς οι αρμόδιοι φορείς πολιτικής κλήθηκαν να ενεργοποιήσουν τα όργανα αναπτυξιακού σχεδιασμού συστήνοντας τις Ομάδες Χάραξης Πολιτικής, να οργανώσουν τη διαβούλευση σε περιφερειακό και τομεακό επίπεδο, να επεξεργαστούν τις προτάσεις σχεδιασμού και να διαμορφώσουν τις πρώτες στρατηγικές θέσεις στη βάση των κατευθύνσεων της 1^{ης} Εγκυκλίου.

Οι προτάσεις των Υπουργείων και των Περιφερειών αποτελούν βασική εισροή στην κατάρτιση των εθνικών στόχων πολιτικής και του ΕΣΠΑ για την ΠΠ 2021-2027.

Ένα επιπλέον και σημαντικό στοιχείο για τη διαμόρφωση της στρατηγικής του ΕΣΠΑ 2021-2027, αποτέλεσε η μελέτη για την «**Περιφερειακή Πολιτική της Ελλάδας μετά το 2020**» την οποία εκπόνησε ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) σε συνέχεια σχετικής αίτησης της ελληνικής κυβέρνησης στο Πρόγραμμα Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της ΕΕ. Η ανάθεση πραγματοποιήθηκε το Σεπτέμβριο του 2018 από την Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της ΕΕ και αρμόδιος φορέας για την παρακολούθηση της εκπόνησης της μελέτης από την

ελληνική πλευρά είναι η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ) της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων & ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Βασικός στόχος είναι η μελέτη να αποτελέσει ένα ουσιαστικό εργαλείο σχεδιασμού της Πολιτικής της Συνοχής και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την ΠΠ 2021-2027 για τη χώρα μας.

Ειδικότερα η μελέτη επικεντρώνεται:

- Στην αποτίμηση της εφαρμογής της Πολιτικής της Συνοχής στη χώρα έως σήμερα και τη διαμόρφωση συστάσεων.
- Στην ανάδειξη καλών πρακτικών για το σχεδιασμό της ΠΠ 2021-2027.
- Στον καθορισμό των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων για το στρατηγικό σχεδιασμό μετά το 2020 στη βάση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας και των Περιφερειών.
- Στην ενίσχυση της ικανότητας των φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο στο σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την υλοποίηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών στο πλαίσιο της Πολιτικής της Συνοχής της ΕΕ.

Παράλληλα, βρίσκεται σε εξέλιξη η εκπόνηση των 13 προφίλ για τις Περιφέρειες. Η ελληνική πλευρά αναγνωρίζοντας την ποιότητα και τη χρησιμότητα της μελέτης, έχει ήδη κάνει χρήση του περιεχομένου και των συστάσεων της για τον εμπλουτισμό των κειμένων σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2021-2027, ενώ θα κάνει χρήση τόσο της μελέτης όσο και των περιφερειακών προφίλ στο πλαίσιο του σχεδιασμού των τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων. Το σύνολο της Μελέτης και οι συστάσεις του ΟΟΣΑ, είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα https://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/regional-policy-for-greece-post-2020_cedf09a5-en. Ελληνική μετάφραση της μελέτης θα αναρτηθεί στο site του ΕΣΠΑ, μόλις ολοκληρωθεί.

Η πρώτη δημόσια παρουσίαση των Κατευθύνσεων της Εθνικής Στρατηγικής της Ελλάδας 2021-2027 και των πέντε (5) Στόχων Πολιτικής, έγινε στο **1^ο Αναπτυξιακό Συνέδριο** για την ΠΠ 2021-2027.

Για την οργάνωση του αναπτυξιακού σχεδιασμού την ΠΠ 2021-2027, με απόφαση του Πρωθυπουργού συστάθηκαν τα όργανα κατάρτισης του ΕΣΠΑ 2021-2027 (ΦΕΚ 432/12.02.2020). Ειδικότερα, συστάθηκε/αν:

- η **Επιτροπή Σχεδιασμού Πολιτικής ΕΣΠΑ** (ΕΣΠ) για το συντονισμό της κατάρτισης του ΕΣΠΑ της ΠΠ 2021-2027. Έργο της ΕΣΠ είναι η διατύπωση προτάσεων προς τον Υπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων και μέσω αυτού στο Υπουργικό Συμβούλιο για τις αναπτυξιακές προτεραιότητες και τους στόχους του ΕΣΠΑ 2021-2027 και τις αναγκαίες θεσμικές, διοικητικές και οργανωτικές ρυθμίσεις για την αποτελεσματική διαχείριση, τον έλεγχο και την υλοποίηση των Προγραμμάτων της περιόδου 2021-2027.
- η **Ομάδα Συντονισμού του Σχεδιασμού ΕΣΠΑ** (ΟΣΣ), έργο της οποίας είναι ο συντονισμός των εργασιών διαμόρφωσης του ΕΣΠΑ και η σχετική εισήγηση προς την ΕΣΠ.
- **πέντε (5) Ομάδες Στόχων Πολιτικής** (ΟΣΠ), έργο των οποίων είναι να συνεισφέρουν επιστημονική υποστήριξη στην ΕΣΠ και στις αρμόδιες υπηρεσίες της Γ.Γ. Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, να επεξεργάζονται προτεραιότητες και επιμέρους ειδικούς στόχους του κάθε Στόχου Πολιτικής, να διαβουλεύονται, όταν απαιτείται, με ειδικούς εμπειρογνώμονες και να τροφοδοτούν με τα αποτελέσματα της επεξεργασίας τους την ΟΣΣ, την ΕΣΠ, τη Γ.Γ. Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ και τις αρμόδιες για το σχεδιασμό υπηρεσίες της ΕΑΣ.

Η προετοιμασία για το ΕΣΠΑ 2021-2027 βρίσκεται πλέον σε πλήρη εξέλιξη και η χώρα έχει προχωρήσει σε μια πρώτη άτυπη διαβίβαση πρώτου σχεδίου κειμένου του νέου

ΕΣΠΑ στην ΕΕ, σηματοδοτώντας έτσι την έναρξη μιας άτυπης διαδικασίας διαβούλευσης με τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ, που θα ακολουθήσει επιμέρους φάσεις, πριν την επίσημη υποβολή του τελικού κειμένου μέσω SFC. Ο σχεδιασμός των Προγραμμάτων συναρτάται τυπικά με το χρόνο έγκρισης των πόρων (Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο) και των Κανονισμών από τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα και την υποβολή του νέου ΕΣΠΑ σε συνέχεια αυτών, όμως άτυπα έχει ήδη ξεκινήσει και πρέπει πλέον με εντατικότερους ρυθμούς να προχωρήσει σε συνέχεια της παρούσας **καθώς όπως έχει ήδη αναφερθεί, σύμφωνα με το σχέδιο του Κανονισμού, τίθεται περιθώριο να υποβληθούν εντός 3 μηνών μετά την επίσημη υποβολή του ΕΣΠΑ 2021-2027. Είναι σημαντικό επίσης, να ληφθεί υπόψη ότι τα Προγράμματα θα πρέπει να καταρτιστούν στη βάση της εταιρικής σχέσης με την ενεργό συμμετοχή των εταίρων. Η έγκριση των Προγραμμάτων από την ΕΕ θα πρέπει να γίνει το αργότερο εντός 5 μηνών από την επίσημη υποβολή τους σε αυτήν**

Οι αρμόδιοι για τη συγγραφή των Προγραμμάτων (βλ. Κεφάλαιο 8) οφείλουν να προχωρήσουν την εργασία αυτή με βάση το Πρότυπο (template) που περιλαμβάνεται στο σχέδιο του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων, ελληνική έκδοση του οποίου επισυνάπτεται στην παρούσα Εγκύκλιο.

Στην παρούσα φάση, βασικό στόχο αποτελεί - με την επιφύλαξη πάντα και της τυπικής έγκρισης των Κανονισμών αλλά και της διαβούλευσης για το ΕΣΠΑ 2021-2027 - η άτυπη υποβολή των Προγραμμάτων στις υπηρεσίες της ΕΕ για διαβούλευση στις αρχές του 2021 και η επίσημη υποβολή τους εντός 3 μηνών από την επίσημη υποβολή του ΕΣΠΑ 2021-2027.

4.2. Συνοπτική παρουσίαση του ΕΣΠΑ 2021-2027

Το 1ο (άτυπο) **Σχέδιο του ΕΣΠΑ 2021-2027** διαμορφώθηκε στη βάση των προτεινόμενων Κανονισμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του σχεδίου για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο για την ΠΠ 2021-2027 δίνοντας έμφαση στους 5 Στόχους Πολιτικής και τον Ειδικό Στόχο για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Για τη διαμόρφωση του κειμένου λήφθηκαν υπόψη οι εθνικές οριζόντιες και θεματικές στρατηγικές (υπό διαμόρφωση ή ολοκληρωμένες), καθώς και οι προτάσεις των Υπουργείων, των Περιφερειών και των Κοινωνικοοικονομικών Εταίρων. Ενδεικτικά, αναφέρονται, πέραν και των προαναφερθέντων, οι Στρατηγικές για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020, το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, το Εθνικό Ευρωζωνικό Σχέδιο, το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών, η Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική και τα Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων. Ελήφθησαν επίσης υπόψη οι Ειδικές για τη χώρα Συστάσεις της Επιτροπής και οι προτάσεις της όπως περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα των Εκθέσεων ανά Χώρα (Country Reports - Annex D).

Στη συνέχεια αναλύονται συνοπτικά, οι προτεραιότητες που τίθενται ανά Στόχο Πολιτικής στο πλαίσιο του άτυπου σχεδίου ΕΣΠΑ 2021-2027. Το κείμενο του ΕΣΠΑ εμπλουτίζεται καθώς εξελίσσεται η επεξεργασία των στρατηγικών επιλογών και των προτεραιοτήτων σε εθνικό επίπεδο και βάσει των διαβουλεύσεων που λαμβάνουν άτυπα χώρα με την Επιτροπή.

ΣΠ1 «Μια έξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού»

Κεντρικός στόχος για την ελληνική οικονομία είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας (δηλαδή της σχετικής συμμετοχής των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών στο εθνικό προϊόν) καθώς και η

στενότερη σύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία. Η στροφή της οικονομίας προς αυτή την κατεύθυνση θα πραγματοποιηθεί με τρόπο συμβατό με τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους της χώρας.

Βασικό εργαλείο για την επίτευξη του κεντρικού στόχου θα αποτελέσει η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης η οποία θα καλύπτει όλο του θεματικό εύρος του ΣΠ1 και θα θέσει τις προτεραιότητες για τον οικονομικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας. Η συστηματική εφαρμογή της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης θα αναδείξει και θα εξειδικεύσει τις ανάγκες και τις ευκαιρίες για συνεργασία της ερευνητικής κοινότητας με τις επιχειρήσεις, τον ψηφιακό μετασχηματισμό του δημοσίου τομέα και της οικονομίας, την ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, με την ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών.

Οι **επιλογές πολιτικής** για την επίτευξη του προαναφερόμενου στόχου είναι οι εξής: i) Ενδυνάμωση του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας με βάση τις στρατηγικές επιλογές της Έξυπνης Εξειδίκευσης: Ενδυνάμωση του συστήματος Έρευνας & Καινοτομίας και των μηχανισμών διάχυσης της καινοτομίας – ενίσχυση συμπράξεων ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων, ii) Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας – Έξυπνη Βιομηχανική Εξειδίκευση: Υποστήριξη των επιχειρηματικών επενδύσεων για έρευνα και ανάπτυξη στα πεδία προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης – χορήγηση κινήτρων για αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων από επιχειρήσεις – υποστήριξη της ανάπτυξης/υιοθέτησης και μη τεχνολογικών καινοτομιών (π.χ. στον τουρισμό και τον πολιτισμό), δημιουργία μηχανισμών στήριξης καινοτόμου επιχειρηματικότητας (Innovation Agency) και επιτάχυνσης του μετασχηματισμού των ΜΜΕ – υποστήριξη για την ανάπτυξη Κέντρων Ικανοτήτων προηγμένων τεχνολογιών ευφυούς και βιώσιμης μεταποίησης, iii) Ψηφιακός μετασχηματισμός του δημόσιου τομέα, iv) Παραγωγικές επενδύσεις με έμφαση στην τεχνολογική προσαρμογή, τον ψηφιακό μετασχηματισμό (Industry 4.0) και τη στροφή σε φιλικές προς το περιβάλλον διαδικασίες και προϊόντα (πράσινος μετασχηματισμός των επιχειρήσεων), v) Στήριξη του τουριστικού τομέα στις νέες συνθήκες που δημιουργεί η ψηφιακή τεχνολογία, vi) Παρακίνηση συνεργασιών μεταξύ ΜΜΕ (π.χ. με δημιουργία clusters) ή/και με μεγαλύτερες επιχειρήσεις με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασής σε παγκόσμιες αγορές και αλυσίδες αξίας (διεθνοποίηση), vii) Δημιουργία ενός φιλικού οικοσυστήματος για τις επιχειρήσεις μέσω μηχανισμών υποστήριξης των ΜΜΕ (από φορείς στήριξης της επιχειρηματικότητας, Κοινωνικούς Εταίρους κ.λπ.), βελτίωσης της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και άρσης των εμποδίων στην επιχειρηματικότητα, viii) Προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού προκειμένου στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της έξυπνης εξειδίκευσης, της βιομηχανικής μετάβασης, και της υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού, ix) Άρση των εμποδίων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία στο ψηφιακό περιβάλλον/εφαρμογές, ενίσχυση της έρευνας στο πεδίο της αναπηρίας.

Τα κύρια **αναμενόμενα αποτελέσματα** είναι τα εξής: 1) Ανάπτυξη της δυναμικότητας του καινοτομικού συστήματος σε παραγόμενα ερευνητικά και καινοτομικά αποτελέσματα και βελτίωση μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας και διάχυσης καινοτομίας, 2) Αύξηση σε φυσικούς και χρηματικούς όρους των ιδιωτικών επενδύσεων τεχνολογικής και μη τεχνολογικής καινοτομίας, 3) Ανάπτυξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, της επιχειρηματικότητας ταχείας ανάπτυξης και της πράσινης επιχειρηματικότητας, 4) Βελτίωση των συνθηκών και των μορφών που αφορούν την αξιοποίηση της οικονομίας της Γνώσης, 5) Ανάπτυξη των υποδομών υποστήριξης της καινοτομικής επιχειρηματικότητας (εκκολαπτήρια, επιταχυντές, τεχνολογικά πάρκα), 6) Ανάπτυξη των επιχειρηματικών και καινοτομικών δικτύσεων και των συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών δομών με επικέντρωση σε εστίες ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, 7) Ενίσχυση της μεταποίησης και των εγχώριων εστίων ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος με τη συμμετοχή βιομηχανικών επιχειρήσεων

και μέσω της ανάπτυξης εμβληματικών έργων, 8) Παροχή νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών προς τις επιχειρήσεις και τους πολίτες με ταυτόχρονη εξασφάλιση της ιδιωτικότητας και της προστασίας δεδομένων, 9) Διασφάλιση διαλειτουργικότητας ψηφιακών συστημάτων και υπηρεσιών, 10) Προώθηση και διάδοση της τηλεργασίας ώστε να προσεγγιστεί ο μ.ο. της ΕΕ (14%), 11) Ανάπτυξη ψηφιακών πλατφορμών για την υποστήριξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας, 12) Ανάπτυξη της αγοράς ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών, 13) Ανάπτυξη της παραγωγής διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών και συμμετοχή των επιχειρήσεων σε διεθνείς αλυσίδες αξίας και B2B αγορές, 14) Αύξηση του μεγέθους των επιχειρήσεων σε όρους απασχολούμενου ανθρώπινου δυναμικού και πάγιου κεφαλαίου και βελτίωση της παραγωγικότητας σε όρους προστιθέμενης αξίας ανά εργαζόμενο, 15) Δημιουργία ψηφιοποιημένων και φιλικών προς το περιβάλλον βιομηχανικών υποδομών, 16) Κάλυψη των αναγκών σε δεξιότητες στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της έξυπνης εξειδίκευσης, της βιομηχανικής μετάβασης και της υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού.

ΣΠ2 «Μια πιο πράσινη χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων»

Οι κύριες **επιλογές πολιτικής** στον τομέα της ενέργειας βάσει του ΕΣΕΚ αφορούν τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς, την προώθηση της αυτονομίας με χρήση των ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή και συστημάτων αποθήκευσης, τη χρήση ΑΠΕ για θέρμανση/ψύξη, την μετάβαση των νησιών σε καθαρές μορφές ενέργειας, την ενίσχυση διασυννοριακών έργων διασύνδεσης, την αναβάθμιση δικτύων μεταφοράς και διανομής, την ανάπτυξη κέντρων ενεργειακού ελέγχου και «έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων και αποθήκευση σε τοπικό επίπεδο, την προώθηση πρακτικών αλιείας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Οι παρεμβάσεις θα επικεντρωθούν στην ολοκλήρωση/επικαιροποίηση του θεσμικού πλαισίου (κυρίως ΑΠΕ), προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων και ενίσχυση ESCOs, στήριξη καταναλωτών για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων, επιβολή υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης, μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση ΑΠΕ (περιλαμβανομένων υπεράκτιων), ανάπτυξη, αναβάθμιση και ψηφιοποίηση υποδομών δικτύων μεταφοράς και διανομής ενέργειας και συστημάτων παρακολούθησης (έξυπνοι μετρητές) και επιλογή κατάλληλων οικονομικών κινήτρων για συμμετοχή τελικών καταναλωτών.

Τα σημαντικότερα **αναμενόμενα αποτελέσματα** είναι ο περιορισμός της ενεργειακής φτώχειας των νοικοκυριών, η ανάπτυξη ενεργειακών υπηρεσιών, η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η ενδυνάμωση του ρόλου των τοπικών κοινωνιών στη χρήση ΑΠΕ, η μείωση ατμοσφαιρικής ρύπανσης και χρήσης πετρελαίου για ηλεκτροπαραγωγή, η βελτίωση επάρκειας ισχύος κι ασφάλειας ηλεκτρικού συστήματος, η βελτίωση διαλειτουργικότητας δικτύου και ενίσχυση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Η **πρόληψη κινδύνων** και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε καταστροφές αποτελούν επίσης, βασική επιλογή πολιτικής. Οι κύριες επιδιώξεις είναι η αναβάθμιση της ικανότητας εκτίμησης κινδύνων και η βελτίωση άμεσης απόκρισης σε καταστροφές. Οι παρεμβάσεις θα επικεντρωθούν στην επιχειρησιακή ενίσχυση των δομών του Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Καταστροφών, ενίσχυση των θεσμικών ικανοτήτων, απόκτηση σύγχρονου εξοπλισμού και συστημάτων, αναβάθμιση δεξιοτήτων προσωπικού και κινητοποίηση εθελοντικών οργανώσεων, έργα βραχείας αποκατάστασης μετά από μεγάλες καταστροφές και δράσεις διασυννοριακή συνεργασία πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών κινδύνων και ανθεκτικότητας σε

καταστροφές. Παράλληλα, θα ενισχυθούν δράσεις εκπαίδευσης/ ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης (ιδίως ΑμεΑ/χρόνια πάσχοντες) για θέματα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και αντιμετώπισης κινδύνων.

Η υιοθέτηση της **κυκλικής οικονομίας** από επιχειρήσεις και η ενίσχυση της βιομηχανικής συμβίωσης μεταξύ ΜΜΕ με προώθηση της κυκλικότητας στις μεθόδους παραγωγής θα οδηγήσει σε αποδοτικότερη διαχείριση πόρων, μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους. Προτεραιότητα αποτελούν η προώθηση της βιοοικονομίας, των υπηρεσιών χρήσης αντί της προμήθειας προϊόντων και των κυκλικών επιχειρηματικών μοντέλων καινοτομίας. Για την ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων θα προωθηθούν δράσεις που σχετίζονται με την κυκλική κατανάλωση, την ανακύκλωση και επανάχρηση με αναβάθμιση των σχετικών υποδομών, καθώς και τη χρήση έξυπνων τεχνολογιών. Παράλληλα, θα υλοποιηθούν δράσεις ενημέρωσης/ πληροφόρησης για την ανακύκλωση, την κυκλική οικονομία και τον περιορισμό της χρήσης πλαστικών.

Η ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση των **υδάτινων πόρων** (συμπ. θαλάσσιων) αποτελούν βασική επιλογή προκειμένου να διασφαλιστεί η καθολική πρόσβαση σε επαρκές και καλής ποιότητας νερό, με έμφαση σε απομακρυσμένα και μικρά νησιά. Απαιτούνται αναβάθμιση και ανάπτυξη υποδομών (δίκτυα, αφαλατώσεις, μικρής κλίμακας φράγματα), ενίσχυση δράσεων εξοικονόμησης νερού μέσω νέων τεχνολογιών, ενώ η κάλυψη ελλείψεων νερού θα αντιμετωπιστεί κυρίως με την επανάχρηση νερού κυρίως για άρδευση. Προτεραιότητα αποτελεί η κατάρτιση εθνικού σχεδίου για τη διαχείριση και προστασία συνολικά των υδάτινων πόρων, ενώ η κάλυψη αναγκών σε υποδομές διαχείρισης λυμάτων πραγματοποιείται βάσει εθνικού σχεδίου σε οικισμούς α, β, γ προτεραιότητας, καθώς και σε τουριστικές και περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές με έμφαση σε μικρά νησιά, συνδυάζοντας και διαχείριση λύου.

Η προσαρμογή στην **κλιματική αλλαγή** και η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της έχουν στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών και την αποτελεσματικότερη προστασία πληθυσμού και οικοσυστημάτων. Οι παρεμβάσεις θα επικεντρωθούν στον εκσυγχρονισμό και ενίσχυση των μηχανισμών και συστημάτων παρακολούθησης, στην εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίων και μελετών διαχείρισης κινδύνου, στη βελτίωση της ενημέρωσης και της ικανότητας παρακολούθησης σχετικών παραμέτρων. Έμφαση θα δοθεί επίσης σε δράσεις βελτίωσης αστικού περιβάλλοντος μέσω πράσινων υποδομών, στην αποκατάσταση επιβαρυσμένων περιβαλλοντικά αστικών χώρων και βελτίωσης της προσβασιμότητας.

Εξίσου σημαντική είναι η προστασία της **βιοποικιλότητας** και των δασών με στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και του δικτύου NATURA 2000, την αντιμετώπιση ξενικών ειδών, τη βελτίωση οικοσυστημικών υπηρεσιών, την παρακολούθηση και καταγραφή απειλών και αναγκών διαχείρισης, τη βελτιωμένη πρόσβαση σε ΑμεΑ σε περιοχές φυσικού ενδιαφέροντος. Επιπλέον, θα πραγματοποιηθούν οριζόντιες δράσεις στο πλαίσιο υλοποίησης του Σχεδίου Εθνικής Στρατηγικής για τα Δάση και δράσεις ευαισθητοποίησης. Για το θαλάσσιο χώρο προωθούνται η βιώσιμη αλιεία μέσω της ενίσχυσης της μικρής παράκτιας αλιείας με στόχο το μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και η ορθολογική διαχείριση αποθεμάτων με στόχο την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των αλιευτικών δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο οικοσύστημα.

ΣΠ3 Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ

Στοχεύοντας στον οικονομικό/ψηφιακό μετασχηματισμό ενισχύεται η συνδεσιμότητα με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων και στηρίζεται η ανάπτυξη

προσβάσιμων, υψηλής ποιότητας, πολυτροπικών, ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή, έξυπνων και βιώσιμων υποδομών και συστημάτων μεταφορών.

Οι βασικές προτεραιότητες στη **ψηφιακή συνδεσιμότητα** είναι η εξασφάλιση συνδεσιμότητας υπερυψηλής ταχύτητας για τους πολίτες και τους κοινωνικοοικονομικούς φορείς (συμπεριλαμβανομένων των νησιωτικών περιοχών, μέσω υποθαλάσσιων δικτύων), η υποστήριξη της διάχυσης υπηρεσιών υπερυψηλής ταχύτητας και η ανάπτυξη ασύρματων δικτύων 5G σε αστικά κέντρα και βασικούς άξονες οδικών και σιδηροδρομικών μεταφορικών δικτύων και θαλάσσιων οδών με την απαιτούμενη αναβάθμιση σταθερών δικτυακών υποδομών. Έτσι εξασφαλίζεται αδιάλειπτη πρόσβαση όλων των πολιτών σε υποδομές δικτύου με ταχύτητες λήψης τουλάχιστον 100 Mbps (με δυνατότητα αναβάθμισης στο 1 Gbps) και πρόσβαση βασικών κοινωνικοοικονομικών φορέων σε υποδομές δικτύου με ταχύτητες 1 Gbps. Παράλληλα θα επιτευχθεί η γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος μεταξύ κατοίκων αστικών κέντρων, της ελληνικής περιφέρειας καθώς και των απομακρυσμένων και νησιωτικών περιοχών με την παροχή σταθερής ευρυζωνικής σύνδεσης, την αύξηση της χωρητικότητας και την εξασφάλιση διαθεσιμότητας σε ήδη εξυπηρετούμενα νησιά. Θα επιτευχθεί η δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την ανάπτυξη εφαρμογών έξυπνων πόλεων και η ανάπτυξη τεχνολογιών για το διαδίκτυο των αντικειμένων (IoT).

Στις **οδικές μεταφορές** επιδιώκεται η ολοκλήρωση/αναβάθμιση υποδομών του βασικού και αναλυτικού ΔΟΔ στην ηπειρωτική και νησιωτική χώρα, η λειτουργική διασύνδεσή τους, η ολοκλήρωση διασυνοριακών συνδέσεων, η κατασκευή νέων ή/και αναβάθμιση οδικού δικτύου εκτός ΔΟΔ, παρεμβάσεις οδικής ασφάλειας εκτός ΔΟΔ και αξιοποίηση ευφυών συστημάτων μεταφορών.

Η βασική προτεραιότητα στις **σιδηροδρομικές μεταφορές** είναι η ανάπτυξη ασφαλούς, συνεκτικού, πολυτροπικού και διαλειτουργικού συστήματος υψηλής ποιότητας με την ολοκλήρωση του ΠΑΘΕ/Π, την υλοποίηση έργων αναβάθμισης/βελτίωσης του υφιστάμενου δικτύου, την ευρεία εγκατάσταση ηλεκτροκίνησης και συστημάτων ERTMS και την υλοποίηση έργων συνδέσεων με λιμένες ΔΕΔ-Μ.

Η βασική προτεραιότητα στις **θαλάσσιες μεταφορές** είναι η βελτίωση της εξυπηρέτησης των νησιών με έμφαση στη διασύνδεση μεταξύ τους και με την ηπειρωτική χώρα. Προτεραιότητα επίσης έχουν οι παρεμβάσεις σε επιλεγμένα λιμάνια, σύμφωνα με τις ανάγκες επανασχεδιασμού των ακτοπλοϊκών/εμπορευματικών μεταφορών, με την παράλληλη εγκατάσταση συστημάτων και εφαρμογών για την ασφάλεια ναυσιπλοΐας. Οι παρεμβάσεις θα συνδυαστούν με προώθηση της χρήσης καθαρών καυσίμων, την εγκατάσταση πληροφοριακών συστημάτων για την περιβαλλοντική διαχείριση και παρακολούθηση των λιμένων, καθώς και τη λειτουργική διαχείριση των υπηρεσιών τους. Οι επενδύσεις σε συστήματα διαχείρισης ασφάλειας αφορούν και την εναέρια κυκλοφορία.

Βασικές επιλογές στις **αστικές μεταφορές** είναι η συνέχιση υλοποίησης έργων σε Αθήνα/Θεσσαλονίκη που περιλαμβάνουν τα μέσα σταθερής τροχιάς και την ολοκλήρωση της ανανέωσης του στόλου με μέσα πιο φιλικά προς το περιβάλλον. Προτεραιότητα επίσης έχει η προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας σε περιφερειακά αστικά κέντρα μεγάλου και μεσαίου μεγέθους με υλοποίηση παρεμβάσεων σε μέσα φιλικά προς το περιβάλλον (μέσα σταθερής τροχιάς – προαστιακές συνδέσεις, ποδηλατοδρόμοι κ.α.).

Οι επενδύσεις θα συνοδευθούν από την εφαρμογή ήπιων μέτρων (οργανωτικά, θεσμικά κ.α.) και την εγκατάσταση ευφυών συστημάτων.

Οι επιλογές αυτές θα συμβάλλουν να επιτευχθεί ένα οικονομικά αποδοτικό, ασφαλές, περιβαλλοντικά βιώσιμο, προσβάσιμο πολυτροπικό, διαλειτουργικό και διασυνδεδεμένος σύστημα μεταφορών.

Επισημαίνεται ότι τα θέματα συνδεσιμότητας θα αντιμετωπιστούν και από τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας και την μακροπεριφερειακή στρατηγική EUSAIR συμπεριλαμβάνοντας σχετικές δράσεις ως μέρος ενός ευρύτερου λειτουργικού χώρου.

Επίσης, όλες οι ανωτέρω παρεμβάσεις θα γίνονται με τρόπο που θα εξασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση σε ΑμεΑ και άτομα μειωμένης κινητικότητας.

ΣΠ4 Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων

Κεντρική επιδίωξη των παρεμβάσεων στον ΣΠ4 είναι μια πιο κοινωνική Ελλάδα μέσω της επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό και της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά.

Η αύξηση της **απασχόλησης** του ανθρώπινου δυναμικού και η βελτίωση της απασχολησιμότητας μέσω παρεμβάσεων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας και τη μείωση της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, με έμφαση στους NEETs 15-29, μακροχρόνια άνεργους, άνεργους με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό, μορφωτικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο και ΑμεΑ, αποτελεί βασική προτεραιότητα. Η αναβάθμιση των υπηρεσιών εξατομικευμένης υποστήριξης, η ενίσχυση των μηχανισμών διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας, η στήριξη της αυτοαπασχόλησης, η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και παρεμβάσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων. Η προώθηση της προσαρμογής αυτοαπασχολούμενων, εργαζομένων και επιχειρήσεων στην αλλαγή και της ενεργού γήρανσης μέσω παρεμβάσεων συμβουλευτικής και κατάρτισης συνυπολογίζοντας τις απαιτήσεις της ψηφιακής και πράσινης οικονομίας, τίθεται στο επίκεντρο. Για την προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση θα επιλεγούν μέτρα εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και προώθησης καινοτόμων μοντέλων λειτουργίας των επιχειρήσεων. Για την αντιμετώπιση έκτακτων συνθηκών στην αγορά εργασίας δύναται να υλοποιηθούν μέτρα ενισχύσεων.

Βασική επιλογή αποτελεί η αναβάθμιση της ποιότητας και η ενίσχυση της εξωστρέφειας και της συνάφειας της **εκπαίδευσης** όλων των βαθμίδων και της **δια βίου μάθησης** με την αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό θα δοθεί έμφαση στη βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών ιδιαίτερα σε σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες, στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, στην ενίσχυση των υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής, στη βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ. Επιπλέον, η βελτίωση των επιδόσεων και η ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης τίθενται στο επίκεντρο με έμφαση σε ευάλωτες ομάδες. Η αναβάθμιση υποδομών, εξοπλισμού και η διασφάλιση της ποιότητας υπηρεσιών, μέσω της βελτίωσης της διακυβέρνησης όλων των βαθμίδων, της ενίσχυσης της αυτονομίας, καθώς και της ολοκλήρωσης του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, αποτελούν επίσης, προτεραιότητα.

Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των θεσμών και μηχανισμών **κοινωνικής αλληλεγγύης** αποτελεί βασική επιλογή με στόχο τον περιορισμό της εισοδηματικής ανισότητας, του κινδύνου φτώχειας του κοινωνικού αποκλεισμού και των έμφυλων και άλλων διακρίσεων. Η διασφάλιση πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, οι δράσεις για την αντιμετώπιση του εκπαιδευτικού και στεγαστικού διαχωρισμού και η ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα αποτελούν μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση παράλληλα με τον εκσυγχρονισμό και τη δημιουργία υποδομών κοινωνικής προστασίας, αναψυχής και πολιτισμού. Στρατηγική επιλογή αποτελεί η προώθηση παρεμβάσεων αποϊδρυματοποίησης και μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας καθώς και η κοινωνική ένταξη για πολίτες περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και ατόμων με μεταναστευτικό

υπόβαθρο, μέσω της αντιμετώπισης των εις βάρος τους διακρίσεων, της επισφαλούς στέγασης και της ένταξής τους στην εκπαίδευση.

Η θεσμική ενδυνάμωση των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την ουσιαστική συμμετοχή σε παρεμβάσεις εκπαίδευσης, απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης παραμένει στρατηγική επιλογή.

Η καθολική **υγειονομική κάλυψη** ως βασική επιλογή απαιτεί την ΠΦΥ επίκεντρο του δικτύου υγείας στη κοινότητα, έμφαση στην πρόληψη, μέριμνα για ευάλωτες ομάδες με συμβολή στην οικονομική – κοινωνική προστασία. Προτεραιότητες αποτελούν επίσης η Ψυχική Υγεία, η αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, οι νέες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας, η προσαρμογή υπηρεσιών, υποδομών και ανθρώπινου κεφαλαίου στις γεωγραφικές, πληθυσμιακές ιδιαιτερότητες, στην ηλεκτρονική υγεία, στην επιστημονική πρόοδο, στην αντιμετώπιση υγειονομικών απειλών. Η ανθεκτικότητα του ΣΥ ενισχύεται με επενδύσεις για την επείγουσα φροντίδα, τις ειδικές κλίνες, τις δομές Δημόσιας Υγείας. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η βελτίωση της διαχείρισης, της διοίκησης των υπηρεσιών, συμβάλλουν στην καθολική πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες σε ένα αποδοτικότερο σύστημα. Η τρέχουσα υγειονομική κρίση αναδεικνύει την προστασία της δημόσιας υγείας, ως θεμέλιο της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και αποτελεί πρόκληση για την ανάπτυξη ανθεκτικότητας.

ΣΠ5 Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών

Οι ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές με την αξιοποίηση των χωρικών εργαλείων ΟΧΕ και ΤΑΠΤΟΚ θα εφαρμοστούν σε περιοχές που θα πληρούν κατ' ελάχιστο τα κριτήρια που θα προσδιοριστούν από τις εθνικές αρχές και θα αναφερθούν στα Προγράμματα.

Ενδεικτικά κριτήρια/χαρακτηριστικά που θα πρέπει να πληρούν οι επιλέξιμες περιοχές είναι η συνάφεια με τον χωροταξικό σχεδιασμό, ο πληθυσμός, η διοικητική, αναπτυξιακή και λειτουργική σημασία του, το επίπεδο εξυπηρέτησης βασικών αναγκών του πληθυσμού, η διαθεσιμότητα ευρυζωνικών συνδέσεων, οι περιβαλλοντικές προκλήσεις, οι επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή κλπ.

Ο προσδιορισμός των επιλέξιμων περιοχών θα λαμβάνει υπόψη το χωρικό πρότυπο και τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις του χωρικού σχεδιασμού σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, θα προκύπτει μετά από έγκαιρη και εκτενή διαβούλευση μεταξύ των συντελεστών κάθε περιοχής. Η επιλογή των περιοχών εφαρμογής θα αναφέρεται στα Προγράμματα ή θα γίνει κατόπιν διαδικασίας ανοικτής πρόσκλησης και αξιολόγησης κατά την υλοποίηση ή κατόπιν ανάλυσης για τον προσδιορισμό των περιοχών ή κριτηρίων επιλογής τους.

Προβλέπεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε 4 κατηγορίες περιοχών (Επιλογές Πολιτικής) προάγοντας την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη τους:

1. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε **αστικές περιοχές** που προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού ιστού, τον πολιτισμό και την ασφάλεια. Ως αστικές περιοχές νοούνται:
 - Αστικές περιοχές με πρόβλεψη για ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις από τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια
 - Οικιστικές ενότητες (λειτουργικές περιοχές) ή πόλεις που αναπτύσσονται σε μία ή περισσότερες Δημοτικές Ενότητες και με πληθυσμό > 50.000 κατ.
 - Πόλεις-έδρες Περιφερειακών Ενοτήτων που δεν καλύπτονται από τα παραπάνω, με σημαίνοντα λειτουργικό ρόλο αστικού κέντρου.

Η προτεραιότητα εφαρμογής ολοκληρωμένων στρατηγικών μέσω ΟΧΕ-ΒΑΑ θα δοθεί σε αστικές περιοχές όπου μεταξύ άλλων εντοπίζονται:

- προγραμματισμός επενδύσεων και υποδομών υπερτοπικού χαρακτήρα,
- συγκέντρωση ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρηματικού δυναμικού για την ανάπτυξη καινοτόμων πρωτοβουλιών
- σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα
- χωρική συγκέντρωση ευάλωτων ομάδων πληθυσμού, υποβαθμισμένο δομημένο περιβάλλον και χαμηλού επιπέδου υπηρεσίες,
- αναξιοποίητοι, ελεύθεροι ή/και εγκαταλελειμμένοι χώροι και κτίρια (δημόσια ή, υπό προϋποθέσεις, και ιδιωτικά),
- πιέσεις από την κλιματική αλλαγή και σημαντικοί περιβαλλοντικοί κίνδυνοι

2. Εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών (ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ) στις **ορεινές, αγροτικές και παράκτιες περιοχές** που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Λόγω ιδιαίτερης μορφολογίας θα δοθεί βαρύτητα στην ανάπτυξη των αγροτικών, παράκτιων και των απομακρυσμένων περιοχών, επιδιώκοντας έτσι την ομαλή σύνδεσή τους στον εθνικό παραγωγικό και οικονομικό χάρτη μέσω ήπιας ανάπτυξής τους. Επιδιώκεται επίσης η ανάπτυξη κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σε παράκτιες και εσωτερικές περιοχές.

3. Εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών στις **νησιωτικές περιοχές και συμπλέγματα νησιών** που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην αξιοποίηση των προοπτικών τους.

Επιδιώκεται κατά προτεραιότητα η άρση της γεωγραφικής απομόνωσης, η αιεφόρος ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο και η διασφάλιση ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης. Για την επίτευξη αυτών δίνεται έμφαση στις επενδύσεις στις υποδομές - ιδιαίτερα λιμενικές - (που δεν προτεραιοποιούνται από το ΣΠ3) για τη διασύνδεση μεταξύ των νησιών, και την εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων που προωθούν την κυκλική οικονομία, την ενεργειακή και ψηφιακή μετάβαση, την τοπική επιχειρηματικότητα και την ανάδειξή τους ως τουριστικών προορισμών.

4. Ολοκληρωμένες στρατηγικές σε **περιοχές που εμφανίζουν χωρική και θεματική συνέχεια**, με δυνατότητα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων και ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών -πολιτιστικών, τοπικής παραγωγής, τουριστικής δραστηριότητας.

Η συνεργασία διαπεριφερειακών ή τοπικών περιοχών που παρουσιάζουν λειτουργική/χωρική συνέχεια έχει στόχο την προώθηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών παρεμβάσεων που θα επιφέρουν προστιθέμενη αξία στις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες και ενδυνάμωση της ενιαίας πολιτισμικής ταυτότητας.

Και για τους 4 παραπάνω τύπους περιοχών προβλέπεται κατά κανόνα μίγμα παρεμβάσεων σε τομείς όπως: Υποδομές, Κλιματική Αλλαγή, Περιβαλλοντική Ανθεκτικότητα, Οικονομική Ανάπτυξη, Κυκλική Οικονομία, αντιμετώπιση Κοινωνικών Ανισορροπιών ιεραρχώντας τις προτεραιότητες και διασφαλίζοντας τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα κάθε σχεδίου καθώς και την αποτελεσματική υλοποίηση και βιωσιμότητά του. Ειδική μέριμνα θα ληφθεί για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και της κλιματικής αλλαγής και την αύξηση της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της Εδαφικής Ατζέντας και της Χάρτας της Λειψίας.

Στόχος είναι να διασφαλίζεται συμπληρωματικότητα και για τα 3 εργαλεία - ΟΧΕ, ΟΧΕ/ΒΑΑ, ΤΑΠΤΟΚ- ενσωματώνοντας συνέργειες/καινοτομία/αιεφορία αξιοποιώντας

όλους τους διαθέσιμους χρηματοδοτικούς πόρους και όλα τα διαθέσιμα αναπτυξιακά εργαλεία.

Ειδικός Στόχος για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

Η δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών, εδράζεται, κατ' εφαρμογή σχετικού σχεδίου δράσης, σε πέντε πυλώνες: καθαρή ενέργεια, έξυπνη αγροτική παραγωγή, βιώσιμος τουρισμός, βιοτεχνία-βιομηχανία-εμπόριο και τεχνολογία-εκπαίδευση. Οι προγραμματιζόμενες δράσεις/επενδύσεις θα είναι σε συμφωνία με τα εδαφικά σχέδια μετάβασης, τα οποία θα παρέχουν λεπτομερή στοιχεία για τις ανάγκες οικονομικής διαφοροποίησης, απόκτησης νέων δεξιοτήτων και περιβαλλοντικής αποκατάστασης.

Ειδικότερα, οι **επιλογές πολιτικής** στον ΕΣ για το ΤΔΜ επικεντρώνονται τον τομέα της ενέργειας και τη βελτίωση ενεργειακής απόδοσης, την αναδιάρθρωση ενεργειακής ταυτότητας με επενδύσεις σε μονάδες ΑΠΕ ώριμων τεχνολογιών, στον τομέα της Έρευνας & Καινοτομίας κυρίως μέσω τεχνολογικής ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων διεθνούς εμβέλειας, στο τομέα ΜΜΕ και βιομηχανίας επενδύοντας στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την ίδρυση νέων επιχειρήσεων, στον τομέα προστασίας οικοσυστημάτων και φυσικού περιβάλλοντος, στην αποκατάσταση ορυχείων και αλλαγή χρήσεων γης, στην ανάδειξη πολιτιστικού αποθέματος την ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού καθώς και την ανάπτυξη υποστηρικτικών ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών ευφυούς πόλης.

Τα κύρια **επιδιωκόμενα αποτελέσματα** αφορούν: τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε νέες ειδικότητες με αξιοποίηση τοπικού εργατικού δυναμικού και προσέλκυση νέου, την αύξηση ΑΕΠ με ίδρυση νέων ΜΜΕ στον κύκλο εφοδιαστικής αλυσίδας και στην παραγωγή εξοπλισμού και υλικών, την ενίσχυση ερευνητικών κέντρων και εμπληματικών επενδύσεων σε τομείς υψηλής τεχνολογίας, δημιουργία εκκολαπτηρίων και νεοφυών επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας, την αύξηση ποσοστού παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, τη προσέλκυση «πράσινων» επιχειρήσεων μέσω δημιουργίας βιομηχανικών ζωνών και επιχειρηματικών πάρκων, προσέλκυση επενδύσεων στην κυκλική οικονομία, ανάπτυξη βιώσιμου τουρισμού, ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω αποκατάστασης εδαφών και αναπροσαρμογής χρήσεων γης, προστασία και αξιοποίηση ενεργειακής βιομηχανικής κληρονομιάς, προώθηση της απασχόλησης μέσω αναβάθμισης ή απόκτησης δεξιοτήτων στο νέο τμήμα οικονομικών δραστηριοτήτων, μείωση του αστικού ενεργειακού αποτυπώματος, ανάπτυξη έξυπνων κλιματικά ουδέτερων πόλεων, ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών δικτύων.

Οι δράσεις που σχεδιάζονται, αναμένονται να επιφέρουν κλιμακούμενες επιπτώσεις:

(α) βραχυπρόθεσμες (αντιμετώπιση άμεσων κοινωνικών επιπτώσεων από την απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων)

(β) μεσοπρόθεσμες (οικονομική αναδιάρθρωση μέσω προσέλκυσης επενδύσεων ΑΠΕ και αποθήκευσης ενέργειας, αποκατάστασης γαιών λιγνιτικών πεδίων, εναλλακτικών χρήσεων θερμοηλεκτρικών σταθμών, έργων υποδομής, δράσεων νέων οικονομικών κατευθύνσεων όπως η οικονομία υδρογόνου, ανάπτυξης δομών προώθησης της τεχνολογίας και της καινοτομίας, ανάπτυξης των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού κλπ).

(γ) μεσο-μακροπρόθεσμες (προσέλκυση μεγάλων επενδύσεων σε νέους τομείς, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία, η βιομηχανία μηχανικών κατεργασιών, ανάπτυξη και εφαρμογή νέων υλικών κλπ, αξιοποίηση ειδικοτήτων από τον υπεργολαβικό μηχανισμό της ΔΕΗ, συνέχιση έργων αποκατάστασης γαιών των λιγνιτικών πεδίων).

Η αξιοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων του InvestEU θα στηρίξει περαιτέρω τον οικονομικό μετασχηματισμό που επιχειρείται στις επηρεαζόμενες από την απολιγνιτοποίηση περιοχές, με τη χρηματοδότηση επενδύσεων που κατά προτεραιότητα θα εστιάζουν στους τομείς της καθαρής ενέργειας, της πράσινης τεχνολογίας και της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

4.3. Αρχιτεκτονική Προγραμμάτων 2021-2027

Η βασική στρατηγική εστίαση των Ταμείων για την ΠΠ 2021-2027 διαμορφώθηκε με βάση τα δυνατά σημεία, τις αδυναμίες, τις μελλοντικές προκλήσεις και τις ευκαιρίες που έχουν εντοπιστεί σε συνδυασμό με τα διδάγματα της ΠΠ 2014-2020. Τηρώντας τις απαιτήσεις από το προτεινόμενο κανονιστικό πλαίσιο της ΠΠ 2021-2027, το **άτυπο σχέδιο του ΕΣΠΑ 2021-2027** προβλέπει τα Προγράμματα που αποτυπώνονται στον πίνακα που (Πίνακας 1):

Πίνακας 1: Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027

Πρόγραμμα ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	Πρόγραμμα ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ
Πρόγραμμα ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ	Πρόγραμμα ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
Πρόγραμμα ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΕΝΕΡΓΕΙΑ-ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	Πρόγραμμα ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Πρόγραμμα ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	Πρόγραμμα ΗΠΕΙΡΟΥ
ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	Πρόγραμμα ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Πρόγραμμα ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	Πρόγραμμα ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
Πρόγραμμα ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	Πρόγραμμα ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Πρόγραμμα ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	Πρόγραμμα ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
Πρόγραμμα ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑΣ	Πρόγραμμα ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ
Προγράμματα ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	Πρόγραμμα ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
	Πρόγραμμα ΚΡΗΤΗΣ
	Πρόγραμμα ΑΤΤΙΚΗΣ
	Πρόγραμμα ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Για τις ανάγκες της παρούσας φάσης έναρξης συγγραφής των Προγραμμάτων, οι αρμόδιες αρχές καλούνται να λάβουν υπόψη τα ακόλουθα:

Στο πλαίσιο του **ΣΠ1**, οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης, οι άμεσες ενισχύσεις προς ΜΜΕ και τα χρηματοδοτικά εργαλεία κατανέμονται κατά κύριο λόγο στο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα–Επιχειρηματικότητα–Καινοτομία». Από το Πρόγραμμα αυτό, θα χρηματοδοτηθούν επίσης, δράσεις ΕΚΤ+ που αφορούν στις επιχειρήσεις, όπως χρηματοδοτήθηκαν και κατά την ΠΠ 2014-2020.

Τα **Περιφερειακά Προγράμματα** στο πλαίσιο του **ΣΠ1** δύνανται να επιλέξουν, εφόσον τεκμηριώνεται ως απαραίτητη, τη χρηματοδότηση της περιφερειακής τους στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης για δράσεις ως αποτέλεσμα επιχειρηματικής ανακάλυψης μέχρι ποσού ανά επενδυτικό σχέδιο 200.000 €, καθώς και τοπικές

ερευνητικές υποδομές που συνδέονται με την περιφερειακή στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση π/υ έκαστη έως 1 εκ. €.

Στο πλαίσιο του **ΣΠ2** κατά κανόνα θα ενσωματωθούν στο σχεδιασμό των **Περιφερειακών Προγραμμάτων** παρεμβάσεις που αφορούν στην επεξεργασία λυμάτων, την ύδρευση και την αποχέτευση. Θα ενσωματωθούν επίσης μικρές υποδομές στερεών αποβλήτων και τα μικρού μεγέθους αντιπλημμυρικά έργα., καθώς επίσης και δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας Δημοσίων κτιρίων.

Από το νέο Πρόγραμμα **Περιβάλλον-Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή** θα υλοποιηθούν οι λοιπές δράσεις του **ΣΠ2** που αφορούν το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητας, καθώς και λοιπές δράσεις που αφορούν στην ενέργεια.

Στο νέο Πρόγραμμα για την **Πολιτική Προστασία** στο πλαίσιο του **ΣΠ2** θα ενσωματωθούν πρωτίστως παρεμβάσεις που αφορούν την προμήθεια εξοπλισμού πολιτικής προστασίας, στοχευμένα αντιπλημμυρικά έργα και δράσεις ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης ανθρώπινου δυναμικού συναφείς με τον τομέα.

Από το νέο Πρόγραμμα **Υποδομών Μεταφορών** στο πλαίσιο του **ΣΠ3** θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις στο βασικό δίκτυο και στο αναλυτικό δίκτυο ΔΕΔ –Μ. Για τις παρεμβάσεις που προάγουν τη βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα, το τομεακό Πρόγραμμα θα επικεντρωθεί στη χρηματοδότηση δράσεων σε μέσα σταθερής τροχιάς, όπως και σε λοιπές παρεμβάσεις τοπικής κλίμακας.

Από τα **Περιφερειακά Προγράμματα** στο πλαίσιο του **ΣΠ3** θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις εθνικής ή/ και διαπεριφερειακής κλίμακας καθώς και περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας.

Από το νέο Πρόγραμμα **Ψηφιακού Μετασχηματισμού** στο πλαίσιο του **ΣΠ3** θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις για την προώθηση της ευρυζωνικότητας, και από το ΣΠ1 δράσεις ψηφιακού μετασχηματισμού πλην αυτών που αφορούν στην επιχειρηματικότητα (που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΠΑΝΕΚ).

Στο πλαίσιο του **ΣΠ4** από το τομεακό Πρόγραμμα **Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού-Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση** θα υλοποιηθούν δράσεις που αφορούν την απασχόληση, την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση. Ειδικά για την Επισιτιστική Βοήθεια και Υλική Στήρηση (ΕΒΥΣ) θα δημιουργηθεί ξεχωριστός άξονας προτεραιότητας στο Πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού-Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση.

Στα **Περιφερειακά Προγράμματα** από το **ΣΠ4** θα υλοποιηθούν από το ΕΤΠΑ έργα για την υγεία, την εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, και από το ΕΚΤ+ όλες οι δράσεις για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (τέως Θ.Σ.9) όπως και κατά την ΠΠ 2014-2020.

Ο **ΣΠ5** θα χρηματοδοτηθεί αποκλειστικά από τα **Περιφερειακά Προγράμματα**. Αποτελεί ένα ευέλικτο εργαλείο που θα υποστηρίξει τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση των τοπικών κοινοτήτων στη χώρα και το οποίο μπορεί να αξιοποιήσει για την υλοποίηση των παρεμβάσεων και τα πεδία παρέμβασης από τους υπόλοιπους ΣΠ 1-4.

Πέραν των ανωτέρω, ο σχεδιασμός των Προγραμμάτων θα πρέπει να λάβει υπόψη και τις συνέργειες και συμπληρωματικότητες που αναδεικνύονται με το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και τα επιμέρους σχέδια αυτού.

5. Κατευθύνσεις για τη διαμόρφωση των Προγραμμάτων 2021-2027

5.1. Λογική της παρέμβασης

Η διαμόρφωση σαφούς λογικής της παρέμβασης (intervention logic) αποτελεί κεντρικό σημείο στο σχεδιασμό των Προγραμμάτων και την ΠΠ 2021-2027 και στοχεύει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας των Ταμείων και στην έμφαση στα αποτελέσματα, με τη δημιουργία λογικών συνδέσεων ανάμεσα στις αναπτυξιακές ανάγκες και στην επιλογή των στόχων και των αποτελεσμάτων.

Η προσέγγιση στη διαμόρφωση της λογικής της παρέμβασης για την ΠΠ 2021-2027 δεν έχει διαφοροποιηθεί σε σχέση με την ΠΠ 2014-2020. Τα Προγράμματα θα πρέπει να σχεδιαστούν στη βάση συγκεκριμένων αναπτυξιακών αναγκών που θα πρέπει να προσδιοριστούν. Αφού προσδιορισθούν οι αναπτυξιακές ανάγκες, κύριο στοιχείο στη διαμόρφωση της λογικής της παρέμβασης αποτελεί ο ειδικός στόχος που αποτυπώνει την αναμενόμενη αλλαγή. Οι ειδικοί στόχοι την ΠΠ 2021-2027 έχουν διαμορφωθεί από την Επιτροπή και αναφέρονται στους Κανονισμούς των επιμέρους Ταμείων. Η επιλογή των ειδικών στόχων οδηγεί στον προσδιορισμό κατάλληλων δράσεων, η υλοποίηση των οποίων οδηγεί στην παραγωγή συγκεκριμένων παραδοτέων (εκροές) και στην επίτευξη επιθυμητών αλλαγών (αποτελέσματα).

Αν και ως διαδικασία η διαμόρφωση της λογικής της παρέμβασης παραμένει η ίδια την ΠΠ 2021-2027, ωστόσο υπάρχει μία **σημαντική διαφοροποίηση ως προς τον ορισμό του αποτελέσματος** και κατά συνέπεια των δεικτών που θα προσδιοριστούν στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ/ΤΣ. Την ΠΠ 2021-2027 το αποτέλεσμα προκύπτει άμεσα από την πράξη και δεν αντανακλά πλέον την έμμεση ευρύτερη επίδραση από τις διαφορετικές πολιτικές που υιοθετούνται σε μία περιοχή/ τομέα.

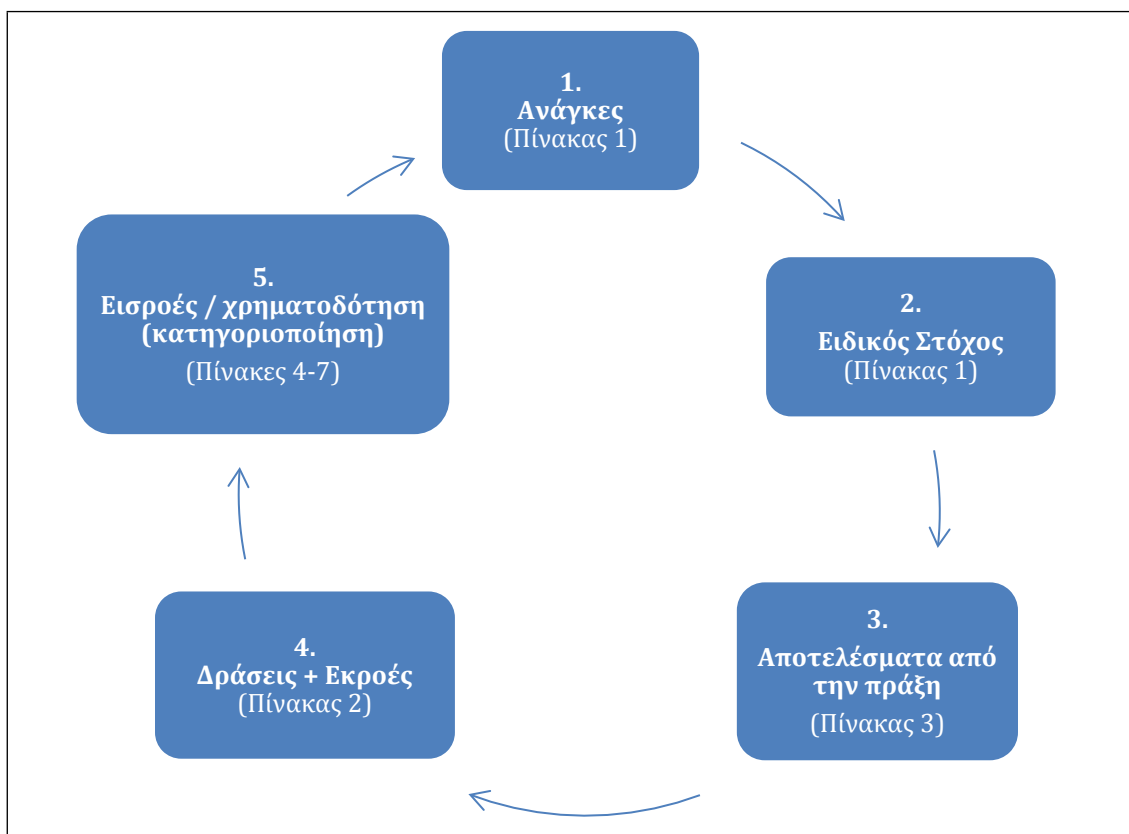
Επίσης, οι 11 θεματικοί στόχοι της ΠΠ 2014-2020 ενοποιούνται σε **5 Στόχους Πολιτικής (ΣΠ)**, ενώ αντίστοιχα οι 60 επενδυτικές προτεραιότητες ενσωματώνονται σε **35 ειδικούς στόχους** (32 ειδικούς στόχους κατανεμημένους στους ΣΠ 1-5, 1 ειδικό στόχο για το ΤΔΜ και 2 ειδικούς στόχους για τα Προγράμματα Interreg).

Η λογική της παρέμβασης ολοκληρώνεται με τον προσδιορισμό του προϋπολογισμού για τις τέσσερις διαστάσεις κατηγοριοποίησης (πεδίο παρέμβασης⁶, μορφή χρηματοδότησης, μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση και δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+). Ο προσδιορισμός αυτός γίνεται στο επίπεδο του ειδικού στόχου. Η διαδικασία διαμόρφωσης μίας σαφούς λογικής της παρέμβασης αποτυπώνεται στην Εικόνα 1.

Για την υποστήριξη των φορέων σχεδιασμού παρατίθενται στο Παράρτημα ΙΙ της Εγκυκλίου ενδεικτικά **παραδείγματα διαμόρφωσης σαφούς λογικής** παρέμβασης στο πλαίσιο του **ΕΤΠΑ** για τον ειδικό στόχο 1.ι και στο πλαίσιο του **ΕΚΤ+** για τον ειδικό στόχο 4.ι.

⁶ Τα πεδία παρέμβασης βασίζονται σε ονοματολογία που παρατίθεται στο Παράρτημα Ι του σχεδίου του ΚΚΔ. Για Προγράμματα που υποστηρίζονται από το ΕΤΘΑ, τα πεδία παρέμβασης βασίζονται σε ονοματολογία που παρατίθεται στον ειδικό για το Ταμείο Κανονισμό.

Εικόνα 1: Η Λογική της παρέμβασης στο σχεδιασμό των Προγραμμάτων*

* Οι πίνακες στις παρενθέσεις αφορούν τους σχετικούς πίνακες στο υπόδειγμα των Προγραμμάτων

5.2. Δείκτες

Την ΠΠ 2021-2027 η ανάγκη απλούστευσης των διαδικασιών παράλληλα με την ανάγκη αύξησης της αποτελεσματικότητας των Προγραμμάτων, οδήγησε την Επιτροπή μεταξύ άλλων σε μία προσπάθεια εναρμόνισης των εννοιών των ειδών των δεικτών και στον καθορισμό κοινώς εφαρμοστέων δεικτών σε όλα τα Ταμεία του ΚΚΔ. Στόχος της Ε.Ε είναι να υπάρξει καλύτερη πληροφορία σε σχέση με τις επιδόσεις των Προγραμμάτων και να δοθεί έμφαση στην ικανότητα μέτρησης και την αξιοπιστία των δεικτών που μπορούν να συγκεντρώνονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προς την κατεύθυνση αυτή συμβάλλει και η δημιουργία από την ΕΕ κοινού **προτύπου Δελτίου Ταυτότητας Δείκτη (ΔΤΔ)** για τους δείκτες του ΕΤΠΑ, του ΤΣ, του ΕΚΤ+ και του ΤΔΜ. Τα ΔΤΔ των κοινών δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων διαμορφώθηκαν από την Επιτροπή σε συνεργασία με τα Κράτη Μέλη και προσδιορίστηκαν τα χαρακτηριστικά των δεικτών συμπεριλαμβανομένου του τρόπου μέτρησής τους. Τα Κράτη Μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να εξειδικεύσουν περαιτέρω τον ορισμό και τη μεθοδολογία μέτρησης κάθε δείκτη, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο και σύμφωνα με την Εθνική νομοθεσία. Τα ΔΤΔ θα σταλούν στις ΔΑ σε εύλογο χρόνο, μετά την οριστικοποίηση των δεικτών που θα περιλαμβάνονται στα σχετικά παραρτήματα των ειδικών για τα Ταμεία Κανονισμών.

Τα σχέδια των Κανονισμών για την ΠΠ 2021-2027 εξακολουθούν να προσεγγίζουν το θέμα του σχεδιασμού των Προγραμμάτων και της επιλογής των δεικτών στο πλαίσιο μίας σαφώς διαμορφωμένης **λογικής της παρέμβασης**. Η αναμενόμενη αλλαγή

εξακολουθεί να αποτυπώνεται στο αποτέλεσμα, ενώ η εκροή αποτυπώνει τα όσα επιτυγχάνονται (αγαθά ή υπηρεσίες που ευθέως παράγονται) με τους πόρους που χορηγήθηκαν.

Η βασική διαφοροποίηση σε σχέση με την ΠΠ 2014-2020 στο πλαίσιο του **ΕΤΠΑ** και **ΤΣ**, αποτελεί η **αλλαγή στην έννοια του αποτελέσματος**. Το αποτέλεσμα την ΠΠ 2021-2027 συνδέεται άμεσα με τις υλοποιούμενες παρεμβάσεις, η συλλογή των στοιχείων θα γίνεται πλέον από τις δράσεις και τα έργα που υλοποιούνται και η πηγή των δεδομένων για τους δείκτες αποτελεσμάτων είναι το σύστημα παρακολούθησης των Προγραμμάτων.

Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 2 του ΚΚΔ ορίζει τους δείκτες εκροής και αποτελέσματος ως εξής:

- **Δείκτης εκροών** (output indicator): δείκτης που μετράει τα απτά αποτελέσματα (deliverables) της παρέμβασης.
- **Δείκτης αποτελέσματος** (result indicator): δείκτης που μετράει την επίδραση των υλοποιούμενων παρεμβάσεων, με ειδική αναφορά στους άμεσους αποδέκτες, τον στοχευόμενο πληθυσμό ή τους χρήστες της υποδομής.

Πέραν, της βασικής αυτής αλλαγής και στο πλαίσιο της προσπάθειας ευρύτερης κάλυψης των δεικτών σε επίπεδο πολιτικής, η Επιτροπή την ΠΠ 2021-2027 διευρύνει τη λίστα των κοινών δεικτών και υιοθετεί **κοινούς δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων** για το ΕΤΠΑ, το ΤΣ και το ΤΔΜ. Το ΕΤΘΑ εξακολουθεί να περιλαμβάνει κοινούς δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων. Οι κοινοί δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων πρέπει να χρησιμοποιούνται σε κάθε Πρόγραμμα και για όλα τα Ταμεία του ΚΚΔ. Στις περιπτώσεις όπου υλοποιούνται δράσεις για τις οποίες δεν υπάρχουν κατάλληλοι κοινοί δείκτες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν **ειδικοί δείκτες προγράμματος (εκροών και αποτελεσμάτων)**.

Το **ΕΚΤ+** περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες του πρώην ΕΚΤ (23 αντί για 32) για τους ειδικούς στόχους i-x και του **ΤΕΒΑ** για τον ειδικό στόχο xi στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης. Για την **ΠΑΝ** δεν περιλαμβάνονται επιπλέον δείκτες.

Ανεξαρτήτως αν πρόκειται για κοινούς ή ειδικούς δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων, το σημείο αναφοράς και την ΠΠ 2021-2027 αποτελεί η απαίτηση οι δείκτες που επιλέγονται να είναι κατάλληλοι με βάση τη **λογική παρέμβασης** του εκάστοτε Προγράμματος.

Στην ΠΠ 2014-2020, το **Ενιαίο Σύστημα Παρακολούθησης Δεικτών (ΕΣΠΔ)** αποτέλεσε το κείμενο αναφοράς για τα θέματα των δεικτών εκροών και αποτελέσματος καθώς και για την κάλυψη των απαιτήσεων της γενικής εκ των προτέρων αιρεσιμότητας 7 «Στατιστικά συστήματα και δείκτες αποτελεσμάτων». Στην ΠΠ 2021-2027 δεν έχει περιληφθεί στους αναγκαίους όρους αντίστοιχος όρος. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 63 παράγραφος 4 του σχεδίου του ΚΚΔ, η ποιότητα, η ακρίβεια και η αξιοπιστία του συστήματος παρακολούθησης και των δεδομένων σχετικά με τους δείκτες, αποτελεί και την ΠΠ 2021-2027 μια σημαντική ευθύνη του Κράτους Μέλους.

Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΣΠΔ θα συνεχίσει να αποτελεί βασικό εργαλείο στο πλαίσιο της παρακολούθησης δεικτών των Προγραμμάτων, καθώς και της ανταλλαγής δεδομένων των δεικτών και την ΠΠ 2021-2027. Οι προβλέψεις του ΕΣΠΔ 2021-2027 για την αξιόπιστη και ασφαλή σε όρους ποιότητας παρακολούθηση των δεικτών, θα έχουν εφαρμογή σε όλα τα Προγράμματα που θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ, το ΤΣ, το ΕΚΤ+, το ΤΔΜ και το ΕΤΘΑ.

Η **χρήση ειδικών δεικτών** στο πλαίσιο της κατάρτισης των Προγραμμάτων 2021-2027 θα πρέπει να είναι στοχευμένη και όσο το δυνατόν περιορισμένη και επομένως είναι απαραίτητο να υπάρχει συστηματική συνεργασία των φορέων σχεδιασμού και

κατάρτισης των Προγραμμάτων με τις συντονιστικές αρμόδιες υπηρεσίες (ΕΥΣΣΑ και ΕΥΣΕΚΤ) και να συνεχιστεί η διαδικασία HELPDESK για τους νέους δείκτες (ειδικοί δείκτες) που θα χρησιμοποιηθούν στα Προγράμματα.

Ειδικότερα για τους δείκτες του ΕΤΠΑ/ΤΣ, του ΕΚΤ+, του ΤΔΜ και του ΕΤΘΑ ισχύουν τα ακόλουθα:

❖ Δείκτες ΕΤΠΑ και Ταμείου Συνοχής

Στο άρθρο 7 του σχεδίου του Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ αναφέρεται ότι πρέπει να χρησιμοποιούνται οι κοινόι δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων, όπως προσδιορίζονται και ορίζονται στο Παράρτημα I του Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ, και να χρησιμοποιούνται ειδικοί δείκτες όπου απαιτείται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 12 (παράγραφος 1), στο άρθρο 17 (παράγραφος 3, στοιχείο δ, σημείο ii) και στο άρθρο 37 (παράγραφος 2 στοιχείο β) του σχεδίου του ΚΚΔ.

Το **Παράρτημα I** του σχεδίου του **Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ** (Παράρτημα VI της Εγκυκλίου) περιλαμβάνει τους προτεινόμενους από την Επιτροπή κοινούς δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων, τους οποίους μπορούν να επιλέξουν οι Διαχειριστικές Αρχές για τις δράσεις του ΕΤΠΑ και του ΤΣ που θα ενταχθούν στα Προγράμματα. Οι δείκτες του Παραρτήματος I έχουν ομαδοποιηθεί ανά Στόχο Πολιτικής. Ωστόσο, η ομαδοποίηση αυτή είναι ενδεικτική. Η Επιτροπή έχει επισημάνει με αστερίσκο (*) στο Παράρτημα του σχεδίου του Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ τους δείκτες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε άλλους στόχους πολιτικής.

Για πρώτη φορά την ΠΠ 2021-2027 η Επιτροπή θα πρέπει να υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πληροφορίες σχετικά με τις επιδόσεις των Προγραμμάτων (άρθρο 7 σχεδίου Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ). Οι πληροφορίες θα υποβληθούν σύμφωνα με το Παράρτημα I του σχεδίου του Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ. Το **Παράρτημα II** του σχεδίου του **Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ** (Παράρτημα VII της Εγκυκλίου) περιλαμβάνει δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων που έχουν οριστεί από την Επιτροπή για τη μέτρηση της επίδοσης. Οι δείκτες αυτοί θα υπολογίζονται από την Επιτροπή και τα στοιχεία θα μεταβιβάζονται συγκεντρωτικά με βάση τις τιμές των κοινών δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων. Η Επιτροπή δύναται να θεσπίσει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, σύμφωνα με το άρθρο 13, για την τροποποίηση του Παραρτήματος II, προκειμένου να προβεί στις απαραίτητες προσαρμογές στην παρεχόμενη πληροφορία ως προς τις προαναφερθείσες επιδόσεις (άρθρο 7 παράγραφος 4 σχεδίου Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ).

❖ Δείκτες ΤΔΜ

Στο άρθρο 8 του σχεδίου του Κανονισμού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) ορίζεται ότι θα πρέπει να καθοριστούν κοινόι δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων, σύμφωνα με το **Παράρτημα III** του σχεδίου του **Καν. ΤΔΜ**, και όπου είναι δεόντως αιτιολογημένο στα εδαφικά σχέδια (territorial just transition plan) ειδικοί δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 12 (παράγραφος 1), στο άρθρο 17 (παράγραφος 3 στοιχείο δ σημείο ii) και στο άρθρο 37 (παράγραφος 2 στοιχείο β) του ΚΚΔ.

Οι δείκτες ΤΔΜ χωρίζονται σε δύο κατηγορίες (Παράρτημα IX της Εγκυκλίου). Η πρώτη κατηγορία δεικτών αποτελεί κατά κύριο λόγο υποσύνολο των κοινών δεικτών εκροών και αποτελέσματος των Ταμείων ΕΤΠΑ και ΤΣ. Ωστόσο, έχουν προστεθεί και μερικοί επιπλέον δείκτες που αφορούν μόνο το ΤΔΜ. Η δεύτερη κατηγορία είναι δείκτες συμμετεχόντων και αποτελούν κατά κύριο λόγο υποσύνολο των κοινών δεικτών εκροών και αποτελέσματος του ΕΚΤ+.

Όλοι οι δείκτες εκροών και αποτελέσματος που σχετίζονται με συμμετέχοντες πρέπει να χρησιμοποιούνται. Όλα τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να κατανέμονται ανά φύλο

(άρρεν/ θήλυ - μη δυαδικό). Σε περιπτώσεις όπου τα αποτελέσματα δεν είναι εφικτά, δεν είναι απαραίτητη η συλλογή και αποστολή δεδομένων για αυτούς τους δείκτες. Όταν γίνεται συλλογή δεδομένων από μητρώα, τα Κράτη Μέλη δεν χρειάζεται να εναρμονιστούν με κοινώς συμφωνημένους ορισμούς και μπορούν να χρησιμοποιήσουν εθνικούς ορισμούς.

❖ Δείκτες ΕΚΤ+

Στο άρθρο 2 του σχεδίου του Καν. ΕΚΤ+ περιλαμβάνονται οι ορισμοί των **κοινών δεικτών** άμεσων και μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων, οι οποίοι είναι ίδιοι με τους αντίστοιχους της ΠΠ 2014-2020.

Στο άρθρο 15 του σχεδίου του Καν. ΕΚΤ+ αναφέρεται για τη γενική στήριξη του ΕΚΤ+ στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, η χρήση των κοινών δεικτών εκροών, άμεσων και μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων, όπως αυτοί περιλαμβάνονται στο **Παράρτημα I** του σχεδίου του **Καν ΕΚΤ+** (Παράρτημα VIII της Εγκυκλίου, Μέρος Α), καθώς και η χρήση των ειδικών ανά Πρόγραμμα δεικτών, όπου απαιτείται. Αντίστοιχα στο άρθρο 21 του σχεδίου του Καν ΕΚΤ+ αναφέρεται για τη στήριξη του ΕΚΤ+ στο πλαίσιο αντιμετώπισης της υλικής στέρησης η χρήση των κοινών δεικτών εκροών και άμεσων αποτελεσμάτων, όπως αυτοί περιλαμβάνονται στο **Παράρτημα II** του σχεδίου του **Καν ΕΚΤ+** (Παράρτημα VIII της Εγκυκλίου, Μέρος Β), καθώς και η χρήση των ειδικών ανά Πρόγραμμα δεικτών, όπου απαιτείται.

Οι κοινοί δείκτες εκροών μετρούν συμμετέχοντες ή φορείς, ειδικοί στόχοι i-x, ενώ ο ειδικός στόχος xi μετρά τρόφιμα και αγαθά που διανέμονται. Οι κοινοί δείκτες άμεσων αποτελεσμάτων μετρούν συμμετέχοντες (ειδικοί στόχοι i-x), ενώ ο ειδικός στόχος xi μετρά τους τελικούς αποδέκτες. Οι κοινοί δείκτες μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων μετρούν συμμετέχοντες (ειδικοί στόχοι i-x).

Κάθε Πρόγραμμα θέτει σωρευτικά, ποσοτικοποιημένα ορόσημα και τιμές-στόχου για τους δείκτες εκροών, και τιμές-στόχου για τους δείκτες αποτελεσμάτων στο πλαίσιο κάθε ειδικού στόχου, εκτός από τον ειδικό στόχο xi.

Σχετικό παράδειγμα παρατίθεται στο Παράρτημα III της Εγκυκλίου.

❖ Δείκτες ΕΤΘΑ

Στο **Παράρτημα I** του σχεδίου του **Καν. ΕΤΘΑ** παρατίθενται δείκτες για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο του ΕΤΘΑ προς την επίτευξη των προτεραιοτήτων του Ταμείου.

Το σχέδιο του Καν. ΕΤΘΑ προβλέπει **κοινούς δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων**. Το σχέδιο του Κανονισμού περιλαμβάνει επίσης **βασικούς δείκτες επιδόσεων** (core performance indicators) για τους οποίους η Επιτροπή πρέπει να υποβάλει έκθεση, η οποία θα αναφέρεται στη συμβολή του ΕΤΘΑ σε μακροοικονομικό επίπεδο, χρησιμοποιώντας τους δείκτες του Παραρτήματος I (άρθρο 37 σχεδίου του Καν. ΕΤΘΑ).

Οι **βασικοί δείκτες επιδόσεων** θα τροφοδοτηθούν από τους κοινούς δείκτες αποτελεσμάτων, οι οποίοι θα καθοριστούν σε επίπεδο Προγράμματος για τη «σύλληψη» της παρέμβασης του ΕΤΘΑ στα Κράτη Μέλη, όπως και κατά την περίοδο 2021-2020, καθώς και από την Infosys. Η **Infosys** καταγράφει συγκεκριμένες πληροφορίες σε επίπεδο πράξης που θα τροφοδοτήσουν τις τιμές των δεικτών. Τα δεδομένα αυτά είναι τα ελάχιστα ποσοτικά που απαιτούνται για την αποτελεσματική παρακολούθηση της υλοποίησης του Προγράμματος. Επίσης, στην Infosys μπορούν να περιλαμβάνονται και άλλοι δείκτες εκτός του Προγράμματος, αρκεί να προέρχονται από τους κοινούς δείκτες.

Για την κάλυψη των απαιτήσεων παρακολούθησης της προόδου υλοποίησης των Προγραμμάτων, σύμφωνα με το σχέδιο του ΚΚΔ (άρθρο 37), το Κράτος Μέλος ή η Διαχειριστική Αρχή διαβιβάζει ηλεκτρονικά στην ΕΕ **αθροιστικά δεδομένα επίδοσης** για κάθε Πρόγραμμα των Ταμείων ΕΤΠΑ, ΤΣ, ΕΚΤ+, ΤΔΜ και ΕΤΘΑ που αφορούν την επίτευξη των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, σύμφωνα με το **πρότυπο** που περιλαμβάνεται στο **Παράρτημα VII** του Σχεδίου του ΚΚΔ. Η **πρώτη διαβίβαση των δεδομένων** θα πρέπει να γίνει **έως τις 31 Ιανουαρίου 2022** και η **τελευταία έως τις 31 Ιανουαρίου 2030** (υπό διαπραγμάτευση).

5.3. Πλαίσιο επίδοσης

Σύμφωνα με το σχέδιο του ΚΚΔ (άρθρο 12), κάθε Κράτος Μέλος καθιερώνει για κάθε Πρόγραμμα ένα Πλαίσιο Επίδοσης (Π.Ε.) που επιτρέπει την παρακολούθηση, την υποβολή εκθέσεων και την αξιολόγηση της απόδοσης του, καθ' όλη τη διάρκεια που αυτό υλοποιείται, συμβάλλοντας παράλληλα στη μέτρηση της συνολικής επίδοσης των Ταμείων. Το Π.Ε. αποτελείται από τους δείκτες εκροών και τους δείκτες αποτελεσμάτων που συνδέονται με τους ειδικούς στόχους που έχουν τεθεί. Σε αντίθεση με την ΠΠ 2014-2020, την ΠΠ 2021-2027 **όλοι οι δείκτες ενός Προγράμματος περιλαμβάνονται στο Πλαίσιο Επίδοσης**. Η νέα αντίληψη της ΕΕ για την επιλογή αυτή βασίζεται στην εκτίμηση ότι έτσι το Π.Ε. δεν περιορίζεται σε ένα υποσύνολο δεικτών, αποφεύγοντας έτσι την πολυπλοκότητα, ενώ παράλληλα παρέχεται μια πληρέστερη εικόνα της προόδου προς την κατεύθυνση της επίτευξης των ειδικών στόχων του κάθε Προγράμματος.

Το άρθρο 12 του σχεδίου του ΚΚΔ αναφέρει ότι σε κάθε Πρόγραμμα ορίζονται ορόσημα και στόχοι για κάθε ειδικό στόχο. Στο πλαίσιο αυτό για κάθε ειδικό στόχο απαιτείται η προετοιμασία του σχετικού Π.Ε. Ανάλογη προετοιμασία γίνεται και σε επίπεδο κατηγορίας Περιφέρειας, εφόσον απαιτείται. Η απαίτηση αυτή δεν περιλαμβάνει την Τεχνική Βοήθεια και τον ειδικό στόχο που αντιμετωπίζει την υλική στέρση που ορίζεται στο άρθρο 4(1)(xi) του σχεδίου του Καν. ΕΚΤ+.

Για τους δείκτες του Π.Ε. κάθε Προγράμματος τίθενται:

- ορόσημα που πρέπει να επιτευχθούν έως το τέλος του 2024 και αφορούν μόνο δείκτες εκροών,
- στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν έως το τέλος του 2029 και αφορούν δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων.

Σημειώνεται, ότι η επίτευξη των οροσήμων δεν συνδέεται με προκαθορισμένα ποσοστά επιτυχίας και με την κατανομή αποθεματικού επίδοσης, όπως στην ΠΠ 2014-2020. Το σχέδιο του ΚΚΔ δεν ορίζει ένα εύρος για «προβληματική επίτευξη» δεικτών εκροών. Τα Κράτη Μέλη είναι ελεύθερα να καθορίσουν κατώτατα όρια κάνοντας σχετικές ποιοτικές εκτιμήσεις.

Επίσης, η επίτευξη ή αποτυχία των οροσήμων και των στόχων δεν συνδέεται με προκαθορισμένα ποσοστά και πιθανή αναστολή πληρωμών ή δημοσιονομική διόρθωση. Στην ΠΠ 2021-2027 δεν υφίστανται τα βασικά στάδια υλοποίησης και οι οικονομικοί δείκτες.

Όσον αφορά στη στοχοθέτηση των δεικτών του Π.Ε. κάθε Προγράμματος, και ανά ειδικό στόχο όπου ορίζονται οι δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων, ισχύουν τα οριζόμενα στον Πίνακα 2. Για το 2029, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η συνολική χρηματοδότηση των 7 ετών της ΠΠ 2021-2027.

Πίνακας 2: Στοχοθέτηση δεικτών Πλαισίου Επίδοσης

Τύπος δείκτη	Τιμή βάσης/ αναφοράς	Τιμή οροσήμου	Τιμή στόχου
Δείκτες εκροών (κοινοί και ειδικοί)	Μηδέν (0)*	Για το τέλος του 2024 για τις υλοποιημένες εκροές**	Για το 2029 για τις υλοποιημένες εκροές**
Δείκτες αποτελεσμάτων (κοινοί και ειδικοί)	Εξαρτάται από το δείκτη (ΕΤΠΑ/ΤΣ/ΕΚΤ+/ΤΔΜ)	Δεν τίθενται ορόσημα για τους δείκτες αποτελεσμάτων	Για το 2029

* Άρθρο 7 σχεδίου Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ, άρθρο 15 σχεδίου Καν. ΕΚΤ+ και άρθρο 8 σχεδίου Καν. ΤΔΜ

** Σωρευτικές τιμές (άρθρο 7 σχεδίου Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ, άρθρο 15 σχεδίου Καν. ΕΚΤ+ και άρθρο 8 σχεδίου Καν. ΤΔΜ)

5.3.1. Μεθοδολογικό έγγραφο για το Πλαίσιο Επίδοσης του Προγράμματος

Στο άρθρο 13 του σχεδίου του ΚΚΔ αναφέρεται ότι το Κράτος Μέλος υποβάλλει τις «Μεθοδολογίες για την κατάρτιση του Πλαισίου Επιδόσεων», εφόσον του ζητηθεί. Οι πληροφορίες αυτές οργανώνονται με τη μορφή ενός Μεθοδολογικού Εγγράφου. Η ΕΕ θεωρεί ιδιαίτερα χρήσιμη την προετοιμασία του σχετικού Μεθοδολογικού Εγγράφου καθώς:

- Τεκμηριώνει τα δεδομένα και τις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν. Η τεκμηρίωση αυτή σίγουρα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στην περίπτωση σύνθετων ειδικών στόχων
- Παρέχει θεσμική μνήμη για τα Προγράμματα
- Παρέχει τη βάση για την αιτιολόγηση μεταγενέστερων αλλαγών του Προγράμματος όταν οι παραδοχές ή η ζήτηση αλλάζει
- Υποστηρίζει μια μεταγενέστερη αξιολόγηση.

Στο πλαίσιο αυτό, συστήνεται η κατάρτιση Μεθοδολογικού Εγγράφου για το Πλαίσιο Επίδοσης για όλα τα Προγράμματα. Η κατάρτιση Μεθοδολογικού Εγγράφου θα συνδράμει την κατανόηση της λογικής της παρέμβασης, της χρήσης των πόρων και της επιλογής των δεικτών. Η προετοιμασία θα διευκολύνει σημαντικά τη διαδικασία διαπραγματεύσεως, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τη σχετική εμπειρία της ΠΠ 2014-2020.

Για την προετοιμασία του Μεθοδολογικού Εγγράφου δεν προτείνεται από την ΕΕ σχετικό πρότυπο. Στο Παράρτημα ΙΙΙ της Εγκυκλίου παρατίθεται για το Παράδειγμα 1 του ΕΤΠΑ και το Παράδειγμα 2 του ΕΚΤ+ που αναφέρονται στο Κεφάλαιο 5.1 και αναλύθηκαν στο Παράρτημα ΙΙ της Εγκυκλίου, μια αποτύπωση των πληροφοριών που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο Μεθοδολογικό Έγγραφο, σύμφωνα με το άρθρο 13 του σχεδίου του ΚΚΔ.

Ειδικότερα οι πληροφορίες που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο Μεθοδολογικό Έγγραφο για το Π.Ε. είναι:

- **Τα κριτήρια καθορισμού των δεικτών.** Σε κάθε Πρόγραμμα πρέπει να αιτιολογηθεί η επιλογή των δεικτών και αναλυθούν τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για την επιλογή τους. Επίσης πρέπει να αιτιολογηθεί η χρήση των ειδικών δεικτών έναντι των κοινών δεικτών, εφόσον αυτοί επιλεγούν στο Πρόγραμμα.
- **Τα δεδομένα ή αποδεικτικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται, τη διασφάλιση ποιότητας των δεδομένων και τη μέθοδο υπολογισμού.** Σε κάθε Πρόγραμμα πρέπει να τεκμηριωθούν τα δεδομένα και τα αποδεικτικά

στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν και οι μεθοδολογικές παραδοχές που έγιναν. Το μεθοδολογικό έγγραφο πρέπει να παρουσιάζει τα στοιχεία που υποστηρίζουν τις παραδοχές που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των ορόσημων 2024 (για δείκτες εκροών) και των στόχων του 2029 (για δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων). Για παράδειγμα, η εμπειρία από παρόμοιες παρεμβάσεις κατά την ΠΠ 2014-2020 ή κάποια σχετική έρευνα ή η εμπειρία από άλλες Περιφέρειες, μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμη βάση αναφοράς για την εκτίμηση του μοναδιαίου κόστους των παρεμβάσεων.

- **Τους παράγοντες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την επίτευξη των ορόσημων και των στόχων**, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι παράγοντες αυτοί ελήφθησαν υπόψη στη στοχοθέτηση των δεικτών. Σε κάθε Πρόγραμμα πρέπει να γίνει ανάλυση των πιθανών κινδύνων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την επίτευξη των δεικτών και να περιγραφεί πως οι κίνδυνοι αυτοί λήφθησαν υπόψη στη διαμόρφωση των μεθοδολογικών παραδοχών.

Σημειώνεται ότι στην περίπτωση που χρησιμοποιηθούν ειδικοί δείκτες πρέπει να δοθούν οι ορισμοί των δεικτών αυτών και η μεθοδολογία μέτρησης, στοιχεία τα οποία μπορούν να αποτυπωθούν σε παράρτημα.

5.4. Ενδιάμεση επανεξέταση, Αξιολόγηση και Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση

Για τα Προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ (με εξαίρεση τα Προγράμματα Interreg), το ΤΣ, το ΕΚΤ+ και το ΤΔΜ, το Κράτος Μέλος επανεξετάζει το 2025 κάθε Πρόγραμμα με στόχο την αναθεώρησή του (άρθρο 14 παρ. 1 σχεδίου ΚΚΔ). Η πρόταση κάθε Προγράμματος για αναθεώρηση θα αξιολογηθεί λαμβάνοντας υπόψη μεταξύ άλλων και την επίτευξη των δεικτών του Π.Ε. για το 2024. Η αξιολόγηση αυτή θα γίνει λαμβάνοντας υπόψη τις δυσκολίες που μπορεί να έχουν προκύψει κατά την υλοποίηση των Προγραμμάτων (άρθρο 14 σχεδίου ΚΚΔ).

Στην ενδιάμεση επανεξέταση λαμβάνονται υπόψη στοιχεία όπως οι νέες προκλήσεις που εντοπίστηκαν στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εγκρίθηκαν το 2024, η πρόοδος στην εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα, κατά περίπτωση η πρόοδος στην εφαρμογή των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση του Κράτους Μέλους ή μιας περιοχής, με ιδιαίτερη έμφαση στις εδαφικές ανάγκες και λαμβάνοντας υπόψη οποιουδήποτε σημαντικούς αρνητικούς χρηματοοικονομικούς, οικονομικούς ή κοινωνικούς παράγοντες, τα κύρια αποτελέσματα των σχετικών αξιολογήσεων, **η πρόοδος στην επίτευξη των ορόσημων, λαμβάνοντας υπόψη τις σημαντικές δυσκολίες που πιθανά αντιμετωπίστηκαν κατά την υλοποίηση** και το αποτέλεσμα της τεχνικής προσαρμογής, όπως ορίζεται στο άρθρο 104 παρ. 2. Επιπλέον για τα Προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το ΤΔΜ, λαμβάνεται υπόψη η εκτίμηση που γίνεται από την ΕΕ σύμφωνα με το στοιχείο β του άρθρου 29(1) του Καν. ΕΕ 2018/1999.

Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης για τα Προγράμματα του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη», κατανέμεται πλέον οριστικά το ποσό ευελιξίας (flexibility amount). Σύμφωνα με το άρθρο 80 παράγραφος 1 του σχεδίου ΚΚΔ, το ποσό ευελιξίας αντιστοιχεί στο 50% της συνεισφοράς της Ένωσης για τα έτη 2026 και 2027 και θα κατανεμηθεί με εγκριτική απόφαση της Επιτροπής.

Το Κράτος Μέλος υποβάλλει στην ΕΕ έως τις 31 Μαρτίου 2025, μια **αποτίμηση** (an assessment) για κάθε Πρόγραμμα με τα αποτελέσματα της ενδιάμεσης επανεξέτασης. Στην αποτίμηση αυτή περιλαμβάνεται και η πρόταση για την οριστική κατανομή του ποσού ευελιξίας για τα έτη 2026 και 2027. Στην περίπτωση που κριθεί αναγκαίο μετά

την ενδιάμεση επανεξέταση ενός Προγράμματος ή αν εντοπισθούν νέες προκλήσεις που δεν είχαν ληφθεί υπόψη αρχικά, το Κράτος Μέλος υποβάλλει στην ΕΕ την εν λόγω αποτίμηση μαζί με το αναθεωρημένο Πρόγραμμα.

Οι δείκτες των οποίων η στόχευση απαιτεί διόρθωση, είναι δυνατόν να επαναστοχοθετηθούν στο πλαίσιο της αναθεώρησης που θα ακολουθήσει την ενδιάμεση επανεξέταση. Σημειώνεται ότι οι δείκτες θα χρειαστούν επαναπροσδιορισμό στην περίπτωση της μεταφοράς του ποσού ευελιξίας σε άλλους Άξονες Προτεραιότητας από αυτούς που είχε κατανεμηθεί αρχικά.

Το αναθεωρημένο Πρόγραμμα περιλαμβάνει την κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων κατά προτεραιότητα, **τους αναθεωρημένους ή νέους στόχους των δεικτών**, τα ποσά που συνεισφέρουν στο InvestEU ανά Ταμείο και ανά κατηγορία Περιφέρειας κατά περίπτωση.

Η ΕΕ εγκρίνει την αναθεώρηση του Προγράμματος, συμπεριλαμβάνοντας στην έγκριση την οριστική κατανομή του ποσού ευελιξίας. Σημειώνεται ότι έως την έκδοση της απόφασης της ΕΕ που επιβεβαιώνει την οριστική κατανομή του ποσού ευελιξίας, το ποσό αυτό δεν θα είναι διαθέσιμο για την επιλογή πράξεων (selection of operations).

Αν ένα Κράτος Μέλος θεωρεί ότι το Πρόγραμμα δεν χρειάζεται να τροποποιηθεί, τότε η ΕΕ εκδίδει εγκριτική απόφαση εντός τριών μηνών από την υποβολή της αποτίμησης στην οποία επιβεβαιώνεται η οριστική κατανομή του ποσού ευελιξίας ή αλλιώς ζητά από το Κράτος Μέλος εντός δύο μηνών από την υποβολή της Αποτίμησης να υποβάλει αναθεωρημένο το Πρόγραμμα, σύμφωνα με το Άρθρο 19 του σχεδίου του ΚΚΔ.

Όσον αφορά στα θέματα της **Αξιολόγησης**, την ΠΠ 2021-2027 **δεν υπάρχει υποχρέωση για εκπόνηση εκ των προτέρων αξιολόγησης** και κατά συνέπεια δεν είναι υποχρεωτικό να υποβληθεί σχετικό κείμενο μαζί με το Πρόγραμμα. Εξαιρέση αποτελούν μόνο τα χρηματοδοτικά εργαλεία (financial instruments), για τα οποία η εκ των προτέρων αξιολόγηση θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί προτού η ΔΑ αποφασίσει να χρηματοδοτήσει δράσεις μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων (άρθρο 52, παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 42 του σχεδίου ΚΚΔ). Σύμφωνα με το άρθρο 39 του σχεδίου του ΚΚΔ, η Διαχειριστική Αρχή ή το Κράτος Μέλος θα πρέπει να πραγματοποιήσουν αξιολογήσεις σε σχέση με ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα **κριτήρια**: αποτελεσματικότητα (effectiveness), αποδοτικότητα (efficiency), συνάφεια (relevance), συνέπεια (coherence) και ενωσιακή προστιθέμενη αξία (EU added value), με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του σχεδιασμού και της υλοποίησης των Προγραμμάτων. Οι αξιολογήσεις μπορούν επίσης να καλύπτουν και άλλα σχετικά κριτήρια, όπως μη αποκλεισμό (inclusiveness), μη διάκριση (non-discrimination) και προβολή (visibility), και μπορούν να καλύπτουν περισσότερα του ενός Πρόγραμμα. Περαιτέρω, μέχρι τις 30 Ιουνίου 2029 θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μία αξιολόγηση που θα εκτιμά την **επίπτωση** (impact) κάθε Προγράμματος (άρθρο 39 σχεδίου ΚΚΔ), ενώ μέχρι τις 15 Φεβρουαρίου 2031 (υπό διαπραγμάτευση) κάθε ΔΑ θα πρέπει να υποβάλλει στην Επιτροπή μία **τελική έκθεση επιδόσεων** για κάθε Πρόγραμμα (άρθρο 38 σχεδίου ΚΚΔ).

Η Διαχειριστική Αρχή ή το Κράτος Μέλος θα πρέπει να διαμορφώσει ένα **σχέδιο αξιολόγησης** (evaluation plan), το οποίο μπορεί να καλύπτει περισσότερα του ενός Πρόγραμμα, το οποίο θα υποβληθεί στην Επιτροπή Παρακολούθησης το αργότερο ένα έτος μετά την έγκριση του κάθε Προγράμματος (άρθρο 39 σχεδίου ΚΚΔ).

Τέλος, όσον αφορά τη **Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση** του Προγράμματος, σύμφωνα με το άρθρο 16 του σχεδίου του ΚΚΔ, όταν συντάσσεται περιβαλλοντική έκθεση (Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων) σύμφωνα με την οδηγία 2001/42/ΕΚ, αυτή δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Προγράμματος που αναφέρεται στο άρθρο 44 παράγραφος 1 του σχεδίου του ΚΚΔ (βλ. Κεφάλαιο 7).

5.5. Αναγκαίοι (πρόσφοροι) όροι

Οι **Αναγκαίοι Όροι** (ΑΟ) αποτελούν ως επί το πλείστον συνέχεια των αιρεσιμοτήτων της προγραμματικής περιόδου (ΠΠ) 2014-2020, για τις οποίες απαιτείται η περαιτέρω εφαρμογή και εξέλιξή τους με βάση τις απαιτήσεις των κριτηρίων των ΑΟ της ΠΠ 2021-2027. Στο άρθρο 11 του σχεδίου του ΚΚΔ αναφέρεται το πλαίσιο και οι προϋποθέσεις εφαρμογής των ΑΟ. Στο σχέδιο του ΚΚΔ 2021-2027 περιλαμβάνονται **16 Θεματικοί⁷** και **4 Οριζόντιοι** Αναγκαίοι Όροι.

Οι **Οριζόντιοι ΑΟ** αποτυπώνονται στο **Παράρτημα ΙΙΙ** του σχεδίου του **ΚΚΔ** και αφορούν τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα άτομα με αναπηρίες. Οι Οριζόντιοι ΑΟ αφορούν όλους τους Ειδικούς Στόχους και έχουν εφαρμογή σε όλα τα Προγράμματα του ΕΤΠΑ (με εξαίρεση τα Προγράμματα Interreg), του ΤΣ, του ΕΚΤ+, του ΤΔΜ και του ΕΤΘΑ, πλην του οριζόντιου ΑΟ για τις κρατικές ενισχύσεις, ο οποίος δεν έχει εφαρμογή στα Προγράμματα των ΤΑΜΕ, ΤΕΑ και ΜΔΣΘ.

Οι **Θεματικοί ΑΟ** καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα των κύριων επιλογών συγχρηματοδότησης της χώρας, όπως η έρευνα & καινοτομία, η ενέργεια, η διαχείριση των νερών και των σκουπιδιών, η αγορά εργασίας δράσεις για την προαγωγή της ισότητας των φύλων, η υγεία κ.α. Οι Θεματικοί ΑΟ αποτυπώνονται στο **Παράρτημα ΙV** του σχεδίου του **ΚΚΔ** και έχουν εφαρμογή στα Προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ (με εξαίρεση τα Προγράμματα Interreg), το ΤΣ και το ΕΚΤ+. Οι Θεματικοί ΑΟ δεν έχουν εφαρμογή στους πόρους του ΤΔΜ καθώς και στους πόρους που μεταφέρονται σε αυτό από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+, σύμφωνα με το σχέδιο του Καν. ΤΔΜ.

Στον Πίνακα 3 αποτυπώνονται οι ΑΟ με βάση την πρόταση της ΕΕ που δημοσιεύτηκε στις 29.05.2018.

Πίνακας 3: Αναγκαίοι Όροι*

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΙ ΟΡΟΙ	
1.1	Ορθή διακυβέρνηση της εθνικής ή περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης (Good governance of national or regional smart specialisation strategy)
2.1	Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την ενίσχυση της αναβάθμισης της ενεργειακής απόδοσης των ιδιωτικών και δημόσιων κτιρίων (Strategic policy framework to support energy efficiency renovation of residential and non-residential buildings)
2.2	Διακυβέρνηση του τομέα της ενέργειας (Governance of for the energy sector)
2.3	Αποτελεσματική προώθηση της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας στους τομείς και στην ΕΕ (Effective promotion of the use of renewable energy across sectors and across the EU)
2.4	Αποτελεσματικό πλαίσιο διαχείρισης πρόληψης κινδύνων (Effective disaster risk management framework)
2.5	Επικαιροποίηση σχεδιασμού για τις αναγκαίες επενδύσεις στους τομείς υδάτων και λυμάτων (Updated planning for required investments in water and wastewater sectors)
2.6	Επικαιροποίηση σχεδιασμού για τη διαχείριση αποβλήτων (Updated planning for waste management)
2.7	Προτεραιοποιημένο πλαίσιο δράσης για τα απαραίτητα μέτρα διατήρησης βιοποικιλότητας που απαιτούν ενωσιακή συγχρηματοδότηση

⁷ Με βάση την πρόοδο των διαπραγματεύσεων, φαίνεται πως οι Θεματικοί ΑΟ τελικώς θα αριθμούν τους 15, αφού έχει προταθεί η διαγραφή του ΑΟ 2.7 που αφορά τη βιοποικιλότητα

	Prioritised action framework for the necessary conservation measures involving Union co-financing
3.1	Εθνικό ή περιφερειακό σχέδιο ευρυζωνικής κάλυψης (National or regional broadband plan)
3.2	Ολοκληρωμένος σχεδιασμός μεταφορών στο κατάλληλο επίπεδο (Comprehensive transport planning at the appropriate level)
4.1	Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης (Strategic policy framework for active labour market policies)
4.2	Εθνικό στρατηγικό πλαίσιο για την ισότητα των φύλων (National strategic framework for gender equality)
4.3	Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα (Strategic policy framework for the education and training system at all levels)
4.4	Εθνικό στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για κοινωνική ένταξη και μείωση της φτώχειας (National strategic policy framework for social inclusion and poverty reduction)
4.5	Εθνικό στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την ένταξη των Ρομά (National Roma Integration Strategy inclusion strategic policy framework)
4.6	Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την υγεία και τη μακροχρόνια περίθαλψη (Strategic policy framework for health and long term care)
ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΙ ΟΡΟΙ	
1	Αποτελεσματικοί μηχανισμοί παρακολούθησης της αγοράς δημοσίων συμβάσεων (Effective monitoring mechanisms of the public procurement market)
2	Εργαλεία και ικανότητα αποτελεσματικής εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις (Tools and capacity for effective application of State aid rules)
3	Αποτελεσματική εφαρμογή και υλοποίηση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (Effective application and implementation of the EU Charter of Fundamental Rights)
4	Υλοποίηση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (UNCPRD) σύμφωνα με την απόφαση 2010/48/ΕΚ του Συμβουλίου (Implementation and application of the United Nations Convention on the rights of persons with disabilities (UNCPRD) in accordance with Council Decision 2010/48/EC)

* Η μετάφραση των ΑΟ στα ελληνικά δεν είναι επίσημη. Για το λόγο αυτό παρατίθεται σε παρένθεση και έκαστος ΑΟ στα αγγλικά, όπως αναγράφεται στα μη οριστικοποιημένα Παραρτήματα III και IV του σχεδίου του ΚΚΔ.

Σύμφωνα με το άρθρο 17 του σχεδίου του ΚΚΔ και τη συμβιβαστική πρόταση στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης των Κανονισμών κατά την υποβολή κάθε Προγράμματος θα πρέπει να συμπληρωθεί πίνακας εκτίμησης της εκπλήρωσης των επιμέρους κριτηρίων των ΑΟ που εμπίπτουν στο πεδίο των ειδικών στόχων που θα έχουν επιλεγεί.

Για τη συμπλήρωση του πίνακα θα σταλούν ενιαία κείμενα από την ΕΥΣΣΑ ως αποτέλεσμα των συντονισμένων ενεργειών που πραγματοποιούνται από το 2018 για την εκπλήρωση όλων των Αναγκαίων Όρων.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του σχεδίου του ΚΚΔ, **η εκπλήρωση των ΑΟ συνδέεται με την εισροή των κοινοτικών πόρων στη χώρα.** Στο σχέδιο του ΚΚΔ (άρθρο 11, παρ.5), με βάση την πρόοδο της διαπραγμάτευσης των Κανονισμών διαμορφώθηκε ως «δαπάνες που σχετίζονται με πράξεις που συνδέονται με ειδικό στόχο είναι δυνατόν να συμπεριλαμβάνονται σε αιτήματα πληρωμών, αλλά δεν θα αποδοθούν από την Επιτροπή στο Κράτος Μέλος μέχρι να ενημερώσει η Επιτροπή το Κράτος Μέλος για την εκπλήρωση του αναγκαίου όρου». Η διατύπωση αυτή, σημαίνει ότι τα έργα που σχετίζονται με ένα ΑΟ μπορούν μεν να υλοποιούνται αλλά θα καλύπτονται με εθνικούς πόρους μέχρι να

ικανοποιηθούν **επίσημα** οι απαιτήσεις που περιγράφονται στα κριτήρια εκπλήρωσης του συγκεκριμένου ΑΟ.

Οι απαιτήσεις για την εκπλήρωση των κριτηρίων εστιάζουν στην:

- Επικαιροποίηση και τον εμπλουτισμό υφιστάμενων στρατηγικών (π.χ. RIS, διαχείριση κινδύνου, μεταφορές, απασχόληση).
- Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και τη χαρτογράφηση των υποδομών (π.χ. ευρυζωνικά, μεταφορές, κοινωνική ένταξη, υγεία).
- Διαμόρφωση των συστημάτων διακυβέρνησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης (π.χ. RIS, ευρυζωνικά, απασχόληση, ισότητα φύλων, εκπαίδευση, Ρομά).
- Εκτίμηση των χρηματοδοτικών πόρων που απαιτούνται για την υλοποίηση στρατηγικών (π.χ. μεταφορές, εξοικονόμηση ενέργειας, στερεά απόβλητα, διαχείριση κινδύνου, ευρυζωνικά).
- Ιεράρχηση έργων (π.χ. διαχείριση υδάτων και λυμάτων).

Τα στρατηγικά και τα τομεακά σχέδια, τα οποία αποτελούν τη βάση για το πλαίσιο των απαιτήσεων που αναλύονται στα επιμέρους κριτήρια ανά ΑΟ, θα πρέπει να καλύπτουν το χρονικό ορίζοντα όλης της ΠΠ 2021-2027, έως 31.12.2029.

Στην ΠΠ 2021-2027, **δεν υπάρχει η έννοια της μερικής εκπλήρωσης** όπως ισχύει στην ΠΠ 2014-2020. Στην περίπτωση δηλ. που ένα κριτήριο **δεν εκπληρώνεται κατά την επίσημη υποβολή ενός Προγράμματος**, δεν προβλέπεται κατάρτιση και αποστολή ενός σχεδίου δράσης, με τις ενέργειες εκπλήρωσης των απαιτήσεων. Ένας ΑΟ αξιολογείται ότι εκπληρώνεται πλήρως όταν **όλα** τα κριτήριά του εκπληρώνονται σε συνέχεια σχετικής αξιολόγησης από τις υπηρεσίες της ΕΕ.

Οι ΑΟ θα αξιολογούνται καθ' όλη τη διάρκεια της ΠΠ ως προς την εκπλήρωση και την τήρηση των απαιτήσεων των επιμέρους κριτηρίων, ενώ θα συνδέονται και με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Την τελική ευθύνη για την αξιολόγηση της εκπλήρωσης των ΑΟ έχουν η ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής και η ΓΔ Απασχόλησης της ΕΕ.

Τα κριτήρια επιλογής πράξεων στην ΠΠ 2021-2027 θα περιέχουν αξιολόγηση συμμόρφωσης των προτεινόμενων δράσεων με τα σχετικά στρατηγικά σχέδια που προκύπτουν από τα κριτήρια των ΑΟ και αποτελούν την αφετηρία αξιολόγησης της εκπλήρωσης των ΑΟ. Στο Παράρτημα IV της Εγκυκλίου αποτυπώνεται η σύνδεση των Θεματικών ΑΟ με το στρατηγικό και επιχειρησιακό πλαίσιο ανά τομέα πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο (η συσχέτιση είναι ενδεικτική και όχι εξαντλητική). Στο Παράρτημα V της Εγκυκλίου φαίνεται η συσχέτιση των πέντε Στόχων Πολιτικής της περιόδου 2021-2027 με τους ειδικούς στόχους ανά Ταμείο και τους Θεματικούς ΑΟ καταδεικνύοντας το εύρος εφαρμογής των ΑΟ.

5.6. Απλοποίηση της διαχείρισης των Προγραμμάτων και υποστήριξη Δικαιούχων

5.6.1. Απλοποίηση της διαχείρισης των Προγραμμάτων

Το σχέδιο του ΚΔΔ 2021-2027 εισάγει μία σημαντική διαφοροποίηση στον τρόπο δήλωσης και αποζημίωσης των δαπανών των Προγραμμάτων. Μέχρι και την προγραμματική περίοδο (ΠΠ) 2014-2020, η δήλωση των δαπανών στην ΕΕ περιλαμβάνει υποχρεωτικά τις δαπάνες που έχουν πληρωθεί από κάθε Πρόγραμμα στους δικαιούχους του, ανεξάρτητα εάν ο τρόπος αποζημίωσης των δικαιούχων γίνεται στη βάση του πραγματικού κόστους ή στη βάση επιλογών απλοποιημένου κόστους. Στην ΠΠ 2021-2027, ενώ η αποζημίωση των δικαιούχων από το Πρόγραμμα παραμένει κατά κανόνα η ίδια, η συνεισφορά της ΕΕ στο Πρόγραμμα για αυτές τις δαπάνες μπορεί

είτε να ταυτίζεται με τις δαπάνες του δικαιούχου (όπως και στην ΠΠ 2014-2020), είτε να πάρει μία ή περισσότερες από τις παρακάτω απλοποιημένες μορφές:

A) Μία από τις μορφές απλοποιημένου κόστους (κατ'αποκοπή χρηματοδότηση, κλίμακα μοναδιαίου κόστους ή κατ'αποκοπή ποσό) που όμως έχει εγκριθεί από την ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 88 του σχεδίου ΚΚΔ,

B) Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με το κόστος των υποκείμενων πράξεων, οι οποίες μπορεί να είναι περισσότερες από μία, αλλά με την επίτευξη προσυμφωνημένων στόχων ή εκπλήρωση οροσήμεων και που έχει εγκριθεί από την ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 89 του σχεδίου ΚΚΔ.

Η επιλογή απόδοσης της κοινοτικής συνδρομής στο Πρόγραμμα με τις παραπάνω επιλογές είναι προαιρετική.

Ωστόσο, με δεδομένη την πρόθεση επέκτασης της χρήσης των επιλογών απλοποιημένης διαχείρισης στα Προγράμματα, η χρήση των παραπάνω επιλογών απλοποιημένου κόστους ή χρηματοδότησης, εγκεκριμένων από την ΕΕ, παρέχει τη μέγιστη νομική ασφάλεια, καθώς ούτε η Αρχή Ελέγχου αλλά ούτε και η ΕΕ ή άλλο ελεγκτικό όργανο στο πλαίσιο του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ), θα ελέγχει τις πραγματικές δαπάνες ή τις μεθοδολογίες τεκμηρίωσης των ποσών, παρά μόνο την ορθή εφαρμογή τους. Οι όροι ορθής εφαρμογής περιγράφονται σαφώς στην τεκμηρίωση των επιλογών, συνεπώς η χρήση τους δημιουργεί ξεκάθαρους όρους ως προς την επιλεξιμότητα ή μη των δηλούμενων ποσών.

Παράλληλα, η προσέγγιση διαχείρισης ενός Προγράμματος με προκοστολογημένες, κατά το δυνατό δράσεις, δημιουργεί συνθήκες καλύτερης και πιο προβλέψιμης υλοποίησης, τουλάχιστον στο επίπεδο των συνήθων δράσεων. Πρέπει να σημειωθεί εδώ, πως σε ότι αφορά τα προκαθορισμένα ποσά, αυτά δεν παραμένουν απαραίτητα σταθερά από την αρχή έως το τέλος της περιόδου, δεδομένου ότι οι μεθοδολογίες τεκμηρίωσης μπορεί να περιλαμβάνουν κανόνες αναπροσαρμογής τους ή μπορούν να επικαιροποιούνται μέσω της διαδικασίας αναθεώρησης του Προγράμματος.

Για τη χρήση των επιλογών απλοποιημένου κόστους (άρθρο 88) ή χρηματοδότησης (άρθρο 89), απαιτείται η **υποβολή πρότασης τεκμηρίωσης** προς την ΕΕ, **στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης/ τροποποίησης του Προγράμματος**. Η πρόταση τεκμηρίωσης γίνεται βάσει προτύπου (προσάρτημα 1 και 2 στο Παράρτημα V του σχεδίου ΚΚΔ), (το οποίο αποτελεί μέρος υποδείγματος υποβολής των Προγραμμάτων. Η ΕΕ παρέχει έγκριση, η οποία συμπεριλαμβάνεται στην απόφαση έγκρισης/ τροποποίησης του Προγράμματος.

Τονίζεται ότι, το Πρόγραμμα έχει τη δυνατότητα χρήσης επιλογών απλοποιημένου κόστους ανεξάρτητα από τη διαδικασία του άρθρου 88, όπως ακριβώς γίνεται στην ΠΠ 2014-2020.

Συνοπτικές οδηγίες για κάθε μορφή αποζημίωσης παρατίθενται παρακάτω:

A. Αποζημίωση της κοινοτικής συνδρομής βάσει μοναδιαίου κόστους, κατ' αποκοπή ποσών και κατ' αποκοπή ποσοστών (άρθρο 88)

Για τη χρήση των προβλέψεων του άρθρου 88 του σχεδίου ΚΚΔ, μαζί με το Πρόγραμμα υποβάλλονται στην ΕΕ και οι προτάσεις τεκμηρίωσης των επιλογών απλοποιημένου κόστους που θα χρησιμοποιηθούν για την αποζημίωση συγκεκριμένων δράσεων ή κατηγορία δράσεων του Προγράμματος.

Η πρόταση τεκμηριώνεται με τη χρήση του προτύπου Appendix 1 του Παραρτήματος V του σχεδίου ΚΚΔ, το οποίο συμπληρώνεται για κάθε πράξη ή τύπο πράξης για την οποία το Πρόγραμμα αιτείται αποζημίωση βάσει απλοποιημένου κόστους. Στην πρόταση επισυνάπτονται τα ποσοτικά δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν και η

μεθοδολογία υπολογισμού, οι δείκτες που αντιστοιχούν στα κόστη και οι όροι/προϋποθέσεις που καθιστούν τα σχετικά ποσά επιλέξιμα (διαδρομή ελέγχου). Σημειώνεται ότι οι δείκτες, οι οποίοι αναφέρονται εδώ δεν παραπέμπουν απαραίτητα στους δείκτες του Προγράμματος στους οποίους συμβάλλει η πράξη, αλλά σε δείκτες φυσικού αντικειμένου στους οποίους αντιστοιχεί η επιλογή απλοποιημένου κόστους και ιδίως η κλίμακα μοναδιαίου κόστους και τα κατ'αποκοπή ποσά. Πέραν των ανωτέρω παρέχονται πληροφορίες για τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες επαληθεύσεων και αξιόπιστης τήρησης των δεδομένων για τους σχετικούς δείκτες στους οποίους βασίζεται η απόδοση της δαπάνης.

Τονίζεται ότι, βασικό στοιχείο για την έγκριση από την ΕΕ αποτελεί η εκ των προτέρων αξιολόγηση της μεθοδολογίας υπολογισμού από την Αρχή Ελέγχου, η οποία είναι υποχρεωτική. Η πρόταση υποβάλλεται στην Επιτροπή μόνο εάν έχει αξιολογηθεί θετικά από την Αρχή Ελέγχου.

Διευκρινίζεται ότι το πρότυπο Appendix 1 δεν υποβάλλεται για τις περιπτώσεις που το πρόγραμμα θα χρησιμοποιήσει τα κατ'αποκοπή ποσοστά χρηματοδότησης (flat rates) που ορίζει ο ίδιος ο ΚΚΔ (off the shelf επιλογές).

B. Αποζημίωση βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με το κόστος (άρθρο 89)

Το Πρόγραμμα μπορεί να λάβει τη συνεισφορά της Ένωσης για ένα άξονα προτεραιότητας ή για μέρος αυτού, με χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες των σχετικών πράξεων, αλλά βάσει ποσού που έχει εγκριθεί εκ των προτέρων από την Επιτροπή και το οποίο καταβάλλεται εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που έχουν τεθεί ή έχουν επιτευχθεί τα καθορισμένα αποτελέσματα.

Πρόκειται στην ουσία για ένα **σχέδιο δράσης**, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει πολλές παρόμοιες ή και διαφορετικού τύπου δράσεις, οι οποίες στοχεύουν σε ένα αποτέλεσμα, άμεσα ή έμμεσα μετρήσιμο π.χ. δράσεις μείωσης των εκπομπών CO₂/εξοικονόμησης ενέργειας ή και δράσεις ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας. Οι επιμέρους δράσεις του σχεδίου μπορεί να διαφέρουν μεταξύ τους και η κάθε μία από αυτές να επισύρει διαφορετικό κόστος. Η δήλωση και αποζημίωση των δαπανών του σχεδίου από την ΕΕ συνδέονται όχι με την υλοποίηση του σχεδίου και την πραγματοποίηση των δαπανών των επιμέρους δράσεων αλλά με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, όπως αυτό καθοριστεί και ενδιάμεσα ορόσημα/προϋποθέσεις αποζημίωσης για τις ενδιάμεσες πληρωμές του συνολικού ποσού.

Επισημαίνεται ότι, το άρθρο 89 δεν καθορίζει μεθόδους για τον υπολογισμό του ποσού χρηματοδότησης. Για την κατάρτιση των επιμέρους και του συνολικού ποσού της χρηματοδότησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν μεταξύ άλλων ιστορικά στοιχεία δαπανών για παρόμοιες δράσεις, έρευνα αγοράς, προκοστολογήσεις έργων βάσει εμπειρογνομόνων-μελετητών ή ακόμα και τεκμηριωμένοι προϋπολογισμοί. Στην ουσία πρόκειται για μία πρόταση με κατά το δυνατό τεκμηριωμένο προϋπολογισμό (draft budget), ώστε να καθορίζεται η εφικτότητα και το εύλογο της σχέσης μεταξύ του ποσού και της εκπλήρωσης των όρων χρηματοδότησης (ενδιάμεσου και τελικού). Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να διασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ότι το ποσό επαρκεί για τις ενέργειες που θα υλοποιηθούν.

Το Πρόγραμμα υποβάλλει πρόταση στην Επιτροπή σύμφωνα με το πρότυπο Appendix 2 του Παραρτήματος V και τα στοιχεία της παραγράφου 2 του άρθρου 89 του σχεδίου ΚΚΔ, στο πλαίσιο έγκρισης/ τροποποίησης του Προγράμματος.

Με την έγκριση της πρότασης, που περιλαμβάνεται στην εγκριτική απόφαση του Προγράμματος το τελικό ποσό που θα πληρωθεί από την ΕΕ καθίσταται ανεξάρτητο από τις δαπάνες των μεμονωμένων πράξεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των όρων χρηματοδότησης.

Τονίζεται τέλος ότι, για την υποβολή του Appendix 2 για έγκριση από την ΕΕ δεν απαιτείται η εκ των προτέρων αξιολόγηση από την Αρχή Ελέγχου. Πρόκειται δηλαδή για απευθείας έγκριση του σχεδίου από την ΕΕ.

Για περιπτώσεις υποβολής προτάσεων προς την Επιτροπή που σχετίζονται με πράξεις οι οποίες πρόκειται να υλοποιηθούν στα πλαίσια διαφορετικών προγραμμάτων, για την υποβολή των σχετικών προτάσεων είναι απαραίτητο να υπάρχει συστηματική συνεργασία των ΔΑ με την ΕΑΣ/ΕΥΘΥ. Ομοίως για την ενιαία αντιμετώπιση ζητημάτων που προκύπτουν κατά την εκπόνηση μεθοδολογιών υπολογισμού και τη συμπλήρωση των σχετικών προτύπων που θα συμπεριληφθούν στην υποβολή των Προγραμμάτων 2021-2027, οι ΔΑ μπορούν να συνεργάζονται με την ΕΑΣ/ΕΥΘΥ.

5.6.2. Λοιπά θέματα διαχείρισης και η υποστήριξη των Δικαιούχων

Πέραν της παραπάνω αναφερόμενης προσπάθειας απλοποίησης αναλαμβάνονται περαιτέρω και οι ακόλουθες πρωτοβουλίες:

Το ΣΔΕ, επανεξετάζεται με στόχο την απλοποίησή του και την απαλοιφή πιθανού «gold plating» στο πλαίσιο και μίας μελέτης που ολοκληρώνεται καθώς και μέσω δομημένης διαβούλευσης με τις ΔΑ, τις Επιτελικές Δομές και αντιπροσωπευτικό δείγμα δικαιούχων. Συνεχής προσαρμογή του ΣΔΕ προβλέπεται να πραγματοποιείται μέσω του «Δικτύου ΣΔΕ» που θα συγκροτηθεί. Ζητήματα που ανακύπτουν από το ελεγκτικό έργο της ΕΔΕΛ αξιολογούνται σε ετήσια βάση από την ΕΥΘΥ, την ΕΔΕΛ και τη Λογιστική Αρχή. Η απλοποίηση, που αποτελεί προτεραιότητα, θα στηριχθεί πέραν της εισαγωγής επιλογών απλοποιημένου κόστους, στην πλήρη ηλεκτρονική διαχείριση μέσω ΟΠΣ και στην επέκταση της διεπαφής του για τη μείωση των εγγράφων που διαβιβάζονται από τους δικαιούχους.

Σημεία που εξετάζονται στην κατεύθυνση βελτίωσης αφορούν ενδεικτικά στους ελέγχους συμβάσεων από τις ΔΑ, στις τιθέμενες προθεσμίες σε ΔΑ και δικαιούχους, στην τήρηση προτύπων (ΕΑΑΔΗΣΥ), στις ΥΓΟΣ, στις διαδικασίες αξιολόγησης ένταξης έργων με ανάγκη στροφής περισσότερο στην άμεση αξιολόγηση και την εξειδίκευση των Προγραμμάτων. Η διαβούλευση με τις ΔΑ σε σχέση με την εξειδίκευση, αναδεικνύει ότι θεωρείται χρήσιμη και αναγκαία αλλά χρήζει ελάφρυνσης στο μέγεθος και στις εγκρίσεις από τις Επιτροπές Παρακολούθησης, οι οποίες θα πρέπει να γίνονται άπαξ και μόνο για τα κριτήρια επιλογής.

Προτεραιότητα αποτελεί η αντιμετώπιση ανεπαρκειών στους δικαιούχους, που θα υποστηρίζονται μέσω οριζόντιων δράσεων και στοχευμένων ενεργειών για ειδικές ομάδες δήμων ή μεγάλων δικαιούχων σε συγκεκριμένους τομείς. Παράλληλα, προωθούνται θεσμικές παρεμβάσεις και πρόγραμμα κατάρτισης σε συνεργασία με τη ΜΟΔ ή παρεμβάσεις άλλου τύπου π.χ. εμπειρογνωμοσύνες, τεχνικοί σύμβουλοι, πρόσληψη συγκεκριμένου προσωπικού κ.α. Ενεργοποιείται το μητρώο εξωτερικών επιβλεπόντων μηχανικών, γίνεται χρήση δυνατότητας Προγραμματικών Συμφωνιών με τους κατά νόμο προβλεπόμενους φορείς ή και την ΜΟΔ, η οποία πέραν της υποστήριξης μέσω των ομάδων υποστήριξης μπορεί πλέον να παρέχει και ευρύτερες υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης μέσω της νεοσύστατης Τεχνικής Υπηρεσίας της. Θα εξεταστεί επίσης στην προοπτική διεύρυνσης της εφαρμογής και σε άλλους τομείς η θετική εμπειρία από τη λειτουργία της Τεχνικής Γραμματείας Λυμάτων. Σημαντική υποστήριξη για κρίσιμα έργα ή και έργα ειδικής τεχνογνωσίας, θα προσφέρει η στοχευμένη και συντονισμένη από την ΕΑΣ και την ΕΕ, συνεργασία με ειδικούς

εμπειρογνώμονες JASPERS. Ο μηχανισμός ωρίμανσης σημαντικών έργων που δημιουργείται (Project Preparation Facility), θα συμβάλει επίσης στην ίδια κατεύθυνση.

Για το σχεδιασμό και την επιτυχή υλοποίηση των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων και της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης, θα ληφθούν ειδικά μέτρα και κατάλληλοι μηχανισμοί για την ενδυνάμωση και υποστήριξη της οργανωτικής και εκτελεστικής ικανότητας των συντελεστών και κυρίως των τοπικών.

5.7. Ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη

Την προγραμματική περίοδο (ΠΠ) 2021-2027, η χωρική ανάπτυξη εντάσσεται σε διακριτό Στόχο Πολιτικής (ΣΠ) και ειδικότερα στο ΣΠ5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες», ο οποίος χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ. Στο πλαίσιο του ΣΠ5, οι αρμόδιοι φορείς για το σχεδιασμό και την υλοποίηση μπορούν να επιλέξουν πέραν των πεδίων παρέμβασης που αντιστοιχούν στον ΣΠ5 με βάση το Παράρτημα Ι του ΚΚΔ και από τα πεδία παρέμβασης των υπολοίπων ΣΠ (1-4).

Ο ΣΠ5 έχει 2 ειδικούς στόχους. Ο πρώτος αφορά τις ολοκληρωμένες στρατηγικές για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Ο δεύτερος αφορά τις ολοκληρωμένες στρατηγικές για την ανάπτυξη περιοχών εκτός αστικού χώρου όπως παράκτιες, αγροτικές, νησιωτικές, ορεινές, κλπ.

Κατά αντιστοιχία της ΠΠ 2014-2020, τα χωρικά εργαλεία, τα οποία δύναται να χρησιμοποιηθούν, είναι οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις και οι στρατηγικές για την Τοπική Ανάπτυξη με την Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων.

Οι **Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)** αποτελούν εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων χωρικών ενοτήτων.

Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της χωρικής στρατηγικής και του σχεδίου υλοποίησης θα πρέπει να εξασφαλίζεται με τη συμπληρωματικότητα και συνεκτικότητα των προτεινόμενων δράσεων, καθώς και με την αντιπροσωπευτικότητα του συστήματος διακυβέρνησης.

Βάσει του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου οι ΟΧΕ διακρίνονται σε:

1. ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) και
2. ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές

Οι ΟΧΕ μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα Ταμεία ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, Ταμείο Συνοχής, ΤΔΜ καθώς και το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ.

Το σχέδιο του Καν. ΕΤΠΑ προβλέπει ότι τουλάχιστον το 8% των πόρων του ΕΤΠΑ που χορηγούνται σε εθνικό επίπεδο κατανέμονται σε ολοκληρωμένες δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ).

Η **Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ)** αποτελεί ένα εργαλείο σχεδιασμού και υλοποίησης μιας τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής και αντιμετώπισης των τοπικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών αναγκών με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων και της τοπικής κοινωνίας σε σαφώς προσδιορισμένες χωρικές ενότητες. Βασίζεται στην προσέγγιση LEADER, δηλαδή «από τη βάση προς την κορυφή» (bottom-up approach).

ΤΑΠΤΟΚ μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα από τα Ταμεία ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, Ταμείο Συνοχής, ΤΔΜ καθώς και το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ.

Οι στρατηγικές θα πρέπει:

- Να είναι πολυτομεακές και να απαντούν με ολοκληρωμένο τρόπο στις προκλήσεις και ανάγκες των επιλεγμένων περιοχών.
- Να διασφαλίζουν της συνεργασία των διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης.
- Το σύστημα διακυβέρνησης της στρατηγικής να στηρίζεται σε μια τοπική εταιρική σχέση με εκπροσώπους των τοπικών φορέων συμπεριλαμβανομένων εκπροσώπων της Κοινωνίας των Πολιτών και του ιδιωτικού και επιχειρηματικού τομέα.
- Να στηρίζεται στη συμμετοχική διαδικασία και διαβούλευση τόσο στο στάδιο σχεδιασμού όσο και παρακολούθησης και αξιολόγησης της στρατηγικής.

Αναλυτικότερες οδηγίες για το σχεδιασμό των Χωρικών Εργαλείων θα αποσταλούν το επόμενο χρονικό διάστημα.

5.8. Προβολή, διαφάνεια και επικοινωνία

Η **επικοινωνιακή στρατηγική** αποτελεί κεφάλαιο του Προγράμματος και ορίζει την προβλεπόμενη προσέγγιση για ζητήματα επικοινωνίας και προβολής καθορίζοντας τους επικοινωνιακούς στόχους, το κοινό-στόχο, τους διαύλους επικοινωνίας συμπεριλαμβανομένης της προβολής μέσω social media, τον προγραμματισμένο προϋπολογισμό και τους σχετικούς δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Το Κράτος Μέλος έχει την ευθύνη για τη δημιουργία της εθνικής διαδικτυακής πύλης για τα Προγράμματα ενώ η ΔΑ **εντός έξι μηνών από την έγκριση του Προγράμματος** θα πρέπει να έχει δημιουργήσει ιστοσελίδα για το Πρόγραμμα της περιλαμβάνοντας τους στόχους, τις δραστηριότητες, τις διαθέσιμες δυνατότητες χρηματοδότησης και τα επιτεύγματα του. Αναλυτικές οδηγίες θα δοθούν από την ΕΥΣΣΑ στον Οδηγό επικοινωνίας για την ΠΠ 2021-2027 όπου θα αναφέρονται μεταξύ άλλων οι υποχρεώσεις της ΔΑ σε σχέση με την προβολή, διαφάνεια και επικοινωνία στο πλαίσιο της υλοποίησης των Προγραμμάτων 2021-2027,

Η σήμανση απλοποιείται καθώς καταργείται η αναφορά στο Ταμείο και εισάγεται μόνο η σημαία και η αναφορά στην συγχρηματοδότηση από την ΕΕ.

Το Κράτος Μέλος ορίζει έναν εθνικό συντονιστή για την προβολή, διαφάνεια και τις επικοινωνιακές δραστηριότητες για όλα τα Ταμεία. Για κάθε Πρόγραμμα η ΔΑ ορίζει **υπεύθυνο/η για την επικοινωνία**. Η ΕΕ διατηρεί το δίκτυο που αποτελείται από τους συντονιστές επικοινωνίας, τους υπεύθυνους επικοινωνίας των Προγραμμάτων και τους εκπροσώπους της Επιτροπής.

5.9. Οριζόντιες αρχές

Οι οριζόντιες αρχές σύμφωνα με το σχέδιο του ΚΚΔ της προγραμματικής περιόδου (ΠΠ) 2021-2027, θα πρέπει να τηρούνται κατά την εκτέλεση των παρεμβάσεων των Ταμείων και οι Διαχειριστικές Αρχές (ΔΑ) των Προγραμμάτων που φέρουν την κύρια ευθύνη για την αποτελεσματική και αποδοτική υλοποίηση των Ταμείων θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι πράξεις που θα επιλέγονται για χρηματοδότηση θα είναι σύμφωνες με τις οριζόντιες αυτές αρχές.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων θα πρέπει να τηρούνται οι οριζόντιες αρχές συμπεριλαμβανομένων των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας και να λαμβάνεται υπόψη ο χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ένωσης. Ο χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων περιλαμβάνει τα ιδανικά και τις οικουμενικές αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης, αξίες οι οποίες δημιούργησαν έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης για τους πολίτες βάσει των αρχών της δημοκρατίας και του

κράτους δικαίου. Θα πρέπει επίσης, να τηρούνται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα σύμφωνα με το άρθρο 9 της Σύμβασης και σύμφωνα με τη νομοθεσία της Ένωσης για την εναρμόνιση των απαιτήσεων προσβασιμότητας για προϊόντα και υπηρεσίες.

Τα Κράτη Μέλη θα πρέπει να στοχεύουν στην εξάλειψη των ανισοτήτων και στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και στην ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, καθώς και στην καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Η φτώχεια αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις στην ΕΕ. Τα Ταμεία θα πρέπει επομένως να συνεισφέρουν στην εξάλειψη της φτώχειας. Τα Ταμεία δεν θα πρέπει να υποστηρίζουν δράσεις που συμβάλλουν σε οποιαδήποτε μορφή διάκρισης ή αποκλεισμό ή υποδομές που δεν είναι προσβάσιμες σε άτομα με αναπηρία. Οι στόχοι των Ταμείων θα πρέπει να επιδιώκονται στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης και της προώθησης από την Ένωση του στόχου της διατήρησης, της προστασίας και της βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και λαμβάνοντας υπόψη τις δεσμεύσεις της Ένωσης για την εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού. Θα πρέπει επίσης να συνεισφέρουν στην εκπλήρωση της δέσμευσης για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

Για να προστατευτεί η ακεραιότητα της εσωτερικής αγοράς, οι πράξεις προς όφελος επιχειρήσεων θα πρέπει να συμμορφώνονται με τους κανόνες της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις, όπως ορίζονται στα άρθρα 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ένωσης.

Με βάση το άρθρο 6 του ΚΚΔ, το οποίο παρέχει τη βάση για την εταιρική σχέση, θα πρέπει να επιδιωχθεί μεταξύ άλλων η εμπλοκή φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και φορείς που είναι υπεύθυνοι για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων.

Το θέμα των οριζόντιων αρχών θα πρέπει επίσης να προωθείται και να διασφαλίζεται στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης σε όλα τα Προγράμματα καθ' όλη την προετοιμασία, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγησή τους.

5.10. Προγράμματα INTERREG

Προς όφελος της απλοποίησης της νομοθετικής διάρθρωσης, το σχέδιο του ΚΚΔ θεσπίζει για κάθε Ταμείο κοινές και ειδικές διατάξεις. Το ίδιο ισχύει για το σχέδιο του Καν. ΕΤΠΑ που παρεμβαίνει τόσο στο στόχο «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» όσο και στο στόχο «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία (Interreg)». Στην ΠΠ 2021-2027 τα Προγράμματα του στόχου Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Προγράμματα Interreg) θα υλοποιηθούν κατά κύριο λόγο με βάση τους κανόνες που ορίζει ο Κανονισμός ειδικών διατάξεων για το στόχο Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ) που υποστηρίζεται από το ΕΤΠΑ και τα μέσα εξωτερικής χρηματοδότησης (IPA III, NDICI και OCTP). Δεδομένου ότι τα Προγράμματα Interreg παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά καθώς συμμετέχουν Κράτη Μέλη αλλά και χώρες εκτός ΕΕ, το σχέδιο του Καν. ΕΕΣ θέτει ειδικές διατάξεις για τα Προγράμματα Interreg στο πλαίσιο τόσο του ΚΚΔ όσο και του Κανονισμού ΕΤΠΑ. Το σχέδιο του Καν. ΕΕΣ θέτει επίσης ειδικές διατάξεις για τα Προγράμματα Interreg στα οποία Κράτη Μέλη συνεργάζονται με χώρες εκτός ΕΕ.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Προγραμμάτων Interreg, στο σχέδιο του Καν. ΕΕΣ τίθενται **2 επιπλέον ειδικοί στόχοι** για το Interreg:

- Καλύτερη διακυβέρνηση της συνεργασίας και
- Μία πιο ασφαλής και πιο προστατευμένη Ευρώπη.

Στο πλαίσιο του στόχου ΕΕΣ το ΕΤΠΑ και, κατά περίπτωση, τα μέσα εξωτερικής χρηματοδότησης της Ένωσης την ΠΠ 2021-2027 υποστηρίζουν τη διασυνοριακή (cross-border) συνεργασία, τη διακρατική (transnational) συνεργασία, τη διαπεριφερειακή (interregional) συνεργασία και τη συνεργασία μεταξύ των εξόχως απόκεντρων περιοχών (outermost regions).

Το σχέδιο του Καν. ΕΕΣ (άρθρο 15) ορίζει συγκεκριμένα ποσοστά **θεματικής συγκέντρωσης** για τα Προγράμματα Interreg.

Νέο στοιχείο στο σχέδιο του Καν. ΕΕΣ αποτελεί το **ταμείο μικρών έργων** (small project fund), το οποίο επιτρέπει στην τοπική κοινωνία των πολιτών να προβούν αφενός στην υλοποίηση μικρών έργων στο πλαίσιο ενός Προγράμματος Interreg για την αποφυγή κατακερματισμού των δράσεων και αφετέρου, σε κάποιες περιπτώσεις, να προχωρήσουν στην εφαρμογή της επιλογής απλοποιημένου κόστους (άρθρο 24).

Σε σχέση με το σχεδιασμό και την υλοποίηση των Προγραμμάτων Interreg, τα σχέδια των σχετικών Κανονισμών της ΠΠ 2021-2027 εξακολουθούν να προσεγγίζουν το θέμα του σχεδιασμού των Προγραμμάτων και της επιλογής των δεικτών στο πλαίσιο μίας σαφώς διαμορφωμένης **λογικής της παρέμβασης** (βλ. Κεφάλαιο 5.1). Στο πλαίσιο της αύξησης της αποτελεσματικότητας των Προγραμμάτων και της ύπαρξης καλύτερης πληροφορίας σε σχέση με τις επιδόσεις τους, η ΕΕ δημιούργησε, σε συνεργασία με την κοινότητα των Προγραμμάτων Interreg, **πρότυπο Δελτίο Ταυτότητας Δείκτη (ΔΤΔ)** και προσδιόρισε συγκεκριμένους κοινούς δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων για να χρησιμοποιηθούν στα Προγράμματα.

Σύμφωνα με το άρθρο 33 του σχεδίου του Καν. ΕΕΣ οι **κοινοί δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων** πρέπει να χρησιμοποιούνται, όπως προσδιορίζονται και ορίζονται στο Παράρτημα Ι του σχεδίου του Καν. ΕΤΠΑ, και να χρησιμοποιούνται ειδικοί δείκτες όπου απαιτείται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 12 παράγραφος 1 του σχεδίου του ΚΚΔ και στα άρθρα 17 (παράγραφος 4 στοιχείο ε σημείο ii) και 31 (παράγραφος 2 στοιχείο β) του σχεδίου του Καν. ΕΕΣ. Ειδικά για τα Προγράμματα Interreg που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, πέραν των δεικτών του Πίνακα 1 (για λεπτομέρειες βλ. Κεφάλαιο 5.2), στο Παράρτημα Ι του σχεδίου του Καν. ΕΤΠΑ έχουν συμπεριληφθεί πρόσθετοι κοινοί δείκτες ειδικά για τα Προγράμματα ΕΕΣ (Πίνακας 2 Παραρτήματος Ι Καν. ΕΤΠΑ). Οι δείκτες αυτοί θα χρησιμοποιούνται στα Προγράμματα ΕΕΣ κατά προτεραιότητα, ενώ μπορεί να γίνει χρήση και των δεικτών του Πίνακα 1 του σχεδίου του Καν. ΕΤΠΑ εφόσον κριθεί σκόπιμο. Στην Επιτροπή θα αποστέλλονται τα αθροιστικά δεδομένα ανά δείκτη και ανά Πρόγραμμα.

Την ΠΠ 2021-2027 όλοι οι δείκτες του Προγράμματος συμπεριλαμβάνονται στο Πλαίσιο Επίδοσης (Π.Ε.) με τα σχετικά ορόσημα και στόχους (βλ. Κεφάλαιο 5.3). Για τη δικαιολόγηση της επιλογής των δεικτών και της στοχοθέτησής τους συστήνεται η διαμόρφωση **Μεθοδολογικού Εγγράφου για το Πλαίσιο Επίδοσης**, το οποίο θα συνοδεύει το προς έγκριση Πρόγραμμα και στο οποίο θα περιλαμβάνονται πληροφορίες για τον καθορισμό του Π.Ε. για κάθε ειδικό στόχο. Για τα Προγράμματα Interreg έχει δημιουργηθεί από την Επιτροπή ξεχωριστό **υπόδειγμα υποβολής Προγράμματος**, το οποίο έχει ενσωματωθεί στο Παράρτημα του σχεδίου του Καν. ΕΕΣ.

Όσον αφορά στην Αξιολόγηση, το Κράτος Μέλος ή η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) θα πρέπει να πραγματοποιήσει **αξιολογήσεις** για κάθε Πρόγραμμα Interreg. Κάθε αξιολόγηση θα πρέπει να αποτιμά κάθε Πρόγραμμα σε σχέση με ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα

κριτήρια: αποτελεσματικότητα (effectiveness), αποδοτικότητα (efficiency), συνάφεια (relevance), συνέπεια (coherence) και ενωσιακή προστιθέμενη αξία (EU added value), με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του σχεδιασμού και της υλοποίησης των Προγραμμάτων. Οι αξιολογήσεις μπορούν επίσης να καλύπτουν και άλλα σχετικά κριτήρια, όπως μη αποκλεισμό (inclusiveness), μη διάκριση (non-discrimination) και προβολή (visibility), και μπορούν να καλύπτουν περισσότερα του ενός Προγράμματος.

Περαιτέρω, η ΔΑ θα πρέπει:

- να πραγματοποιήσει μία **αξιολόγηση επιπτώσεων** για κάθε Πρόγραμμα Interreg μέχρι τις 30 Ιουνίου 2029 (άρθρο 34 σχεδίου Καν. ΕΕΣ),
- να διαμορφώσει ένα **σχέδιο αξιολόγησης**, το οποίο μπορεί να αφορά περισσότερα του ενός Προγράμματος Interreg, το οποίο θα πρέπει να υποβληθεί στην Επιτροπή Παρακολούθησης το αργότερο 1 έτος από την έγκριση του Προγράμματος Interreg που αφορά (άρθρο 34 σχεδίου Καν. ΕΕΣ),
- να υποβάλλει στην Επιτροπή μία **τελική έκθεση επιδόσεων** για κάθε Πρόγραμμα Interreg έως τις 15 Φεβρουαρίου 2031 (άρθρο 32 σχεδίου Καν. ΕΕΣ).

Ενημερωτικά, αναφέρεται ότι στο πλαίσιο των 13 Προγραμμάτων Interreg στα οποία συμμετέχει η Ελλάδα κατά την ΠΠ 2014-2020, λειτουργούν ήδη ισάριθμες Ομάδες ή/και Επιτροπές Προγραμματισμού, με αντικείμενο την κατάρτιση του αντίστοιχου νέου Προγράμματος για την ΠΠ 2021-2027. Το όργανο αυτό αποτελείται από εκπροσώπους των εθνικών αρχών των συνεργαζόμενων χωρών κάθε Προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης της Διαχειριστικής Αρχής/Κοινής Γραμματείας, με τη συμβουλευτική συμμετοχή εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κάθε Ομάδα/Επιτροπή Προγραμματισμού, διενεργεί όλες τις απαραίτητες διαβουλεύσεις και καταρτίζει το αντίστοιχο (κοινό) Πρόγραμμα Συνεργασίας, το οποίο η αρμόδια ΔΑ θα υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής -Ιονίου (EUSAIR)

Παράλληλα, καθώς η χώρα μας συμμετέχει στη μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής-Ιονίου (EUSAIR), η οποία έχει αναγνωρίσει εμβληματικές προτεραιότητες και εμβληματικά έργα για την ΠΠ 2021-2027, τόσο τα τομεακά και περιφερειακά Προγράμματα, όσο και τα Προγράμματα ΕΕΣ θα πρέπει να ευθυγραμμίσουν αντίστοιχες προτεραιότητες και άξονες με τη στρατηγική και να αναγνωρίσουν στρατηγικά έργα που συμβάλουν στην ανάδειξη της περιοχής και παρέχουν προστιθέμενη αξία στη στρατηγική EUSAIR. Για το σκοπό αυτό θα πραγματοποιηθούν διαβουλεύσεις με τις αρχές συγγραφής των προγραμμάτων προκειμένου να παρουσιαστούν οι επιλεγμένες από EUSAIR προτεραιότητες και εμβληματικά (flagship) έργα που επιδιώκεται να αναφερθούν κατ' αρχάς στα προγράμματα και στη συνέχεια, κατά την υλοποίηση να επιδιωχθεί η συντονισμένη και με τις άλλες χώρες της μακροπεριφέρειας προκήρυξη συναφών δράσεων.

Βασικός στόχος των διακρατικών Προγραμμάτων που έχουν επιλέξιμες περιοχές που ταυτίζονται με τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές είναι να κατευθύνουν τα $\frac{3}{4}$ των πόρων τους στην υλοποίηση της στρατηγικής (άρθρο 15(3) της θεματικής συγκέντρωσης, Καν ΕΕΣ), ενώ παράλληλα στο άρθρο 14(4)(b) αναφέρεται ότι στόχος σε όλες τις συνιστώσες των Προγραμμάτων Interreg είναι η ενίσχυση της θεσμικής επάρκειας των Δημοσίων Οργανισμών και των λοιπών εταίρων για την υλοποίηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών.

6. Ανάπτυξη της εταιρικής σχέσης στα Προγράμματα

Εδώ και μια δεκαετία, η εταιρική σχέση έχει χαρακτηριστεί ως μια από τις βασικές αρχές για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των Ευρωπαϊκών Ταμείων και έχει συνδεθεί στενά με την προσέγγιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας⁸. Η **αρχή της εταιρικής σχέσης** συνεπάγεται στενή συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των δημόσιων αρχών των Κρατών Μελών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και του ιδιωτικού τομέα. Οι εταίροι στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά σε όλο τον κύκλο ζωής των Προγραμμάτων (σχεδιασμός, προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση).

Στη βάση της εταιρικής σχέσης, η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση σημαίνει συντονισμένη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των Κρατών Μελών και των τοπικών και περιφερειακών αρχών με σκοπό τη χάραξη και εφαρμογή πολιτικών της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα η εφαρμογή των πολιτικών των ΕΔΕΤ, βελτιώνεται η συλλογική δέσμευση, αυξάνεται η αφομοίωση συγκεκριμένων πολιτικών, αναπτύσσεται γνώση και τεχνογνωσία, ενσωματώνονται απόψεις και οπτικές ενώ διασφαλίζεται μεγαλύτερη διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων.

Το 2014 εκδόθηκε ο **Ευρωπαϊκός Κώδικας Δεοντολογίας για την Εταιρική Σχέση (ΕΚΔΕΣ) στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ**, ο οποίος θέτοντας τις βασικές κατευθυντήριες αρχές για τη διαμόρφωση, αντιπροσωπευτικών, συνεκτικών και αποτελεσματικών εταιρικών σχέσεων για τη διαχείριση των πόρων και των επιλέξιμων δράσεων των Ευρωπαϊκών Ταμείων δημιουργεί μια ουσιαστική θεσμική κατεύθυνση για την Πολιτική της Συνοχής. Ο ΕΚΔΕΣ θεσπίζει ένα σύνολο κοινών προδιαγραφών προκειμένου, να επιτευχθεί έγκαιρη και αξιόπιστη διαβούλευση και διάλογος με τους εταίρους σύμφωνα και με την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των παρεμβάσεων των ΕΔΕΤ.

Στο πλαίσιο της ΠΠ 2021-2027, σύμφωνα με το **άρθρο 6 του σχεδίου του ΚΚΔ** που αναφέρεται στην εταιρική σχέση και την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, κάθε Κράτος Μέλος οργανώνει εταιρική σχέση με τις αρμόδιες περιφερειακές και τοπικές αρχές». Η εταιρική σχέση, σύμφωνα με το άρθρο 6 του σχεδίου του ΚΚΔ, θα πρέπει να οργανωθεί προωθώντας τη συμμετοχή των εταίρων σε όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας και της εφαρμογής των Προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις επιτροπές παρακολούθησης.

Για την ανάπτυξη εταιρικής σχέσης θα πρέπει να εδραιωθεί ο διάλογος με εταίρους από:

- τις αστικές και άλλες δημόσιες αρχές
- τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους
- τους φορείς που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και φορείς που είναι υπεύθυνοι για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων.

Σύμφωνα με την προσέγγιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, το Κράτος Μέλος προωθεί τη συμμετοχή των εν λόγω εταίρων τόσο στην εκπόνηση συμφωνιών εταιρικής σχέσης όσο και σε όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας και της εφαρμογής των

⁸ Βλ. τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής των Περιφερειών για την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, διαθέσιμη στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52009IR0089>.

Προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις επιτροπές παρακολούθησης (άρθρο 34). Η οργάνωση και η εφαρμογή της εταιρικής σχέσης πραγματοποιείται σύμφωνα με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 240/2014 της Επιτροπής⁹ σχετικά με τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων.

Επιπλέον, στο σχέδιο του Καν. ΕΚΤ+ (άρθρο 8) αναφέρονται πρόσθετα στοιχεία σχετικά με την οργάνωση και την ανάπτυξη της εταιρικής σχέσης και συγκεκριμένα σχετικά με την υποχρέωση των Κρατών Μελών για τη διασφάλιση της επαρκούς συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην υλοποίηση των πολιτικών απασχόλησης, εκπαίδευσης και κοινωνικής ένταξης που υποστηρίζονται από το σκέλος του ΕΚΤ+ στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, καθώς και της χορήγησης κατάλληλου ποσού από τους πόρους του ΕΚΤ+ για την ενίσχυση των ικανοτήτων των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Η επιλογή των εταίρων θα πρέπει να γίνει στη βάση του σεβασμού της αρχής της αντιπροσωπευτικότητας, δηλαδή να συμπεριλαμβάνονται στην εταιρική σχέση θεσμικά όργανα, οργανώσεις και φορείς που εκπροσωπούν ομάδες που μπορούν να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από την υλοποίηση των Προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων φορέων που εκπροσωπούν ευάλωτες ή περιθωριοποιημένες πληθυσμιακές ομάδες. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί η οργάνωση της εταιρικής σχέσης έτσι ώστε να διαμορφωθεί με όρους διαφάνειας για όλους τους εταίρους και ο καθένας να γνωρίζει ποιος είναι ο σκοπός της εταιρικής σχέσης, ποιος κάνει τι και ποια αποτελέσματα αναμένονται από την ανάπτυξη αυτής της σχέσης.

Οι εταίροι πρέπει να συμμετέχουν ουσιαστικά στην ανάλυση των προκλήσεων και αναγκών που πρέπει να αντιμετωπιστούν, στην επιλογή των στόχων και προτεραιοτήτων για την αντιμετώπιση αυτών των αναγκών, στην ύπαρξη των κατάλληλων συντονιστικών μηχανισμών για τη δημιουργία συνεργειών μεταξύ των διαφόρων μέσων που διατίθενται με στόχο την ενίσχυση της έξυπνης, διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.

Οι επιτροπές παρακολούθησης ενσωματώνουν την εταιρική σχέση στις εργασίες των Προγραμμάτων. Η επιλογή των μελών των επιτροπών παρακολούθησης πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους εταίρους που συμμετείχαν ενεργά στη προετοιμασία του Προγράμματος ώστε να εξασφαλιστεί επαρκής συνέχεια και ανάληψη ευθύνης μεταξύ των σταδίων προγραμματισμού και υλοποίησης. Είναι σημαντικό, η εκπροσώπηση των διαφόρων εταίρων να βασίζεται στις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους για την υλοποίηση των Προγραμμάτων, οι επιτροπές παρακολούθησης να έχουν ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων και ποικίλη σύνθεση, ο κατάλογος των μελών των επιτροπών παρακολούθησης και άλλων ομάδων εργασίας να δημοσιοποιείται και κάθε επιλεγμένος εταίρος να γνωρίζει τα καθήκοντά του ως προς την εμπιστευτικότητα και τη σύγκρουση συμφερόντων, με ειδική επιμόρφωση και έγγραφη διατύπωση των υποχρεώσεών του.

Η συμμετοχή των εταίρων θα πρέπει επίσης, να εδραιωθεί και στο πλαίσιο των αξιολογήσεων των Προγραμμάτων, δεδομένου ότι η συμμετοχή τους συμβάλλει στην αμεροληψία των αποτελεσμάτων και τη διασπορά της μάθησης σε όλους τους φορείς που λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία προγραμματισμού.

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0240&from=EN>

7. Περιεχόμενο και έγκριση Προγραμμάτων (εκτός ΕΕΣ)

Βάσει του άρθρου 17 του σχεδίου του ΚΚΔ, τα στοιχεία που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο περιεχόμενο κάθε Προγράμματος της ΠΠ 2021-2027 είναι:

- Η στρατηγική για τη συνεισφορά του Προγράμματος στην επίτευξη των στόχων πολιτικής ή του ειδικού στόχου του ΤΔΜ και την επικοινωνιακή προβολή των αποτελεσμάτων του (άρθρο 17, παρ. 1).
- Μία ή περισσότερες προτεραιότητες (υπό την έννοια του Άξονα Προτεραιότητας σε όλα τα Προγράμματα εκτός του ΕΠΑΛΘ): κάθε προτεραιότητα αντιστοιχεί σε έναν και μόνο στόχο πολιτικής ή σε τεχνική βοήθεια αν υλοποιείται βάσει του άρθρου 30(4) ή 32 και μπορεί να λάβει χρηματοδότηση από ένα ή περισσότερα Ταμεία. Μια προτεραιότητα που αντιστοιχεί σε έναν στόχο πολιτικής αποτελείται από έναν ή περισσότερους ειδικούς στόχους. Περισσότερες της μίας προτεραιότητες μπορεί να αντιστοιχούν στον ίδιο στόχο πολιτικής. Για τα Προγράμματα που υποστηρίζονται από το ΕΤΘΑ, κάθε προτεραιότητα μπορεί να αντιστοιχεί σε έναν ή περισσότερους στόχους πολιτικής (άρθρο 17, παρ. 2).
- Μία συνοπτική παρουσίαση των κύριων προκλήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τα επιμέρους στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 17 παράγραφος 3 στοιχείο α. Για τα Προγράμματα που περιορίζονται στον ειδικό στόχο που καθορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 σημείο xi του κανονισμού ΕΚΤ+ δεν ισχύουν τα σημεία i, ii και vi του στοιχείου α της παραγράφου 3. Το στοιχείο δ της παραγράφου 3, δεν ισχύει για τον ειδικό στόχο που καθορίζεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1 σημείο xi του κανονισμού ΕΚΤ+.
- Μία αιτιολόγηση των επιλεγμένων στόχων πολιτικής, των αντίστοιχων προτεραιοτήτων, των ειδικών στόχων και των μορφών στήριξης (άρθρο 17, παρ. 3, στοιχείο β).
- Οι ειδικοί στόχοι κάθε προτεραιότητας εκτός της τεχνικής βοήθειας (άρθρο 17, παρ. 3, στοιχείο γ).
- Για κάθε ειδικό στόχο (με εξαίρεση τον ειδικό στόχο που καθορίζεται στο άρθρο 4 στοιχείο γ σημείο vii σχεδίου Καν. ΕΚΤ+), θα πρέπει να καθοριστούν τα σχετικά είδη δράσεων και η αναμενόμενη συμβολή τους στους εν λόγω ειδικούς στόχους και στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και τις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες και στα εδαφικά σχέδια δίκαιης μετάβασης του ΤΔΜ, ανάλογα με την περίπτωση, οι δείκτες εκροών και δείκτες αποτελεσμάτων με τα αντίστοιχα ορόσημα και στόχους, οι βασικές ομάδες-στόχου, η ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων, ένδειξη των στοχευόμενων περιοχών, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των ΟΧΕ, των ΤΑΠΤΟΚ ή άλλων χωρικών εργαλείων, οι διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις με δικαιούχους εγκατεστημένους σε τουλάχιστον ένα άλλο Κράτος Μέλος ή της εκτός της Ένωσης, ανάλογα με την περίπτωση, την προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (άρθρο 17, παρ. 3, στοιχείο δ).
- Για τον ειδικό στόχο του ΤΔΜ, αιτιολόγηση των μεταφερόμενων ποσών από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ σύμφωνα με το άρθρο 21α, καθώς και την κατανομή τους ανά κατηγορία Περιφέρειας αντικατοπτρίζοντας τα προγραμματισμένα είδη παρέμβασης σύμφωνα με τα εδαφικά σχέδια δίκαιης μετάβασης (άρθρο 17, παρ. 3, στοιχείο δ, σημείο viii – υπό διαπραγμάτευση)
- Την προβλεπόμενη χρήση της τεχνικής βοήθειας σύμφωνα με το άρθρο 32 όπου εφαρμόζεται και για κάθε προτεραιότητα τεχνικής βοήθειας που υλοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 30(4) τα σχετικά είδη δράσεων, τους δείκτες εκροών και δείκτες αποτελεσμάτων με τα αντίστοιχα ορόσημα και στόχους, τις βασικές ομάδες-στόχου και τα είδη παρέμβασης και ενδεικτική κατανομή των

προγραμματισμένων πόρων ανά είδος παρέμβασης ή τομέα στήριξης (άρθρο 17, παρ. 3, στοιχείο δ).

- Το πλάνο χρηματοδότησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 17, παρ. 3, στοιχείο στ.
- Τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τη συμμετοχή των σχετικών εταίρων που αναφέρονται στο άρθρο 6 στην κατάρτιση του Προγράμματος και τον ρόλο των εν λόγω εταίρων για την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του Προγράμματος (άρθρο 17, παρ. 3, στοιχείο ζ).
- Η αξιολόγηση του κατά πόσο κάθε αναγκαίος όρος που ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 11, το Παράρτημα III και το Παράρτημα IV και ο οποίος συνδέεται με τον εν λόγω ειδικό στόχο, πληρούται κατά την ημερομηνία υποβολής του Προγράμματος (άρθρο 17, παρ. 3, στοιχείο η).
- Η προβλεπόμενη προσέγγιση για ζητήματα επικοινωνίας και προβολής του Προγράμματος (άρθρο 17, παρ. 3, στοιχείο θ).
- Οι αρχές του Προγράμματος και ο φορέας ή στην περίπτωση της τεχνικής βοήθειας που υλοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 30(5), κατά περίπτωση φορείς που λαμβάνουν πληρωμές από την Επιτροπή (άρθρο 17, παρ. 3, στοιχείο ι). Αν λαμβάνουν πληρωμές από την Επιτροπή περισσότεροι του ενός φορείς, το Κράτος Μέλος καθορίζει το μερίδιο των ποσών που επιστρέφονται μεταξύ των φορέων αυτών.

Ειδικά για τα ισχύοντα για την Τεχνική Βοήθεια θα δοθούν στο επόμενο διάστημα σχετικές οδηγίες.

Κατά την υποβολή των Προγραμμάτων για το ΕΤΠΑ, το ΤΣ, το ΕΚΤ+ και το ΕΤΘΑ, συμπεριλαμβάνεται (για ενημέρωση) κατάλογος με τα προγραμματιζόμενα έργα στρατηγικής σημασίας μαζί με το σχετιζόμενο χρονοδιάγραμμα (άρθρο 17 υπό διαπραγματεύση).

Για το Πρόγραμμα του ΤΔΜ, υποβάλλονται στην Επιτροπή κατά τη διαδικασία έγκρισης/τροποποίησης τα εδαφικά σχέδια δίκαιης μετάβασης ως μέρος του Προγράμματος (άρθρο 7 σχεδίου Καν. ΤΔΜ).

Για όλα τα προγράμματα θα πρέπει να εξεταστεί η ανάγκη διενέργειας εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την αρμόδια Δ/νση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του ΥΠΕΝ. Η διαδικασία θα πρέπει να εφαρμοσθεί κατά την προετοιμασία των Προγραμμάτων και να έχει ολοκληρωθεί προ της έγκρισής τους. Σύμφωνα με το έγγραφο των Γ.Δ. Περιβάλλοντος και Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης (Ref. Ares(2020)32846-06/01/2020):

“Τα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ προγράμματα που καθορίζουν το πλαίσιο για τη μελλοντική ανάπτυξη των έργων που απαριθμούνται στην οδηγία 2011/92/ΕΕ (ΕΠΕ)4 και εντάσσονται σε έναν από τους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο α) της οδηγίας ΣΠΕ (π.χ. μεταφορές, ενέργεια, γεωργία, χρήση γης) απαιτούν τη διενέργεια εκτίμησης βάσει της οδηγίας ΣΠΕ.

Τα προγράμματα που εντάσσονται σε τομείς οι οποίοι δεν καλύπτονται από την οδηγία ΣΠΕ (για παράδειγμα, εδαφική συνεργασία, κοινωνική δράση, μετανάστευση, ασφάλεια ή διαχείριση των συνόρων) δεν απαιτούν, κατ’ αρχήν, τη διενέργεια εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η πείρα έχει δείξει ότι οι παρεμβάσεις που υποστηρίζονται από τέτοιου είδους προγράμματα στις περισσότερες περιπτώσεις δεν περιλαμβάνουν έργα ή υποδομές που προβλέπονται στα παραρτήματα της οδηγίας ΕΠΕ. Ωστόσο, αν τα εν λόγω προγράμματα καθορίζουν το πλαίσιο για την ανάπτυξη έργων που απαριθμούνται στα παραρτήματα της οδηγίας ΕΠΕ (όπως η κατασκευή σχολείων, νοσοκομείων, εγκαταστάσεων στέγασης για μετανάστες, διακρατικών ή διασυνοριακών υποδομών), είναι αναγκαίο να προσδιοριστεί αν ενδέχεται να έχουν σημαντικές

περιβαλλοντικές επιπτώσεις⁵. Αν από τον έλεγχο συναχθεί ότι δεν απαιτείται η διενέργεια εκτίμησης, οι λόγοι που οδήγησαν στο συμπέρασμα αυτό θα πρέπει να δημοσιοποιούνται”.

Η ΕΕ θα αξιολογήσει το κάθε Πρόγραμμα και τη συμμόρφωσή του με τον ΚΚΔ και με τους ειδικούς για κάθε Ταμείο Κανονισμούς. Για το ΕΤΠΑ, ΤΣ, ΕΚΤ+ και ΕΤΘΑ, η Επιτροπή θα αξιολογήσει και τη συνέπεια του κάθε Προγράμματος με το ΕΣΠΑ 2021-2027. Στην αξιολόγησή της η Επιτροπή θα λάβει ιδίως υπόψη τις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις, τις σχετικές προκλήσεις που έχουν αναγνωρισθεί στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν αυτές οι προκλήσεις (άρθρο 18 παράγραφος 1).

Η ΕΕ θα υποβάλει τις παρατηρήσεις της εντός 3 μηνών από την ημερομηνία υποβολής του Προγράμματος από το Κράτος Μέλος (άρθρο 18 παράγραφος 2). Το Κράτος Μέλος επανεξετάζει το Πρόγραμμα, λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις της ΕΕ (άρθρο 18 παράγραφος 3). Τέλος, η ΕΕ εκδίδει εγκριτική απόφαση μέσω εκτελεστικής πράξης για την έγκριση του Προγράμματος, το αργότερο 5 μήνες μετά την ημερομηνία της πρώτης υποβολής του Προγράμματος από το Κράτος Μέλος (άρθρο 18 παράγραφος 4).

7.1. Υπόδειγμα Προγραμμάτων (εκτός ΕΕΣ)

Το **υπόδειγμα** (template) των **Προγραμμάτων** που υποστηρίζονται από το **ΕΤΠΑ** (εκτός ΕΕΣ), το **ΕΚΤ+**, το **ΤΔΜ**, το **Ταμείο Συνοχής** και το **ΕΤΘΑ** έχει ενσωματωθεί στο **Παράρτημα V** του σχεδίου του **ΚΚΔ** (Παράρτημα I της Εγκυκλίου). Για τα Προγράμματα ΕΕΣ έχει δημιουργηθεί από την Επιτροπή ξεχωριστό υπόδειγμα για την υποβολή των Προγραμμάτων. Η συμπλήρωση των υποδειγμάτων θα γίνει στην **SFC και θα υπάρχει περιορισμός χαρακτήρων ανά πεδίο, όπως ορίζεται στο κάθε υπόδειγμα.**

Το υπόδειγμα των Προγραμμάτων (εκτός ΕΕΣ) περιλαμβάνει 8 κεφάλαια:

1. Στρατηγική του προγράμματος
2. Προτεραιότητες
3. Σχέδιο χρηματοδότησης
4. Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι
5. Αρχές του προγράμματος
6. Εταιρική σχέση
7. Επικοινωνία και προβολή
8. Χρήση μοναδιαίων δαπανών, εφάπαξ ποσών, κατ’ αποκοπή συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες

Το υπόδειγμα των **Προγραμμάτων (εκτός ΕΕΣ)** περιλαμβάνει επίσης και **4 προσαρτήματα:**

1. Συνεισφορά της ΕΕ που βασίζεται σε μοναδιαία κόστη, εφάπαξ ποσά και κατ’ αποκοπή ποσά
2. Συνεισφορά της ΕΕ που βασίζεται σε χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες
3. Σχέδιο δράσης ΕΤΘΑ για την παράκτια αλιεία μικρής κλίμακας
4. Σχέδιο δράσης ΕΤΘΑ για κάθε εξόχως απόκεντρη περιοχή

Στο **Κεφάλαιο 1** του υποδείγματος πρέπει να αναλυθεί η στρατηγική του κάθε Προγράμματος και να γίνει αναφορά στις κύριες προκλήσεις ανάπτυξης και τις απαντήσεις ανά τομέα πολιτικής. Θα πρέπει να γίνει επιλογή των στόχων πολιτικής για το στόχο για την απασχόληση και την ανάπτυξη και συνοπτική αιτιολόγηση ανά ειδικό στόχο ή ειδική προτεραιότητα ΕΚΤ+. Ειδικά για το ΕΤΘΑ, θα πρέπει να γίνει ανάλυση SWOT για κάθε προτεραιότητα.

Στο **Κεφάλαιο 2** του υποδείγματος πρέπει να αναλυθεί η δομή του κάθε Προγράμματος. Η ανάλυση γίνεται ανά Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ). Για τους ΑΠ εκτός της τεχνικής βοήθειας και ανά ειδικό στόχο, θα πρέπει να περιγραφούν μεταξύ άλλων οι παρεμβάσεις που σχεδιάζονται να υλοποιηθούν, οι βασικές ομάδες στόχοι, η προβλεπόμενη χρήση των εδαφικών εργαλείων ή/ και των χρηματοδοτικών μέσων. Ανά ειδικό στόχο, θα πρέπει να συμπληρωθούν οι πίνακες των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων και να γίνει ενδεικτική κατανομή των πόρων ανά είδος παρέμβασης. Ειδικά πεδία έχον αναπτυχθεί για τον ειδικό στόχο «Αντιμετώπιση των υλικών στερήσεων». Ξεχωριστή σχετική ανάλυση θα πρέπει να γίνει για τον ΑΠ της τεχνικής βοήθειας σε κάθε Πρόγραμμα.

Στο **Κεφάλαιο 3** του υποδείγματος θα πρέπει να γίνει ανάλυση των χρηματοδοτικών κονδυλίων ανά έτος, ανά Ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση. Το Κεφ. 3Α αφορά μόνο στις περιπτώσεις αναθεωρήσεων των προγραμμάτων και δεν συμπληρώνεται στην παρούσα φάση. Για το ΕΤΘΑ συμπληρώνονται ξεχωριστοί πίνακες για την ανάλυση των χρηματοδοτικών κονδυλίων.

Στο **Κεφάλαιο 4** του υποδείγματος πρέπει να αναφερθεί η εκπλήρωση ή μη των κριτηρίων των αναγκαίων όρων.

Στο **Κεφάλαιο 5** του υποδείγματος πρέπει να δοθούν τα στοιχεία των αρχών του κάθε Προγράμματος και να συμπληρωθεί η κατανομή των επιστρεφόμενων ποσών για την τεχνική βοήθεια κατά εφαρμογή του άρθρου 30 παράγραφος 5 αν έχουν προσδιοριστεί περισσότεροι φορείς για να λαμβάνουν πληρωμές από την Επιτροπή.

Στο **Κεφάλαιο 6** του υποδείγματος πρέπει να περιγραφεί η εταιρική σχέση στο πλαίσιο κάθε Προγράμματος. Ειδικότερα θα πρέπει να γίνει περιγραφή των δράσεων που αναλήφθηκαν για συμμετοχή των εταίρων στο σχεδιασμό και του ρόλου τους στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος.

Στο **Κεφάλαιο 7** του υποδείγματος πρέπει να αναλυθεί η προβλεπόμενη προσέγγιση στην επικοινωνία και την προβολή κάθε Προγράμματος.

Το **Κεφάλαιο 8** του υποδείγματος αφορά τη χρήση μοναδιαίων δαπανών, εφάπαξ ποσών, κατ' αποκοπή συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες που σχετίζονται με τα άρθρα 88 και 89 του ΚΚΔ. Τα υποδείγματα στο **Προσάρτημα 1** και στο **Προσάρτημα 2** σχετίζονται με τα δεδομένα που πρέπει υποβληθούν στην περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 88 και 89 του ΚΚΔ αντίστοιχα.

Το **Προσάρτημα 3** και το **Προσάρτημα 4** αφορούν μόνο το Πρόγραμμα του ΕΤΘΑ και αφορούν τα σχέδια δράσης που πρέπει να υποβληθούν για την παράκτια αλιεία μικρής κλίμακας και για κάθε εξόχως απόκεντρη περιοχή.

Αναλυτικότερες οδηγίες και τεχνικές λεπτομέρειες για τη συμπλήρωση του υποδείγματος των Προγραμμάτων για το στόχο «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» θα δοθούν από την ΕΑΣ εφόσον απαιτηθεί, ενώ κάποια κεφάλαια του υποδείγματος θα συμπληρωθούν με οριζόντιες διατυπώσεις κειμένων που θα δοθούν από την ΕΑΣ.

8. Όργανα σχεδιασμού και κατάρτισης των Προγραμμάτων (εκτός ΕΕΣ)

Για το σχεδιασμό και τη συγγραφή των νέων Προγραμμάτων θα ακολουθηθούν τα παρακάτω:

Για τα **Περιφερειακά Προγράμματα**, η κάθε Περιφέρεια σχεδιάζει το νέο Πρόγραμμα, λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις όλων των ενδιαφερόμενων μερών και τις κατευθύνσεις των εθνικών τομεακών πολιτικών. Η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) του ΠΕΠ 2014-2020 αναλαμβάνει τη συγγραφή των κειμένων του νέου Προγράμματος, με τη συνδρομή της Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος που θα συγκροτηθεί.

Για τα **Τομεακά Προγράμματα, για τα οποία υπάρχουν Διαχειριστικές Αρχές** από την ΠΠ 2014-2020, τη συγγραφή των νέων Προγραμμάτων αναλαμβάνουν οι ΔΑ, σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία και τις Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ στο πλαίσιο Ομάδων Σχεδιασμού Προγράμματος που σκόπιμο είναι να συγκροτηθούν. Για τα **Τομεακά Προγράμματα που δεν υπάρχουν αντίστοιχες Διαχειριστικές Αρχές** τη συγγραφή των Προγραμμάτων αναλαμβάνουν κατά τα ανωτέρω, οι δομές που θα αναλάβουν τη διαχείριση στην ΠΠ 2021-2027, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον πίνακα που ακολουθεί.

Πρόγραμμα	Φορέας συγγραφής Προγράμματος
Πρόγραμμα ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	ΔΑ ΕΠΑΝΕΚ
Πρόγραμμα ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ	Επιτελική Δομή ΤΠΕ
Πρόγραμμα ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΕΝΕΡΓΕΙΑ-ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	Υποδιεύθυνση Τομέα Περιβάλλοντος της ΔΑ ΥΜΕΠΕΡΑΑ
Πρόγραμμα ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	ΔΑ ΥΜΕΠΕΡΑΑ
ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	Τεχνική Γραμματεία ΤΔΜ
Πρόγραμμα ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	ΔΑ ΕΠΑΝΑΔΕΒΜ
Πρόγραμμα ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	Επιτελική Δομή Πολιτικής Προστασίας
Πρόγραμμα ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑΣ	ΔΑ ΕΠΑΛΘ
Πρόγραμμα ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	ΔΑ ΕΠ Τεχνικής Βοήθειας

Όλες οι παραπάνω αρχές συνεργάζονται στενά, για την εκπόνηση του έργου τους και μέχρι την υποβολή των Προγραμμάτων, με την ΕΑΣ (ΕΥΣΣΑ/ΕΥΣΕΚΤ) που έχει την ευθύνη συντονισμού της όλης διαδικασίας και την τελική έγκριση υποβολής των Προγραμμάτων στην SFC.

Οι Περιφέρειες και τα αρμόδια Υπουργεία για να υποστηρίξουν τη διαμόρφωση των Προγραμμάτων, διαβουλεύονται στενά τόσο με τα συναρμόδια για τη διαμόρφωση των τομεακών πολιτικών Υπουργεία όσο και με τους Κοινωνικοοικονομικούς Εταίρους

σύμφωνα με το περιεχόμενο και τη στρατηγική προσέγγιση του Προγράμματός τους και την προσέγγιση με βάση την οποία αναπτύχθηκε η εταιρική σχέση.

Για την υποστήριξη του έργου τους, οι αρχές που αναλαμβάνουν κατά τα ανωτέρω τη συγγραφή των Προγραμμάτων δύνανται να προσφύγουν και σε εξωτερική υποστήριξη με τη χρήση πόρων Τεχνικής Βοήθειας (TB) των ΕΠ της ΠΠ 2014-2020. Για τα Τομεακά Προγράμματα που δεν υπάρχουν αντίστοιχες ΔΑ στην ΠΠ 2014-2020, θα πρέπει να προβλεφθεί για αυτά αξιοποίηση TB από υφιστάμενα ΕΠ ως εξής:

- Πρόγραμμα ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ - χρήση πόρων της TB του ΕΠ ΜΔΤ.
- ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ - χρήση πόρων της TB του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ.
- Πρόγραμμα ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ - χρήση πόρων της TB του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ.

Ο σχεδιασμός και η κατάρτιση των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων 2021-2027 γίνεται με βάση τις ενέργειες και το χρονοδιάγραμμα που αναφέρεται στο επόμενο κεφάλαιο.

Στη διαδικασία κατάρτισης των Προγραμμάτων 2021-2027 και προκειμένου να διασφαλιστεί η διαβούλευση με τις τοπικές αρχές καθώς και με τους λοιπούς κοινωνικοοικονομικούς εταίρους, κρίνεται απαραίτητη ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες λόγω της πανδημίας του covid-19, είτε η διοργάνωση αναπτυξιακών συνεδρίων, είτε η οργάνωση με ευθύνη των Διαχειριστικών Αρχών και των άλλων δομών που συμμετέχουν στον σχεδιασμό, διαδικτυακών συναντήσεων με στόχο τη διαβούλευση και την ενημέρωση όλων των εταίρων. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα των φορέων που έχουν αρμοδιότητα στο σχεδιασμό των Προγραμμάτων για τη διασφάλιση της ενεργού συμμετοχής των φορέων στη διαμόρφωση των Προγραμμάτων - και στη συνέχεια να υπάρχει ενημέρωση των φορέων σχετικά με το αποτέλεσμα της διαβούλευσης. Ως εργαλείο θα εξεταστεί η δυνατότητα χρήσης της πλατφόρμας ΔΙΑΥΛΟΣ.

9. Ενέργειες για το σχεδιασμό και την κατάρτιση των Προγραμμάτων εκτός ΕΕΣ

Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται οι ενέργειες που απαιτούνται και τα χρονικά ορόσημα, προκειμένου έως τις αρχές του 2021 να διαμορφωθούν τα σχέδια των Προγραμμάτων 2021-2027 και να αποσταλούν ατύπως στην ΕΕ (με εξαίρεση τα Προγράμματα Interreg):

Συγκρότηση Ομάδων Σχεδιασμού Προγράμματος – Αναγνώριση ενδιαφερομένων μερών ανά Στόχο Πολιτικής και Πρόγραμμα - Έναρξη συζητήσεων	Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2020
Επικαιροποίηση και άτυπη υποβολή 1ου σχεδίου ΕΣΠΑ 2021-2027	Νοέμβριος 2020
Αποστολή συμπληρωματικών οδηγιών για την κατάρτιση των Προγραμμάτων 2021-2027	Δεκέμβριος 2020
Διαμόρφωση συνοπτικού κειμένου επιλογών με σχετική τεκμηρίωση κατόπιν προσδιορισμού αναγκών, εξειδίκευση κατηγοριών δράσεων και κατανομή π/υ ανά ειδικό στόχο με τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων και εταίρων ανά Στόχο Πολιτικής	Ιανουάριος 2021
Διεξαγωγή συντονιστικών συναντήσεων με το Υπουργείο	Αρχές Φεβρουαρίου

Ανάπτυξης & Επενδύσεων για την οριστικοποίηση των κατηγοριών δράσεων και της κατανομής του π/υ ανά ειδικό στόχο εντός των Προγραμμάτων – Διαμόρφωση συνοπτικού κειμένου κατευθύνσεων με π/υ ανά ειδικό στόχο	2021
1 ^η άτυπη υποβολή σχεδίων Προγραμμάτων 2021-2027 στην ΕΕ για έναρξη άτυπων διαβουλεύσεων με Επιτροπή	Φεβρουάριος 2021
Επίσημη υποβολή Προγραμμάτων 2021-2027 στην ΕΕ	Εντός τριών μηνών από την επίσημη υποβολή του ΕΣΠΑ 2021-2027

Στο παραπάνω πλαίσιο, σκόπιμο είναι να συγκροτηθούν Ομάδες Σχεδιασμού Προγράμματος (ΟΣΠ) για κάθε Πρόγραμμα της ΠΠ 2021-2027. Οι ΔΑ ή οι δομές που αναλαμβάνουν το σχεδιασμό των Προγραμμάτων (με τη συνδρομή και των ΟΣΠ), θα πρέπει να αναγνωρίσουν ανά Στόχο Πολιτικής (ΣΠ) τα ενδιαφερόμενα μέρη, τα οποία θα πρέπει να εμπλακούν στη διαδικασία σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027. Σε κάθε ΣΠ θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τουλάχιστον τα ενδιαφερόμενα μέρη που ενεπλάκησαν κατά τη διαδικασία σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2021-2027 και τα οποία αναφέρονται στο Παράρτημα Χ της Εγκυκλίου.

Με ευθύνη των προαναφερθέντων φορέων οργανώνονται συναντήσεις ανά στόχο πολιτικής, δια ζώσης ή διαδικτυακά, αρχικά με τη διοίκηση, τους φορείς και τους εταίρους, προκειμένου να εξειδικευτούν οι κατηγορίες δράσεων που θα προταθούν προς υλοποίηση στη βάση των επιλεξιμοτήτων των Ταμείων και την εξειδίκευση του π/υ σε επίπεδο ειδικού στόχου.

Στο πλαίσιο αυτό διαμορφώνεται από τις ΔΑ ή τις δομές που αναλαμβάνουν την κατάρτιση των Προγραμμάτων συνοπτικό κείμενο που θα αιτιολογεί ανά ΣΠ τις επιλογές που διατυπώνονται στη βάση συγκεκριμένων αναγκών που αναγνωρίστηκαν και στόχων που τέθηκαν στο πλαίσιο των συζητήσεων με τους εμπλεκόμενους φορείς και εταίρους.

Στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης, θα πρέπει να δοθεί κατάλληλη –αλλά λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των διαδικασιών περιορισμένη- χρονική προθεσμία προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να εκφράσουν την άποψή τους σε σχέση με τα προτεινόμενα σε κάθε Πρόγραμμα 2021-2027.

Παράλληλα, τα κείμενα των Προγραμμάτων που προετοιμάζονται και τα συνοδευτικά αρχεία αποστέλλονται και στην ΕΥΣΣΑ. Με ευθύνη της ΕΥΣΣΑ θα οργανωθεί στη συνέχεια συντονιστική συνάντηση δια ζώσης ή διαδικτυακά, προκειμένου να συντονιστεί η οριστικοποίηση των Προγραμμάτων, των κατηγοριών δράσεων και η ανάλυση των π/υ ανά Πρόγραμμα.

Οι ΔΑ ή οι δομές που αναλαμβάνουν την κατάρτιση των Προγραμμάτων θα πρέπει να μεριμνήσουν για την εφαρμογή της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και την έγκαιρη εκπόνηση του περιβαλλοντικού προελέγχου ή/και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), προκειμένου να εξεταστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των υπό κατάρτιση προγραμμάτων και να αποφευχθούν καθυστερήσεις στη διαδικασία υποβολής των Προγραμμάτων στην ΕΕ. Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των Προγραμμάτων αποτελεί μια διαδικασία «παράλληλη και συμπληρωματική» με την εκπόνηση του προγράμματος η οποία θα ολοκληρωθεί με την κατάρτιση του τελικού σχεδίου του Προγράμματος.

Τα Προγράμματα θα υποβληθούν επίσημα μέσω της SFC2021 τρεις (3) μήνες μετά την επίσημη υποβολή του ΕΣΠΑ 2021-2027, θα προηγηθούν όμως και άτυπες υποβολές

προς την Επιτροπή για τη διευκόλυνση της διαδικασίας διαβούλευσης και την ταχύτερη έγκριση μετά την επίσημη υποβολή.

Για την έγκριση των Προγραμμάτων η επίσημη υποβολή των οποίων πραγματοποιείται όπως πάντα στην SFC με την έγκριση της ΓΓΔΕ&ΕΣΠΑ, θα πρέπει να συνοδεύεται τουλάχιστον από τα ακόλουθα:

- Το μεθοδολογικό έγγραφο για το πλαίσιο επίδοσης του Προγράμματος.
- Τον κατάλογο με τα προγραμματιζόμενα έργα στρατηγικής σημασίας μαζί με σχετιζόμενο χρονοδιάγραμμα για Προγράμματα ΕΤΠΑ, ΤΣ, ΕΚΤ+ και ΕΤΘΑ.
- Τα εδαφικά σχέδια δίκαιης μετάβασης, για το Πρόγραμμα του ΤΔΜ.
- Την ΚΥΑ έγκρισης της ΣΜΠΕ ή την Απόφαση του ΥΠΕΝ για την εξαίρεση από τη διαδικασία εκπόνησης ΣΜΠΕ.

Οι υπηρεσίες της ΓΓΔΕ και ΕΣΠΑ παραμένουν στη διάθεση των αποδεκτών της εγκυκλίου για κάθε περαιτέρω διευκρίνιση και συνεργασία.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

**Ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης
Οργάνωσης, Διοικητικής & Τεχνικής
Υποστήριξης**

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ**

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΚΙΡΗΣ

Παράρτημα Ι: Σχέδιο υποδείγματος Προγράμματος εκτός ΕΕΣ

Συνημμένο ηλεκτρονικό αρχείο με σχέδιο υποδείγματος, το οποίο δεν έχει ακόμα οριστικοποιηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης των Κανονισμών.

Πρόκειται για ανεπίσημη μετάφραση του Παραρτήματος V του ΚΚΔ, το οποίο έχει προσαρμοστεί από την ΕΥΣΣΑ βάσει των συμβιβαστικών προτάσεων (15.01.2020, 28.05.2020) και του εγγράφου εργασίας της Επιτροπής για τον ΚΚΔ (14.09.2020) στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης.

Το σχέδιο υποδείγματος αναμένεται να τροποποιηθεί περαιτέρω από την Ε.Ε. προκειμένου να αποτυπωθούν οι προβλέψεις των οριστικοποιημένων Κανονισμών.

Παράδειγμα 1: ΕΤΠΑ, Ειδικός Στόχος 1.ι.

1. **Κατηγορία Περιφέρειας:** Περισσότερο Ανεπτυγμένες
2. **Βάση υπολογισμού:** Δημόσια χρηματοδότηση
3. **Στόχος Πολιτικής 1-Ειδικός Στόχος ι.** Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών
4. Σχετικοί τύποι δράσεων:
 - **Δράση 1.1** Υποστήριξη E & A σε ΜΜΕ επενδύοντας σε πάγια περιουσιακά στοιχεία για σχετικές δραστηριότητες
 - **Δράση 1.2** Επενδύσεις σε άυλα περιουσιακά στοιχεία σε ΜΜΕ για δραστηριότητες που σχετίζονται άμεσα με την E & A
5. Κύριες ομάδες-στόχοι: ΜΜΕ
6. Δράσεις για την προστασία της ισότητας κλπ.: Καμία
7. Στοχοθετημένες συγκεκριμένες περιοχές: Καμία
8. Διαπεριφερειακές/ διασυνοριακές /διεθνικές δράσεις: Καμία
9. Χρήση χρηματοοικονομικών μέσων: Όχι

Ο Πίνακας 2 του υποδείγματος των Προγραμμάτων για την αποτύπωση των δεικτών εκροών διαμορφώνεται ως εξής:

Προτεραιότητα	Ειδικός Στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
ΑΠ1	ΕΣ 1.i	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες	RC001	Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μεγάλες)	Επιχειρήσεις	62	620
ΑΠ1	ΕΣ 1.i	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες	RC002	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	62	620
ΑΠ1	ΕΣ 1.i	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες	RC006	Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές εγκαταστάσεις	Ετήσια πλήρης απασχόληση (FTE)	36	360

Ο Πίνακας 3 του υποδείγματος των Προγραμμάτων για την αποτύπωση των δεικτών αποτελεσμάτων διαμορφώνεται ως εξής:

Προτεραιότητα	Ειδικός Στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
ΑΠ1	ΕΣ 1.i	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες	RCR03	MME που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών	Επιχειρήσεις	0	2021	450	Σύστημα παρακολούθησης	
ΑΠ1	ΕΣ 1.i	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες	RCR102	Θέσεις εργασίας ερευνητών που δημιουργούνται στις υποστηριζόμενες οντότητες	Ετήσια πλήρης απασχόληση (FTE)	0	2021	60	Σύστημα παρακολούθησης	
ΑΠ1	ΕΣ 1.i	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες	RCR02	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη	Ευρώ	0	2021	147.000.000	Σύστημα παρακολούθησης	
ΑΠ1	ΕΣ 1.i	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες	RCR07	Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	Διπλώματα ευρεσιτεχνίας	0	2021	84	Σύστημα παρακολούθησης	

Ακολουθούν οι Πίνακες για τα Πεδία Παρέμβασης (Διάσταση 1), τη Μορφή Χρηματοδότησης (Διάσταση 2) και το Μηχανισμό εδαφικής υλοποίησης και εδαφικής εστίασης (Διάσταση 3):

Πίνακας 4 του υποδείγματος των Προγραμμάτων για τα πεδία παρέμβασης:

Αριθ. Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός Στόχος	Κωδικός	Ποσό (ΕΥΡΩ)
ΑΠ1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες	ΕΣ 1.i	002 Επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών ερευνητικών κέντρων) που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας	50.000.000
ΑΠ1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες	ΕΣ 1.i	005 Επενδύσεις σε άυλα περιουσιακά στοιχεία σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών ερευνητικών κέντρων) που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας	60.000.000

Πίνακας 5 του υποδείγματος των Προγραμμάτων για τη μορφή χρηματοδότησης:

Αριθ. Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός Στόχος	Κωδικός	Ποσό (ΕΥΡΩ)
ΑΠ1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο αναπτυγμένες	ΕΣ 1.i	01 Επιχορήγηση	110.000.000

Πίνακας 6 του υποδείγματος των Προγραμμάτων για το μηχανισμό εδαφικής υλοποίησης και την εδαφική εστίαση:

Αριθ. Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός Στόχος	Κωδικός	Ποσό (ΕΥΡΩ)
-	-	-	-	-	-

Παράδειγμα 2: ΕΚΤ+, Ειδικός Στόχος 4.1

1. **Κατηγορία Περιφέρειας:** Λιγότερο Ανπτυγμένες Περιφέρειες
2. **Βάση υπολογισμού:** Δημόσια χρηματοδότηση
3. **Στόχος Πολιτικής 4-Ειδικός Στόχος i:** Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας.
4. Σχετικοί τύποι δράσεων:
Δράση: “Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την Απασχόληση ανέργων ηλικίας 30 ετών και άνω στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες (ΛΑΠ) της χώρας με έμφαση σε μακροχρόνια ανέργους”.
5. **Κύριες ομάδες - στόχοι:** Άνεργοι και Μακροχρόνια άνεργοι.
6. Δράσεις για την προστασία της ισότητας κλπ.: Καμία
7. Στοχοθετημένες συγκεκριμένες περιοχές: Καμία
8. Διαπεριφερειακές/ διασυνοριακές /διεθνικές δράσεις: Καμία
9. Χρήση χρηματοοικονομικών μέσων: Όχι

Ο Πίνακας 2 του υποδείγματος των Προγραμμάτων για την αποτύπωση των δεικτών εκρών διαμορφώνεται ως εξής:

Προτεραιότητα	Ειδικός Στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
ΑΠ 1	ΕΣ 4.i	ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Άτομα	3.500	7.000
ΑΠ 1	ΕΣ 4.i	ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες	CO02	Μακροχρόνια Άνεργοι	Άτομα	2.100	4.200

Ο Πίνακας 3 του υποδείγματος των Προγραμμάτων για την αποτύπωση των δεικτών αποτελεσμάτων διαμορφώνεται ως εξής:

Προτεραιότητα	Ειδικός Στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
ΑΠ 1	ΕΣ 4.i	ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες	CR05	Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους	Ποσοστό	65%	2021	65%	Διοικητικές πηγές	Τιμή αναφοράς με βάση στοιχεία παρελθούσας υλοποίησης/ππ

Ακολουθούν οι Πίνακες για τα Πεδία Παρέμβασης (Διάσταση 1), τη Μορφή Χρηματοδότησης (Διάσταση 2) και το Μηχανισμό εδαφικής υλοποίησης και εδαφικής εστίασης (Διάσταση 3):

Πίνακας 4 του υποδείγματος των Προγραμμάτων για τα πεδία παρέμβασης:

Αριθ. Προτεραιότητας	Ειδικός Στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (ΕΥΡΩ)
ΑΠ 2	ΕΣ 4.ι	ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες	97. Δράσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης στην Απασχόληση	15.960.000
ΑΠ 2	ΕΣ 4.ι	ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες	98. Δράσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για μακροχρόνια ανέργους	31.122.000

Πίνακας 5 του υποδείγματος των Προγραμμάτων για τη μορφή χρηματοδότησης:

Αριθ. Προτεραιότητας	Ειδικός Στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (ΕΥΡΩ)
ΑΠ 2	ΕΣ 4.ι	ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες	01. Επιχορήγηση	47.082.000

Πίνακας 6 του υποδείγματος των Προγραμμάτων για το μηχανισμό εδαφικής υλοποίησης και την εδαφική εστίαση:

Αριθ. Προτεραιότητας	Ειδικός Στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (ΕΥΡΩ)
ΑΠ 2	ΕΣ 4.ι	ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες	02. Μικρές αστικές περιοχές (μεσαία πυκνότητα κατοίκησης: πληθυσμός άνω των 5.000).	9.416.400
ΑΠ 2	ΕΣ 4.ι	ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες	01. Μεγάλες αστικές περιοχές (πυκνοκατοικημένες: πληθυσμός άνω των 50.000)	37.665.600

Παράρτημα III: Παράδειγμα περιεχομένου μεθοδολογικού εγγράφου Π.Ε.

Παράδειγμα 1: ΕΤΠΑ, Ειδικός Στόχος 1.ι

Παρατίθεται για το Παράδειγμα 1: ΕΤΠΑ, Ειδικός Στόχος 1.ι που αναλύθηκε στο Παράρτημα II, μια αποτύπωση των πληροφοριών που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο Μεθοδολογικό Έγγραφο του Π.Ε. ανά δράση.

Δράση 1.1: Υποστήριξη καινοτομίας προϊόντων και διαδικασιών στις ΜΜΕ

Η δράση υποστηρίζει επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία σε δραστηριότητες E & A στις ΜΜΕ (Πεδίο παρέμβασης **002**: Επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών ερευνητικών κέντρων, που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας).

Συνολικός προϋπολογισμός 100 Μ€

Η επιτυχία της παρέμβασης σχετίζεται με την εισαγωγή καινοτομίας των προϊόντων ή των διαδικασιών στις ΜΜΕ ως αποτέλεσμα της στήριξης. Τα αποτελέσματα υπολογίζονται με βάση τις επιχειρήσεις που υποστηρίζονται από επιχορηγήσεις.

Ο **στόχος του 2029** για το δείκτη εκρών **RC002** Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις βασίζεται στην υπόθεση της μέσης στήριξης 200 000 ευρώ ανά επιχείρηση, δηλαδή 100 εκατομμύρια ευρώ / 200.000 ευρώ = **500 επιχειρήσεις**

Ο **στόχος του 2029** για τον **RC001** Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μεγάλες) ισούται με το στόχο του 2029 για τον **RC002**

Όσον αφορά τους δείκτες εκρών **ορόσημα για το 2024**, θεωρείται ότι θα σημειωθεί πρόοδος στη δράση στο 10% των τελικών στόχων που έχουν τεθεί με βάση τη χρηματοδοτική κατανομή της συνολικής περιόδου, δηλαδή $10\% * 500 = 50$ **επιχειρήσεις**.

Ο **στόχος του 2029** για τον **RCR02** Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη, βασίζεται στην υπόθεση της ιδιωτικής χρηματοδότησης 40% βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, δηλ. 100 Μ€ δημόσια επένδυση = 60% συνολικά => ιδιωτική επένδυση $(100 \times 40) / 60 = 67$ **Μ€**

Ο στόχος του 2029 για τον **RCR03** ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών βασίζεται στην υπόθεση ενός ποσοστού επιτυχίας της καινοτομίας κατά 90%. Δηλαδή, το 90% όλων των επιχειρήσεων που υποστηρίζονται (όπως αντικατοπτρίζεται από το **RC002**) θα εισαγάγει καινοτομία προϊόντων ή διαδικασιών ως αποτέλεσμα της υποστήριξης, δηλαδή $90\% * 500 = 450$ **επιχειρήσεις**.

Δράση 1.2: Υποστήριξη της κατοχυρώσιμης καινοτομίας και των ΜΜΕ και δημιουργία ερευνητικών θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ

Η δράση παρέχει υποστήριξη για επενδύσεις σε άυλα περιουσιακά στοιχεία για δραστηριότητες E & A μέσω ερευνητικών έργων στις ΜΜΕ (Πεδίο παρέμβασης **005**: Επενδύσεις σε άυλα περιουσιακά στοιχεία σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών ερευνητικών κέντρων, που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας).

Συνολικός προϋπολογισμός 120 Μ€

Η επιτυχία της παρέμβασης προσδιορίζεται από την πρόσληψη νέων ερευνητών για

την υλοποίηση ερευνητικών έργων και των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που υποβάλλονται από τις υποστηριζόμενες ΜΜΕ ως αποτέλεσμα της επένδυσης. Τα αποτελέσματα μετρώνται με βάση τις επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με τις επιχορηγήσεις και τον αριθμό των ερευνητών που εργάζονται σε αυτές τις ΜΜΕ στα ερευνητικά έργα που υποστηρίζονται.

Ο **στόχος του 2029** για τον **RC002** Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις βασίζεται στην υπόθεση της στήριξης κατά μέσο όρο 1 Μ€ ανά επιχείρηση, δηλαδή $120 \text{ Μ€} / 1 \text{ Μ€} = 120$ επιχειρήσεις.

Ο **στόχος του 2029** για τον **RC001** Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μεγάλες ισούται με το στόχο του 2029 για το **RC002**.

Ο **στόχος του 2029** για τον **RC006** Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές εγκαταστάσεις βασίζεται στην υπόθεση ότι κατά μέσο όρο, 3 ερευνητές απασχολούνται ανά επιχείρηση που υποστηρίζεται (στην αρχή του έργου), δηλαδή

$3 \text{ ερευνητές} \times 120 \text{ επιχειρήσεις} = 360$ θέσεις πλήρους απασχόλησης (FTE)

Όσον αφορά τους **δείκτες εκροών ορόσημα για το 2024**, θεωρείται ότι η πρόοδος της δράσης θα ανέλθει στο 10% των τελικών στόχων που καθορίστηκαν με βάση τη χρηματοδοτική κατανομή της συνολικής περιόδου, δηλαδή $10\% \times 120 = 12$ επιχειρήσεις.

Ο **στόχος του 2029** για τον **RCR102** Θέσεις εργασίας ερευνητών που δημιουργούνται στις υποστηριζόμενες οντότητες καθορίζεται με βάση την υπόθεση ότι το 50% των επιχειρήσεων που υποστηρίζονται από τη δράση θα χρηματοδοτήσει, κατά μέσο όρο, έναν επιπλέον ερευνητή, δηλαδή $50\% \times 120 = 60$ θέσεις πλήρους απασχόλησης (FTE).

Ο **στόχος του 2029** για τον **RCR02** Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη βασίζεται στην υπόθεση ότι οι υποστηριζόμενες επιχειρήσεις θα παρέχουν ιδιωτική χρηματοδότηση που αντιστοιχεί στο 40% του συνολικού δημόσιου κόστους βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, δηλαδή $120 \text{ Μ€} = 60\%$ του συνόλου => ιδιωτική επένδυση $(120 \times 40 / 60) = 80 \text{ Μ€}$.

Ο **στόχος του 2029** για τον **RCR07** Αιτήσεις Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας βασίζεται στην υπόθεση ότι το 70% των υποστηριζόμενων επιχειρήσεων θα υποβάλουν αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας ως αποτέλεσμα της υποστήριξης ένα έτος μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, δηλαδή $70\% * 120 \text{ επιχειρήσεις} = 84$ διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Παράδειγμα αποτύπωσης δεικτών Π.Ε. στο Μεθοδολογικό Έγγραφο:

Δράση	Ενδεικτικός π/υ ανά δράση σε €	Κωδ. δείκτη	Όνομα δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Ορόσημα (2024)	Στόχοι (2029)	Κωδικός και Όνομα Πεδίου Παρέμβασης	Ποσό που αντιστοιχεί στο Πεδίο Παρέμβασης (Ενωσιακή και Εθνική συνδρομή σε €)
Δράση 1.1	100.000.000	RC001	Υποστηριζόμενες Επιχειρήσεις (από τις οποίες: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μεγάλες)	Επιχειρήσεις	0	-	50	500	002: Επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών ερευνητικών κέντρων, που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας	100.000.000
		RC002	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	0	-	50	500		
		RRCR03	MME που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών	Επιχειρήσεις	0	-	-	450		
		RRCR02	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη	€	0	-	-	67.000.000		
Δράση 1.2	120.000.000	RC001	Υποστηριζόμενες Επιχειρήσεις (από τις οποίες: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μεγάλες)	Επιχειρήσεις	0	-	12	120	005: Επενδύσεις σε άυλα περιουσιακά στοιχεία σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών ερευνητικών κέντρων, που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και	120.000.000
		RC002	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	0	-	12	120		
		RC006	Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενες	Ετήσια FTE	0	2021	36	360		

		ερευνητικές εγκαταστάσεις						καινοτομίας	
	RCR10 2	Θέσεις εργασίας ερευνητών που δημιουργούνται σε υποστηριζόμενες οντότητες	Ετήσια FTE	0	2021	-	60		
	RCR02	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη	€	0	-	-	80.000 .000		
	RCR07	Αιτήσεις διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας	Διπλώματα α ευρεσιτεχνίας	0	-	-	84		

Παράδειγμα 2: ΕΚΤ+, Ειδικός Στόχος 4.ι

Παρατίθεται για το Παράδειγμα 2: ΕΚΤ+, Ειδικός Στόχος 4.ι που αναλύθηκε στο Παράρτημα ΙΙ, μια περιγραφή των πληροφοριών που απαιτείται να περιλαμβάνονται στο Μεθοδολογικό Έγγραφο του Π.Ε.

Δράση 1.1: Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την Απασχόληση ανέργων ηλικίας 30 ετών και άνω στις λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες (ΛΑΠ) της χώρας με έμφαση σε μακροχρόνια ανέργους

Η δράση υποστηρίζει τη δημιουργία **7.000 νέων θέσεων εργασίας (ΝΘΕ)**, πλήρους απασχόλησης για την πρόσληψη ανέργων, εγγεγραμμένων στο μητρώο ανεργίας του ΟΑΕΔ, ηλικίας 30 ετών και άνω στις Λιγότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες (ΛΑΠ) της χώρας.

- **Πεδίο Παρέμβασης 97:** Measures to improve access to employment (Δράσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης στην Απασχόληση)
- **Πεδίο Παρέμβασης 98:** Measures to promote access to employment of long term unemployed.

(Δράσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για μακροχρόνια ανέργους).

Η συνολική διάρκεια της επιχορήγησης του Προγράμματος ορίζεται **σε δώδεκα (12) μήνες**.

Οι **επιλέξιμες δαπάνες** δίνονται με τη μορφή επιχορήγησης και αφορούν το **μισθολογικό και μη μισθολογικό κόστος του ωφελούμενου για δώδεκα (12) μήνες πλήρους απασχόλησης**, συμπεριλαμβάνοντας τις μηνιαίες μικτές αποδοχές, τις εργοδοτικές ασφαλιστικές εισφορές καθώς και τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και επίδομα αδειάς.

Η δράση πρόκειται να υλοποιηθεί μέσω επιχορήγησης για την αποζημίωση των δαπανών της με το μηνιαίο κόστος ανά θέση εργασίας πλήρους απασχόλησης (25 ασφαλιστικές ημέρες) να ανέρχεται στο ποσό των εννιακοσίων πενήντα (950) ευρώ και σύμφωνα με τα κάτωθι ποσοστά του εν λόγω μηνιαίου κόστους, ανάλογα την κατηγορία των ανέργων:

(α) Για τους **ανέργους** οι οποίοι θα καλύψουν **το 40%** των προκηρυσσόμενων θέσεων εργασίας, με διάστημα ανεργίας έως δώδεκα (12) μήνες συνεχόμενης ανεργίας σε ποσό που αντιστοιχεί **στο 50% του μηνιαίου κόστους**.

(β) Για τους **μακροχρόνια ανέργους**, οι οποίοι θα καλύψουν **το 60%** των προκηρυσσόμενων θέσεων εργασίας, με διάστημα ανεργίας άνω των δώδεκα (12) μηνών **στο 65% του μηνιαίου κόστους**.

Επομένως ο συνολικός προϋπολογισμός της δράσης διαμορφώνεται ως εξής:

A. $(950\text{€} \times 50\%) \times 12 \text{ Μήνες} \times 2.800 \text{ άτομα} = 475 \times 12 \times 2.800 = \mathbf{15.960.000 \text{ €}}$.

B. $(950\text{€} \times 65\%) \times 12 \text{ Μήνες} \times 4.200 \text{ άτομα} = 617,5 \times 12 \times 4.200 = \mathbf{31.122.000 \text{ €}}$

Συνολικός Προϋπολογισμός: $(15.960.000 + 31.122.000) = 47.082.000\text{€}$

Η επιτυχία της παρέμβασης με την απορρόφηση των ωφελούμενων στην αγορά εργασίας σε χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών από τη λήξη της πράξης.

Ο **στόχος του 2029** για το δείκτη εκρών **CO01** Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων, είναι 7.000 άτομα (εκ των οποίων 2.800 άνδρες και 4.200

γυναίκες).

Ο **στόχος του 2029** για το δείκτη εκροών **CO02** Μακροχρόνια άνεργοι, είναι 4.200 άτομα (εκ των οποίων 1.680 άνδρες και 2.520 γυναίκες).

Ο **στόχος του 2029** για το δείκτη αποτελέσματος **CR05** Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι (6) μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους είναι 65%, όσο ήταν και η τιμή αναφοράς της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου.

Όσον αφορά τους δείκτες εκροών **ορόσημα για το 2024**, θεωρείται ότι θα σημειωθεί πρόοδος στη δράση στο 50% των τελικών στόχων που έχουν τεθεί με βάση τη χρηματοδοτική κατανομή της συνολικής περιόδου.

Παράδειγμα αποτύπωσης δεικτών Π.Ε. στο Μεθοδολογικό Έγγραφο:

Δράση	Ενδεικτικός π/υ ανά δράση σε €	Κωδικός δείκτη	Όνομα δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	ΟΡΟΣΗΜΑ (2024)	ΣΤΟΧΟΙ (2029)	Κωδικός και Όνομα Πεδίου Παρέμβασης	Ποσό που αντιστοιχεί στο Πεδίο Παρέμβασης (Ενωσιακή και Εθνική συνδρομή σε €)
Δράση 1.1	47.200.000	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Άτομα	0	-	3.500	7.000	102. Πρόσβαση στην απασχόληση για τους ανέργους και άεργους, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων που έχουν απομακρυνθεί από την αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω πρωτοβουλιών για την απασχόληση και στήριξης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού	44.000.000
		CO02	Μακροχρόνια άνεργοι	Άτομα	0	-	4.100	4.200		

Παράρτημα IV: Αναγκαίοι όροι και στρατηγικό & επιχειρησιακό πλαίσιο

A/A	Enabling Conditions	Στρατηγικό & Επιχειρησιακό Πλαίσιο
1.1	Good governance of national or regional smart specialisation strategy	Στρατηγικές για την Έξυπνη Εξειδίκευση Στρατηγικός Σχεδιασμός της Έρευνας και Καινοτομίας Στρατηγική για θέματα Υποδομών Έρευνας και Καινοτομίας Οδικός Χάρτης Ερευνητικών Υποδομών
2.1	Strategic policy framework to support energy efficiency renovation of residential and non-residential buildings	Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την ανακαίνιση του Εθν. Κτιριακού Αποθέματος Εθνικό Σχέδιο για την αύξηση του αριθμού των κτιρίων με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας
2.2	Governance of the energy sector	Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)
2.3	Effective promotion of the use of renewable energy across sectors and across the EU	Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) Σχέδιο υποστήριξης των ΑΠΕ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας
2.4	Effective disaster risk management framework	Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης» (εθνικό σχέδιο αντιμετώπισης κινδύνων) και πρόβλεψη για τα επόμενα Ειδικά Σχέδια αντιμετώπισης για κάθε κίνδυνο Εθνική στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (ΕΣΠΚΑ) και 13 περιφερειακά σχέδια Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή Σχέδια Διαχείρισης Λειψυδρίας και Ξηρασίας Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας 2018-2038 (Εθνική Στρατηγική για τα Δάση) Δημόσια Πολιτική Πρόληψης Δασικών Πυρκαγιών
2.5	Updated planning for required investments in water and wastewater sectors	Εθνικό Σχέδιο για τα λύματα και το πόσιμο νερό Εθνικό Σχέδιο Λυμάτων οικισμών Γ' προτεραιότητας & 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Σχέδια 14 Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής (δε συνδέονται άμεσα με την εκπλήρωση των απαιτήσεων του ΑΟ)
2.6	Updated planning for waste management	Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) & 13 Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικινδύνων Αποβλήτων (ΕΣΔΕΑ) Σχέδιο Πρόληψης
2.7	Prioritised action framework for the necessary conservation measures involving Union co-financing*	Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα Priority Action Framework
3.1	National or regional broadband plan	Εθνικό Σχέδιο Ευρυζωνικής Πρόσβασης Επόμενης Γενιάς 2014-2020
3.2	Comprehensive transport planning at the appropriate level	Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών 2014 – 2025 (ΣΠΕΜ) Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών για την Ελλάδα (ΕΣΣΜ) με ορίζοντα το 2037 και ενδιάμεσο σταθμό το 2027 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Logistics Στρατηγικό Σχέδιο για τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας στην Ελλάδα 2011-2020
4.1	Strategic policy framework for active labour market policies	Στρατηγικό Πλαίσιο για τον Ανασχεδιασμό των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας

A/A	Enabling Conditions	Στρατηγικό & Επιχειρησιακό Πλαίσιο
		<p>Εκσυγχρονισμός του ΟΑΕΔ -Επανασχεδιασμός Επιχειρησιακού Μοντέλου Εθνική Στρατηγική για την ΕΕΚ/Μαθητεία Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας Γενικές Κατευθυντήριες Γραμμές για το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (ΣΕΚ) ανέργων στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ δράσεων / Σχέδιο Δράσης αναφορικά με την υλοποίηση Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων Κατάρτισης Σχέδιο Δράσης της Εγγύησης για τη Νεολαία (Αναθεώρηση του Σχεδίου Δράσης για τα έτη 2018-2020)</p>
4.2	National strategic framework for gender equality	Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2016-2020
4.3	Strategic policy framework for the education and training system at all levels	<p>Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την μείωση της Πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης & κατάρτισης και της μαθητείας Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας Στρατηγική της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση Ποιότητας στη Δια Βίου Μάθηση Γενικές Κατευθυντήριες Γραμμές για το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (ΣΕΚ) ανέργων στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ δράσεων / Σχέδιο Δράσης αναφορικά με την υλοποίηση Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων Κατάρτισης, Εθνικό Σύστημα Διαρκούς Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (Ε.Σ.Δ.Ε.Ε.), Εθνικό Πλαίσιο (αντιστοίχισης) Προσόντων</p>
4.4	National strategic policy framework for social inclusion and poverty reduction	<p>Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΕΣΚΕ) & 13 περιφερειακές (ΠΕΣΚΕ) Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Ένταξης (Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής) Εθνική Στρατηγική για την αποϊδρυματοποίηση ατόμων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπ. Εργασίας και Κοιν. Υποθέσεων (ΑμεΑ, ηλικιωμένοι, παιδιά τυπικής ανάπτυξης ή με αναπηρία, χρονίως πάσχοντες)</p>
4.5	National Roma Integration Strategy inclusion strategic policy framework	Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020 & Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά για την περίοδο 2017-2021
4.6	Strategic policy framework for health and long term care	Εθνική Στρατηγική Υγείας

* Έχει προταθεί η διαγραφή του ΑΟ 2.7 που αφορά τη βιοποικιλότητα.

Παράρτημα V: Συσχέτιση Στόχων Πολιτικής-Ειδικών Στόχων-Αναγκαίων Όρων

Στόχοι Πολιτικής		Ταμεία	Ειδικοί Στόχοι	Αναγκαίος Όρος
1.	ΜΙΑ ΕΞΥΠΝΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΥ ΚΑΙ ΕΞΥΠΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ	ΕΤΠΑ	(i) ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ii) εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις (iii) ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ (iv) ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα	1. Good governance of national or regional smart specialisation strategy (All specific objectives under this policy objectives)
2.	ΜΙΑ ΠΙΟ ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕ ΧΑΜΗΛΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΑΝΘΡΑΚΑ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΕ ΚΑΘΑΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΤΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΠΛΕ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ, ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	ΕΤΠΑ - Τ.Σ.	(i) προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης	2.1 Strategic policy framework to support energy efficiency renovation of residential and non-residential buildings 2.2 Governance of for the energy sector
			(ii) προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	2.2 Governance of for the energy sector 2.3 Effective promotion of the use of renewable energy across sectors and across the EU
			(iii) ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο	
			(iv) προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές	2.4 Effective disaster risk management framework
			(v) προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	2.5 Updated planning for required investments in water and wastewater sectors
			(vi) προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	2.6 Updated planning for waste management
			(vii) ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	2.7 Prioritised action framework for the necessary conservation measures involving Union co-financing*
3.	ΜΙΑ ΠΙΟ ΔΙΑΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ	ΕΤΠΑ	(i) ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας	3.1 National or regional broadband plan
		ΕΤΠΑ -	(ii) ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή,	3.2 Comprehensive transport planning at

Στόχοι Πολιτικής		Ταμεία	Ειδικόί Στόχοι	Αναγκαίος Όρος
	ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΩΝ ΤΠΕ	Τ.Σ.	έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ	the appropriate level
			(iii) ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα	3.2 Comprehensive transport planning at the appropriate level
			(iv) προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας	
4.	ΜΙΑ ΠΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΥΛΩΝΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	ΕΤΠΑ	(i) ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών	4.1 Strategic policy framework for active labour market policies 4.2 National strategic framework for gender equality
			(ii) βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών	4.3 Strategic policy framework for the education and training system at all levels
			(iii) ακόμη μεγαλύτερη κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μεταναστών και των μειονεκτουσών ομάδων, με την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων που αφορούν μεταξύ άλλων τη στέγαση και τις κοινωνικές υπηρεσίες	4.4 National strategic policy framework for social inclusion and poverty reduction
			(iv) εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης.	4.6 Strategic policy framework for health and long-term care
		ΕΚΤ	(I) βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων και των ανενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	4.1 Strategic policy framework for active labour market policies
			(II) εκσυγχρονισμός των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών δεξιοτήτων και διασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και υποστήριξη για να ταιριάζουν στην αγορά εργασίας, μεταβάσεις και την κινητικότητα	4.1 Strategic policy framework for active labour market policies
			(III) προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, καλύτερη ισορροπία εργασίας/ ζωής	4.2 National strategic framework for gender equality

Στόχοι Πολιτικής	Ταμεία	Ειδικοί Στόχοι	Αναγκαίος Όρος
		<p>συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες παιδικής μέριμνας, ένα υγιές και καλά προσαρμοσμένο περιβάλλον εργασίας αντιμετώπιση των κινδύνων για την υγεία, την προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, και την ενεργό και υγιή γήρανση</p>	
		<p>(IV) βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της σχέσης της αγοράς εργασίας με τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, υποστήριξη απόκτησης βασικών δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων</p>	4.3 Strategic policy framework for the education and training system at all levels
		<p>(V) προώθηση της ίσης πρόσβασης και ολοκλήρωση της, ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα μέσω της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση ενηλίκων και τη μάθηση, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους</p>	4.3 Strategic policy framework for the education and training system at all levels
		<p>(VI) προώθηση της δια βίου μάθησης, κυρίως ευέλικτη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανακατάρτισης των ευκαιριών για όλους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες, καλύτερη πρόβλεψη των αλλαγών και των νέων απαιτήσεων δεξιοτήτων με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, της διευκόλυνσης της μετάβασης της σταδιοδρομίας και την προώθηση της επαγγελματικής κινητικότητας</p>	4.3 Strategic policy framework for the education and training system at all levels
		<p>(VII) προώθηση της ενεργού ένταξης με στόχο την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και την ενεργό συμμετοχή και τη βελτίωση της απασχολησιμότητας</p>	4.4 National strategic policy framework for social inclusion and poverty reduction
		<p>(VIII) προώθηση της κοινωνικο-οικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά</p>	4.5 National Roma Integration Strategy inclusion strategic policy framework
		<p>(IX) ενίσχυση της ίσης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας,</p>	4.6 Strategic policy framework for health and long-term care

Στόχοι Πολιτικής		Ταμεία	Ειδικοί Στόχοι	Αναγκαίος Όρος
			<p>συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας</p> <p>(X) προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και τα παιδιά</p> <p>(XI) αντιμετώπιση υλικής στέρησης μέσω της τροφής ή/και βασική υλική βοήθεια στους απόρους, συμπεριλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων.</p>	
5.	ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΗ ΠΙΟ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ, ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ	ΕΤΠΑ	<p>i) την ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές·</p> <p>ii) την ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.</p>	<p>There will be no thematic enabling conditions for PO5 specific objectives, as 2014-2020 ex-ante conditionalities were not always relevant at local and regional level (addressed mostly national sectoral frameworks). It will provide additional flexibility for integrated territorial strategies</p> <p>(Ref. Ares(2018)4913740 - 25/09/2018, Policy Paper for PO 5 / for internal use only)</p>

* Έχει προταθεί η διαγραφή του ΑΟ 2.7 που αφορά τη βιοποικιλότητα.

Παράρτημα VI: Κοινοί δείκτες ΕΤΠΑ/ΤΣ & δείκτες Προγραμμάτων Interreg**

Στόχος πολιτικής	Εκροές	Αποτελέσματα
<p>1. Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού</p>	<p>RC001 - Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)* RC002 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις* RC003 - Επιχειρήσεις με υποστήριξη χρηματοδοτικών μέσων* RC004 - Επιχειρήσεις χωρίς χρηματοδοτική υποστήριξη* RC005 - Υποστηριζόμενες νεοφυείς επιχειρήσεις* RC006 - Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές εγκαταστάσεις RC007 - Ερευνητικά ιδρύματα που συμμετέχουν σε κοινά ερευνητικά έργα RC008 - Ονομαστική αξία εξοπλισμού έρευνας και καινοτομίας RC010 - Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα RC096 – Διαπεριφερειακές επενδύσεις σε έργα της ΕΕ*</p>	<p>RCR01 - Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες* RCR102 - Ερευνητικές θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες* RCR02 - Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)* RCR03 - ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών* RCR04 - ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες μάρκετινγκ ή οργάνωσης* RCR05 - ΜΜΕ που καινοτομούν σε ενδοεπιχειρησιακό επίπεδο* RCR06 - Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που υποβλήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας* RCR07 - Αιτήσεις για εμπορικά σήματα και για σχέδια* RCR08 - Συνδημοσιεύσεις ιδιωτικού και δημόσιου τομέα</p>
	<p>RC013 - Ψηφιακές υπηρεσίες και προϊόντα που αναπτύσσονται για επιχειρήσεις RC014 - Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών</p>	<p>RCR11 - Χρήστες νέων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών* RCR12 - Χρήστες νέων ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών που αναπτύσσονται από επιχειρήσεις* RCR13 - Επιχειρήσεις υψηλής ψηφιακής έντασης*</p>
	<p>RC015 - Ικανότητες που έχουν δημιουργηθεί για την εκκώλυση επιχειρήσεων* RCR103 - Επιχειρήσεις υψηλής ανάπτυξης που υποστηρίζονται*</p>	<p>RCR17 - Επιχειρήσεις ηλικίας 3 ετών που επιβιώνουν στην αγορά* RCR18 - ΜΜΕ που χρησιμοποιούν υπηρεσίες εκκολαπτηρίου ένα έτος μετά τη δημιουργία του εκκολαπτηρίου RCR19 - Επιχειρήσεις με υψηλότερο κύκλο εργασιών RCR25 - Προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο στις στηριζόμενες ΜΜΕ*</p>
	<p>RC016 - Ενδιαφερόμενοι που συμμετέχουν σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης RC0101 - ΜΜΕ που επενδύουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων</p>	<p>RCR97 - Περίοδοι μαθητείας που υποστηρίζονται σε ΜΜΕ RCR98 - Προσωπικό ΜΜΕ που ολοκληρώνει τη συνεχή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΣΕΕΚ) (ανά είδος δεξιοτήτων: τεχνικές, διαχειριστικές, επιχειρηματικές, πράσινες, άλλες)</p>

<p>2. Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων</p>	<p>RC018 - Νοικοκυριά που υποστηρίζονται για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης της κατοικίας τους</p> <p>RC019 - Δημόσια κτίρια που υποστηρίζονται για τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης</p> <p>RC020 - Αστικό δίκτυο αγωγών θέρμανσης που κατασκευάστηκε ή βελτιώθηκε πρόσφατα</p> <p>RC0104 – Αριθμός μονάδων συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης</p>	<p>RCR26 - Ετήσια τελική κατανάλωση ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικιών, ιδιωτικών μη οικιστικών κτιρίων, δημόσιων μη οικιστικών κτιρίων)</p> <p>RCR29 - Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου*</p>
	<p>RC022 - Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)</p> <p>RC097 - Αριθμός ενεργειακών κοινοτήτων και κοινοτήτων ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που υποστηρίζεται*</p>	<p>RCR31 - Συνολική παραγόμενη ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)</p> <p>RCR32 - Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές: ικανότητα που συνδέεται με το δίκτυο (επιχειρησιακή)*</p>
	<p>RC023 - Συστήματα ψηφιακής διαχείρισης για έξυπνα δίκτυα</p> <p>RC0105 – Λύσεις για την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας</p>	<p>RCR33 - Χρήστες συνδεδεμένοι σε έξυπνα δίκτυα</p> <p>RCR34 - Ανάπτυξη έργων για έξυπνα δίκτυα</p>
	<p>RC024 - Νέα ή αναβαθμισμένα συστήματα παρακολούθησης καταστροφών, ετοιμότητας, προειδοποίησης και ανταπόκρισης*</p> <p>RC025 - Νέες κατασκευές ή ενίσχυση έργων σε ακτές, όχθες ποταμών και λιμνών και νέες κατασκευές ή ενίσχυση έργων κατά των κατολισθήσεων για την προστασία των ατόμων, των αγαθών και του φυσικού περιβάλλοντος</p> <p>RC0106 – Νέα ή αναβαθμισμένα συστήματα προστασίας κατά των καταλισθήσεων</p> <p>RC026 - Πράσινες υποδομές που κατασκευάστηκαν για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή</p> <p>RC027 - Εθνικές/ περιφερειακές/ τοπικές στρατηγικές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή</p> <p>RC028 - Περιοχές που καλύπτονται από μέτρα προστασίας κατά των δασικών πυρκαγιών</p>	<p>RCR35 - Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα</p> <p>RCR36 - Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα δασικής πυροπροστασίας</p> <p>RCR37 - Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα προστασίας κατά των φυσικών καταστροφών που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή (εκτός των πλημμυρών και των δασικών πυρκαγιών)</p> <p>RCR96 - Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα προστασίας κατά φυσικών κινδύνων που δεν συνδέονται με την κλιματική αλλαγή και κινδύνων που συνδέονται με τις ανθρώπινες δραστηριότητες*</p>
	<p>RC030 - Μήκος νέων αγωγών ή αγωγών που ενισχύθηκαν για τη σύνδεση νοικοκυριών με το δίκτυο ύδρευσης</p> <p>RC031 - Μήκος νέων κατασκευών ή κατασκευών που ενισχύθηκαν αποχετευτικών δικτύων</p> <p>RC032 - Νέα ή αναβαθμισμένη ικανότητα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων</p>	<p>RCR41 - Πληθυσμός συνδεδεμένος σε βελτιωμένη παροχή νερού</p> <p>RCR42 - Πληθυσμός συνδεδεμένος σε δευτερεύον τουλάχιστον σύστημα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων</p> <p>RCR43 - Απώλειες νερού</p>

	<p>RC034 - Πρόσθετη ικανότητα για την ανακύκλωση των αποβλήτων RC0107 - Επενδύσεις σε υποδομές για χωριστή συλλογή αποβλήτων</p>	<p>RRC103 - Απόβλητα που συλλέγονται χωριστά RRC47 - Ανακυκλωμένα απόβλητα RRC48 - Ανακυκλωμένα απόβλητα που χρησιμοποιούνται ως πρώτες ύλες</p>
	<p>RC036 - Επιφάνεια πράσινων υποδομών που στηρίζονται σε αστικές περιοχές RC037 - Επιφάνεια τόπων Natura 2000 που καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης σύμφωνα με το πλαίσιο δράσης προτεραιότητας RC038 - Επιφάνεια αποκαταστημένου εδάφους που υποστηρίζεται RC039 - Εγκαταστημένα συστήματα παρακολούθησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης</p>	<p>RRC50 - Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα για την ποιότητα του αέρα RRC95 - Πληθυσμός που έχει πρόσβαση σε νέες ή αναβαθμισμένες πράσινες υποδομές σε αστικές περιοχές RRC52 - Αποκαταστημένα εδάφη που χρησιμοποιούνται για χώρους πρασίνου, κοινωνικές κατοικίες, οικονομικές ή κοινοτικές δραστηριότητες</p>
	<p>RC055 - Μήκος γραμμών τραμ και μετρό - νέων RC056 - Μήκος γραμμών τραμ και μετρό - ανακατασκευασμένων/ αναβαθμισμένων RC057 - Τροχάιο υλικό δημόσιων συγκοινωνιών φιλικό προς το περιβάλλον RC058 - Ειδικές υποδομές για ποδηλασία που υποστηρίζονται RC059 - Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/ επαναφόρτισης) που υποστηρίζονται RC060 - Πόλεις και κωμοπόλεις με νέα ή αναβαθμισμένα συστήματα αστικών συγκοινωνιών</p>	<p>RRC62 - Ετήσιος αριθμός επιβατών δημόσιων συγκοινωνιών RRC63 - Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων/ αναβαθμισμένων γραμμών τραμ και μετρό RRC64 - Ετήσιος αριθμός χρηστών των ειδικών υποδομών για ποδηλασία</p>
3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ	<p>RC041 - Επιπλέον νοικοκυριά με πρόσβαση σε ευρυζωνικές υπηρεσίες πολύ υψηλής χωρητικότητας RC042 - Επιπλέον επιχειρήσεις με πρόσβαση σε ευρυζωνικές υπηρεσίες πολύ υψηλής χωρητικότητας RC043 - Μήκος νέων οδών που υποστηρίζονται - ΔΕΔ-Μ RC045 - Μήκος οδών που ανακατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν - ΔΕΔ-Μ RC0108 - Μήκος οδών με νέα ή αναβαθμισμένα συστήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας - ΔΕΔ-Μ RC047 - Μήκος νέων σιδηροδρομικών γραμμών που υποστηρίζονται - ΔΕΔ-Μ</p>	<p>RRC53 - Νοικοκυριά με συνδρομές σε ευρυζωνικές υπηρεσίες δικτύου πολύ υψηλής χωρητικότητας RRC54 - Επιχειρήσεις με συνδρομές σε ευρυζωνικές υπηρεσίες δικτύου πολύ υψηλής χωρητικότητας RRC55 - Χρήστες νέων οδών και οδών που ανακατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν RRC56 - Εξοικονόμηση χρόνου που οφείλεται στη βελτίωση των οδικών υποδομών RRC101 - Εξοικονόμηση χρόνου που οφείλεται στη βελτίωση των σιδηροδρομικών υποδομών</p>

	<p>RC049 - Μήκος σιδηροδρομικών γραμμών που ανακατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν - ΔΕΔ-Μ</p> <p>RC051 - Μήκος νέων ή αναβαθμισμένων εσωτερικών πλωτών οδών - ΔΕΔ-Μ</p> <p>RC0109 - Μήκος Ευρωπαϊκού Συστήματος Διαχείρισης της Σιδηροδρομικής Κυκλοφορίας εξοπλισμένοι σιδηρόδρομοι σε λειτουργία - ΔΕΔ-Μ</p>	
	<p>RC044 - Μήκος νέων οδών που υποστηρίζονται - άλλες</p> <p>RC046 - Μήκος οδών που ανακατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν - άλλες</p> <p>RC0110 - Μήκος οδών ε νέα ή αναβαθμισμένα συστήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας - άλλες</p> <p>RC048 - Μήκος νέων σιδηροδρομικών γραμμών που υποστηρίζονται - άλλες</p> <p>RC050 - Μήκος σιδηροδρομικών γραμμών που ανακατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν - άλλες</p> <p>RC0111 - Μήκος Ευρωπαϊκού Συστήματος Διαχείρισης της Σιδηροδρομικής Κυκλοφορίας εξοπλισμένοι σιδηρόδρομοι σε λειτουργία - άλλες</p> <p>RC052 - Μήκος νέων ή αναβαθμισμένων εσωτερικών πλωτών οδών - άλλες</p> <p>RC053 - Σιδηροδρομικοί σταθμοί και εγκαταστάσεις - νέοι ή αναβαθμισμένοι</p> <p>RC054 - Διατροπικές συνδέσεις - νέες ή αναβαθμισμένες</p>	<p>RCR58 - Ετήσιος αριθμός επιβατών στους υποστηριζόμενους σιδηροδρόμους</p> <p>RCR59 - Σιδηροδρομικές εμπορευματικές μεταφορές</p> <p>RCR60 - Εμπορευματικές μεταφορές σε εσωτερικές πλωτές οδούς</p>
4. Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων	<p>RC061 - Ετήσιος αριθμός ανέργων που εξυπηρετείται από βελτιωμένες εγκαταστάσεις για υπηρεσίες απασχόλησης (χωρητικότητα)</p>	<p>RCR65 - Αριθμός ατόμων που αναζητούν εργασία και χρησιμοποιούν ετησίως τις υποστηριζόμενες υπηρεσίες απασχόλησης</p>
	<p>RC063 - Χωρητικότητα υποδομών που έχουν δημιουργηθεί για προσωρινή υποδοχή</p> <p>RC065 - Χωρητικότητα κατοικιών που έχουν αποκατασταθεί - άλλοι</p>	<p>RCR66 - Πληρότητα υποδομών που έχουν κατασκευαστεί ή ανακαινιστεί για προσωρινή υποδοχή</p> <p>RCR67 - Πληρότητα κατοικιών που έχουν αποκατασταθεί – μετανάστες, πρόσφυγες και άτομα που ζητούν ή βρίσκονται υπό διεθνή προστασία</p>
	<p>RC066 - Χωρητικότητα τάξεων των υποστηριζόμενων υποδομών παιδικής φροντίδας (νέες ή αναβαθμισμένες)</p> <p>RC067 - Χωρητικότητα τάξεων των υποστηριζόμενων</p>	<p>RCR70 - Ετήσιος αριθμός παιδιών που χρησιμοποιούν τις υποστηριζόμενες υποδομές παιδικής φροντίδας</p> <p>RCR71 - Ετήσιος αριθμός μαθητών που χρησιμοποιούν τις</p>

	υποδομών εκπαίδευσης (νέες ή αναβαθμισμένες)	υποστηριζόμενες υποδομές εκπαίδευσης
	RCO69 - Χωρητικότητα των υποστηριζόμενων υποδομών υγειονομικής περίθαλψης RCO70 - Χωρητικότητα των υποστηριζόμενων κοινωνικών υποδομών (εκτός της στέγασης)	RCR72 - Αριθμός ατόμων με πρόσβαση σε βελτιωμένες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης RCR73 - Ετήσιος αριθμός ατόμων που χρησιμοποιούν τις υποστηριζόμενες εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης RCR74 - Ετήσιος αριθμός ατόμων που χρησιμοποιούν τις υποστηριζόμενες εγκαταστάσεις κοινωνικής περίθαλψης
5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών	RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από τις στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης RCO75 - Ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης RCO76 - Συνεργατικά έργα RCO77 - Χωρητικότητα πολιτιστικών και τουριστικών υποδομών που υποστηρίζονται	RCR77 - Τουρίστες/ επισκέψεις σε υποστηριζόμενους χώρους* RCR78 - Χρήστες που ωφελούνται από τις υποστηριζόμενες πολιτιστικές υποδομές*
	RCO80 - Στρατηγικές με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων για την τοπική ανάπτυξη RCO112 – Ενδιαφερόμενα μέρη που εμπλέκονται στην προετοιμασία και υλοποίηση των στρατηγικών ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης RCO(νέο) – Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές*	

- Η ανάλυση σε υποκατηγορίες, σε όποιους δείκτες αναφέρεται κατηγοριοποίηση σε παρένθεση (π.χ. RCO01), θα γίνεται κατά τη διαβίβαση των στοιχείων στην Επιτροπή και δεν απαιτείται στο πλαίσιο της διαμόρφωσης των Προγραμμάτων

- Οι κοινοί δείκτες ΕΤΠΑ/ΤΣ έχουν λάβει τους κωδικούς RCO (REGIO Common Output Indicator) για τους κοινούς δείκτες εκρών και RCR (REGIO Common Result Indicator) για τους κοινούς δείκτες αποτελεσμάτων

- Πρόκειται για ανεπίσημη μετάφραση των κοινών δεικτών εκρών και αποτελεσμάτων

* Δείκτες οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε όλους τους στόχους πολιτικής

** Λίστα δεικτών ύστερα από συμφωνία των Κρατών Μελών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Συμπληρωματικοί κοινοί δείκτες για τα Προγράμματα Interreg**

	Εκροές	Αποτελέσματα
Δείκτες Interreg	RC081 - Αριθμός συμμετεχόντων σε κοινές διασυνοριακές δράσεις RC0115 - Δημόσιες διασυνοριακές εκδηλώσεις που οργανώθηκαν από κοινού RC082 - Αριθμός συμμετεχόντων σε κοινές δράσεις για την προώθηση της ισότητας των φύλων, των ίσων ευκαιριών και της κοινωνικής ένταξης RC083 - Κοινές στρατηγικές/ σχέδια δράσης που αναπτύσσονται ή υλοποιούνται RC084 - Κοινές δοκιμαστικές δραστηριότητες που υλοποιούνται στο πλαίσιο έργων RC0116 – Κοινές λύσεις που αναπτύχθηκαν RC085 - Συμμετέχοντες σε κοινά συστήματα κατάρτισης RC0117 – Λύσεις σε νομικά ή διοικητικά διασυνοριακά εμπόδια που εντοπίστηκαν RC086 - Κοινές διοικητικές ή νομικές συμφωνίες που έχουν υπογραφεί RC087 - Οργανισμοί που συνεργάζονται σε διασυνοριακό επίπεδο RC0118 - Οργανισμοί που συνεργάζονται για την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών RC090 - Διασυνοριακά έργα που έχουν ως αποτέλεσμα δίκτυα/ομάδες RC0119 – Έργα που στηρίζουν τη διασυνοριακή συνεργασία για την ανάπτυξη δεσμών μεταξύ των αστικών κέντρων και της υπαίθρου	RCR79 - Κοινές στρατηγικές/ σχέδια δράσης που υιοθετούνται από οργανισμούς κατά ή μετά την ολοκλήρωση ενός έργου RCR104 – Λύσεις που δόθηκαν ή αναβαθμίστηκαν από οργανισμούς RCR81 - Συμμετέχοντες που ολοκλήρωσαν την παρακολούθηση σε κοινά συστήματα κατάρτισης RCR82 - Νομικά ή διοικητικά διασυνοριακά εμπόδια που μειώθηκαν ή αντιμετωπίστηκαν RCR83 - Άτομα που καλύπτονται από κοινές συμφωνίες RCR84 - Οργανισμοί που συνεργάζονται σε διασυνοριακό επίπεδο μετά την ολοκλήρωση του έργου RCR85 - Συμμετέχοντες σε κοινές δράσεις μετά την ολοκλήρωση του έργου

** Λίστα δεικτών ύστερα από συμφωνία των Κρατών Μελών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Πρόκειται για ανεπίσημη μετάφραση των δεικτών για τα Προγράμματα Interreg

Παράρτημα VII: Δείκτες επιδόσεων του ΕΤΠΑ/ΤΣ προς χρήση από την Επιτροπή*

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Εκροές	Αποτελέσματα
1. Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού	i) Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών	CCO 01 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται για να καινοτομούν CCO 02 - Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές εγκαταστάσεις	CCR 01 - ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες σε προϊόντα, διαδικασίες, μάρκετινγκ ή θέματα οργάνωσης
	ii) Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις	CCO 03 - Επιχειρήσεις και δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών	CCR 02 - Επιπλέον χρήστες νέων ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών που αναπτύσσονται από επιχειρήσεις και δημόσιους οργανισμούς
	ii) Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ	CCO 04 - ΜΜΕ που υποστηρίζονται για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και ανάπτυξης	CCR 03 - Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες ΜΜΕ
	iv) Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα	CCO 05 - ΜΜΕ που επενδύουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων	CCR 04 - Προσωπικό ΜΜΕ που ωφελείται από κατάρτιση για την ανάπτυξη δεξιοτήτων
2. Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων	i) Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης	CCO 06 - Επενδύσεις σε μέτρα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης	CCR 05 - Δικαιούχοι με βελτιωμένη ενεργειακή κατάταξη
	ii) Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	CCO 07 - Επιπλέον ικανότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές	CCR 06 - Όγκος επιπλέον ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές
	iii) Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο	CCO 08 - Συστήματα ψηφιακής διαχείρισης για έξυπνα δίκτυα	CCR 07 - Επιπλέον χρήστες που είναι συνδεδεμένοι σε έξυπνα δίκτυα
	iv) Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές	CCO 09 - Νέα ή αναβαθμισμένα συστήματα παρακολούθησης καταστροφών, ετοιμότητας, προειδοποίησης και ανταπόκρισης	CCR 08 - Επιπλέον πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα προστασίας κατά των πλημμυρών, των δασικών πυρκαγιών και άλλων φυσικών καταστροφών που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή

	v) Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	CCO 10 - Νέα ή αναβαθμισμένη ικανότητα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων	CCR 09 - Επιπλέον πληθυσμός που είναι συνδεδεμένος σε δευτερεύον τουλάχιστον σύστημα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων
	vi) Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	CCO 11 - Νέα ή αναβαθμισμένη ικανότητα ανακύκλωσης αποβλήτων	CCR 10 - Επιπλέον απόβλητα που ανακυκλώνονται
	vii) Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και μείωση της ρύπανσης	CCO 12 - Επιφάνεια πράσινων υποδομών που στηρίζονται σε αστικές περιοχές	CCR 11 - Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα για την ποιότητα του αέρα
3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ	i) Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας	CCO 13 - Επιπλέον νοικοκυριά και επιχειρήσεις που καλύπτονται από ευρυζωνικά δίκτυα πολύ υψηλής χωρητικότητας	CCR 12 - Επιπλέον νοικοκυριά και επιχειρήσεις με συνδρομές σε ευρυζωνικές υπηρεσίες δικτύου πολύ υψηλής χωρητικότητας
	ii) Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ	CCO 14 - Οδικό ΔΕΔ-Μ: Νέες και αναβαθμισμένες οδοί	CCR 13 - Εξοικονόμηση χρόνου που οφείλεται στη βελτίωση των οδικών υποδομών
	iii) Ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα	CCO 15 - Σιδηροδρομικό ΔΕΔ-Μ: Νέες και αναβαθμισμένες σιδηροδρομικές γραμμές	CCR 14 - Ετήσιος αριθμός επιβατών που εξυπηρετούνται από βελτιωμένες σιδηροδρομικές μεταφορές
	iv) Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας	CCO 16 - Επέκταση και εκσυγχρονισμός γραμμών τραμ και μετρό	CCR 15 - Ετήσιος αριθμός χρηστών που εξυπηρετούνται από νέες και εκσυγχρονισμένες γραμμές τραμ και μετρό
	i) Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών	CCO 17 - Ετήσιος αριθμός ανέργων που εξυπηρετείται από βελτιωμένες εγκαταστάσεις για υπηρεσίες απασχόλησης	CCR 16 - Αριθμός ατόμων που αναζητούν εργασία και χρησιμοποιούν ετησίως τις βελτιωμένες υπηρεσίες απασχόλησης
	ii) Βελτίωση της πρόσβασης σε	CCO 18 - Νέα ή αναβαθμισμένη	CCR 17 - Ετήσιος αριθμός χρηστών

	ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών	ικανότητα υποδομών παιδικής φροντίδας και εκπαίδευσης	που εξυπηρετούνται από νέες ή αναβαθμισμένες υποδομές παιδικής φροντίδας και εκπαίδευσης
	iii) Ακόμη μεγαλύτερη κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μεταναστών και μειονεκτουσών ομάδων με την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων που αφορούν μεταξύ άλλων τη στέγαση και τις κοινωνικές υπηρεσίες·	CCO 19 - Επιπλέον χωρητικότητα υποδομών υποδοχής που έχουν δημιουργηθεί ή αναβαθμιστεί	CCR 18 - Ετήσιος αριθμός χρηστών που εξυπηρετούνται από νέες και βελτιωμένες εγκαταστάσεις υποδοχής και στέγασης
	iv) Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης·	CCO 20 - Νέα ή αναβαθμισμένη ικανότητα υποδομών υγειονομικής περίθαλψης	CCR 19 - Πληθυσμός με πρόσβαση σε βελτιωμένες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης
5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών	i) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές	CCO 21 - Πληθυσμός που καλύπτεται από τις στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	

* Παράρτημα II σχεδίου Καν. ΕΤΠΑ/ΤΣ, 29.05.2018

- Οι δείκτες έχουν λάβει τους κωδικούς CCO = COMMISSION Common Output indicator και CCR = COMMISSION Common Result indicator

- Πρόκειται για ανεπίσημη μετάφραση των κοινών δεικτών εκρών και αποτελεμάτων

Παράρτημα VIII: Κοινοί δείκτες ΕΚΤ+

A. Κοινοί δείκτες για τη γενική στήριξη από το σκέλος του ΕΚΤ+ στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης (Παράρτημα I σχεδίου Καν. ΕΚΤ+)*

1α) Κοινοί Δείκτες Εκροών για Συμμετέχοντες
CO01 - Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων
CO02 - Μακροχρόνια άνεργοι
CO03 - Οικονομικά μη ενεργά άτομα
CO04 - Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολουμένων
CO05 - Κάτω των 30 ετών
CO06 - Άνω των 54 ετών
CO07 - Απόφοιτοι κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή και κατώτερη (ISCED 0-2)
CO08 - Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)
CO09 - Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 5 έως 8)
1β) Λοιποί κοινοί δείκτες εκροών
CO10 - Συμμετέχοντες με αναπηρία
CO11 - Υπήκοοι τρίτων χωρών
CO12 - Συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης
CO13 - Μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά)
CO14 - Άστεγοι ή άτομα που έχουν αποκλειστεί από τη στέγαση
CO15 - Συμμετέχοντες από αγροτικές περιοχές
2) Κοινοί δείκτες εκροών για φορείς
CO16 - Αριθμός των δημόσιων διοικήσεων ή των δημόσιων υπηρεσιών που υποστηρίζονται σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο
CO17 - Αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων συνεταιριστικών και κοινωνικών επιχειρήσεων)
3) Κοινοί δείκτες άμεσων αποτελεσμάτων για συμμετέχοντες
CR01 - Συμμετέχοντες που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους
CR02 - Συμμετέχοντες που παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους
CR03 - Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους
CR04 - Συμμετέχοντες που εργάζονται, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολουμένων, αμέσως μετά την αποχώρησή τους από την εργασία
4) Κοινοί δείκτες μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων για συμμετέχοντες
CR05 - Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους
CR06 - Συμμετέχοντες με βελτιωμένη κατάσταση στην αγορά εργασίας εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους

*Οι δείκτες του Παραρτήματος I του σχεδίου του Καν. ΕΚΤ+ εφαρμόζονται στους ειδικούς στόχους (i)-(x).

B. Κοινοί δείκτες για τη στήριξη από το ΕΚΤ+ με σκοπό την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης (Παράρτημα II σχεδίου Καν. ΕΚΤ+)*

Δείκτες Εκροών
MCO1 - Συνολική χρηματική αξία των τροφίμων και αγαθών που διανέμονται
MCO2 - Συνολική αξία της βοήθειας σε τρόφιμα
MCO3 - Συνολική χρηματική αξία των τροφίμων για παιδιά
MCO4 - Συνολική χρηματική αξία των τροφίμων για τους αστέγους
MCO5 - Συνολική χρηματική αξία των τροφίμων για άλλες ομάδες-στόχους
MCO6 - Συνολική αξία των αγαθών που διανέμονται
MCO7 - Συνολική χρηματική αξία των αγαθών για παιδιά
MCO8 - Συνολική χρηματική αξία των αγαθών για τους αστέγους
MCO9 - Συνολική χρηματική αξία των αγαθών για άλλες ομάδες-στόχους
MCO10 - Συνολική ποσότητα βοήθειας σε τρόφιμα που διανέμονται (σε τόνους)
MCO11 - Ποσοστό τροφίμων, των οποίων μόνο η μεταφορά, η διανομή και η αποθήκευση καλύφθηκε από το πρόγραμμα (%)
MCO12 - Ποσοστό των προϊόντων τροφίμων που συγχρηματοδοτήθηκαν από το ΕΚΤ+ επί του συνολικού όγκου των τροφίμων που διανέμονται σε δικαιούχους (%)
Δείκτες Αποτελεσμάτων
MCR1 - Αριθμός των τελικών αποδεκτών βοήθειας σε τρόφιμα
MCR2 - Αριθμός παιδιών ηλικίας κάτω των 18 ετών
MCR3 - Αριθμός νέων ηλικίας 18-29 ετών
MCR4 - Αριθμός τελικών αποδεκτών άνω των 54 ετών
MCR5 - Αριθμός τελικών αποδεκτών με αναπηρία
MCR6 - Αριθμός υπηκόων τρίτων χωρών
MCR7 - Αριθμός τελικών αποδεκτών με αλλοδαπή προέλευση, μειονοτήτων (συμπεριλαμβανομένων των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά)
MCR8 - Αριθμός άστεγων τελικών αποδεκτών ή τελικών αποδεκτών που έχουν αποκλειστεί από τη στέγαση
MCR9- Αριθμός των τελικών αποδεκτών υλικής βοήθειας
MCR10 - Αριθμός παιδιών ηλικίας κάτω των 18 ετών
MCR11 - Αριθμός νέων ηλικίας 18-29 ετών
MCR12 - Αριθμός τελικών αποδεκτών άνω των 54 ετών
MCR13 - Αριθμός τελικών αποδεκτών με αναπηρία
MCR14 - Αριθμός υπηκόων τρίτων χωρών
MCR15 - Αριθμός τελικών αποδεκτών με αλλοδαπή προέλευση, μειονοτήτων (συμπεριλαμβανομένων των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά)
MCR16 - Αριθμός άστεγων τελικών αποδεκτών ή τελικών αποδεκτών που έχουν αποκλειστεί από τη στέγαση

*Οι δείκτες του Παραρτήματος II του σχεδίου του Καν. ΕΚΤ+ εφαρμόζονται στον ειδικό στόχο (xi).

- Πρόκειται για ανεπίσημη μετάφραση των κοινών δεικτών εκροών και αποτελεμάτων

Παράρτημα ΙΧ: Κοινοί δείκτες ΤΔΜ*

Εκροές	Αποτελέσματα
<p>RCO01 - Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)</p> <p>RCO02 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις</p> <p>RCO03 - Επιχειρήσεις με υποστήριξη χρηματοδοτικών μέσων</p> <p>RCO04 - Επιχειρήσεις χωρίς χρηματοδοτική υποστήριξη</p> <p>RCO05 - Υποστηριζόμενες νεοφυείς επιχειρήσεις</p> <p>RCO10 - Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα</p> <p>RCO13 - Ψηφιακές υπηρεσίες και προϊόντα που αναπτύσσονται για επιχειρήσεις</p> <p>RCO15 - Ικανότητες που έχουν δημιουργηθεί για την εκκόλαψη επιχειρήσεων</p> <p>RCO18 - Νοικοκυριά που υποστηρίζονται για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης της κατοικίας τους</p> <p>RCO19 - Δημόσια κτίρια που υποστηρίζονται για τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης</p> <p>RCO22 - Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ τη οποίας: ηλεκτρική, θερμική)</p> <p>RCO34 - Πρόσθετη ικανότητα για την ανακύκλωση των αποβλήτων</p> <p>RCO38 - Επιφάνεια αποκαταστημένου εδάφους που υποστηρίζεται</p> <p>RCO39 - Εγκαταστημένα συστήματα παρακολούθησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης</p> <p>RCO60 - Πόλεις και κωμοπόλεις με νέα ή αναβαθμισμένα συστήματα αστικών συγκοινωνιών</p> <p>RCO101 - ΜΜΕ που επενδύουν στις δεξιότητες βιομηχανικού μετασχηματισμού και επιχειρηματικότητας</p> <p>RCO120 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται για να επιτύχουν μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2003/87/ΕΕ</p>	<p>RCR01 - Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες</p> <p>RCR02 - Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)</p> <p>RCR03 - ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών</p> <p>RCR04 - ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες μάρκετινγκ ή οργάνωσης</p> <p>RCR05 - ΜΜΕ που καινοτομούν σε ενδοεπιχειρησιακό επίπεδο</p> <p>RCR06 - Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που υποβλήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας</p> <p>RCR11 - Χρήστες νέων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών</p> <p>RCR12 - Χρήστες νέων ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών που αναπτύσσονται από επιχειρήσεις</p> <p>RCR17 - Επιχειρήσεις ηλικίας 3 ετών που επιβιώνουν στην αγορά</p> <p>RCR18 - ΜΜΕ που χρησιμοποιούν υπηρεσίες εκκολλαπτηρίου ένα έτος μετά τη δημιουργία του εκκολλαπτηρίου</p> <p>RCR26 - Ετήσια τελική κατανάλωση ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικιών, ιδιωτικών μη οικιστικών κτιρίων, δημόσιων μη οικιστικών κτιρίων)</p> <p>RCR29 - Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου</p> <p>RCR29a - Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2003/87/ΕΕ στις υποστηριζόμενες επιχειρήσεις</p> <p>RCR31 - Συνολική παραγόμενη ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)</p> <p>RCR32 - Πρόσθετη παραγωγική εγκατεστημένη ισχύ για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές</p> <p>RCR47 - Ανακυκλωμένα απόβλητα</p> <p>RCR48 - Ανακυκλωμένα απόβλητα που χρησιμοποιούνται ως πρώτες ύλες</p> <p>RCR50 - Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα για την ποιότητα του αέρα</p> <p>RCR52 - Αποκαταστημένα εδάφη που χρησιμοποιούνται για χώρους πρασίνου, κοινωνικές κατοικίες, οικονομικές ή κοινοτικές δραστηριότητες</p> <p>RCR62 - Ετήσιος αριθμός επιβατών δημόσιων συγκοινωνιών</p> <p>RCR97 - Περίοδοι μαθητείας που υποστηρίζονται σε ΜΜΕ</p> <p>RCR98 - Προσωπικό ΜΜΕ που ολοκληρώνει την κατάρτιση σε δεξιότητες</p>

	βιομηχανικού μετασχηματισμού και επιχειρηματικότητας
για συμμετέχοντες:	για συμμετέχοντες:
RCO200 - Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	RRC200 - Συμμετέχοντες που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους
RCO201 - Μακροχρόνια άνεργοι	RRC201 - Συμμετέχοντες που παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους
RCO202 - Οικονομικά μη ενεργά άτομα	RRC202 - Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους
RCO203 - Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	RRC203 - Συμμετέχοντες που εργάζονται, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων, αμέσως μετά την αποχώρησή τους από την εργασία
RCO204 - Κάτω των 30 ετών	
RCO205 - Άνω των 54 ετών	
RCO206 - Απόφοιτοι κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή και κατώτερη (ISCED 0-2)	
RCO207 - Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)	
RCO208 - Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 5-8)	
RCO209 – Συνολικός αριθμός συμμετεχόντων	

* Παράρτημα ΙΙΙ σχεδίου Καν. ΤΔΜ, 29.05.2020

- Πρόκειται για ανεπίσημη μετάφραση των κοινών δεικτών εκροών και αποτελεμάτων

Παράρτημα Χ: Εταίροι που συμμετείχαν στις ΟΣΠ 2021-2027

Σ.Π.1	Σ.Π.2	Σ.Π.3
<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργάτες του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό, αρμόδιων για τον Συντονισμό του Κυβερνητικού Έργου • ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ • Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας / ΕΥΔΕ Τομέων Βιομηχανίας, Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή • Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας • Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης/ Γραφείο ΓΓΨΔΑΔ • Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων • Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού / Γραφείο ΓΓ Σύγχρονου Πολιτισμού • Υπουργείο Τουρισμού/ Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπ. Τουρισμού • ΣΕΒ • ΣΒΕ / Διεύθυνση Τεκμηρίωσης και Μελετών • ΕΣΕΤΕΚ • ΕΥΣΣΑ 	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργάτες του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό, αρμόδιων για τον Συντονισμό του Κυβερνητικού Έργου • ΕΥΔ ΥΜΕΠΕΡΑΑ • ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ • ΜΟΔ • ΥΠΕΝ - Ενέργεια • ΥΠΕΝ - Περιβάλλον • ΥΠΑΑΤ • ΦοΔιΣΑ • ΕΔΕΥΑ • ΚΑΠΕ • ΕΥΣΣΑ • ΓΓ Πολιτικής Προστασίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργάτες του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό, αρμόδιων για τον Συντονισμό του Κυβερνητικού Έργου • Γενική Γραμματεία ΔΕ και ΕΣΠΑ • ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ • ΕΥΔ & Εφαρμογής Τομέα Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών (ΕΥΔΕ-ΤΠΕ) • Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών & Ταχυδρομείων/ Διεύθυνση Ευρυζωνικότητας και Δικτύων • ΟΧΠ Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών • ΟΧΠ Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής • ΤΕΕ • Σύλλογος Ελλήνων Συγκοινωνιολόγων • ΕΥΣΣΑ

Σ.Π.4	Σ.Π.5
<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργάτες του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό, αρμόδιων για τον Συντονισμό του Κυβερνητικού Έργου • Γενική Γραμματεία ΔΕ και ΕΣΠΑ • Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων / Γενική Διευθύντρια Κοινωνικής Αλληλεγγύης • Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας Φύλων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων • Γενική Γραμματεία Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων • Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου • Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΟΧΠ) • Υπουργείο Υγείας (ΟΧΠ) • Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ) / Ινστιτούτο Εργασίας (ΙΝΕ-ΓΣΕΕ) και Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ) • Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ) / ΙΝΕΜΥ-ΕΣΕΕ • Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ) / Τομέας Απασχόλησης και Αγοράς Εργασίας • Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΓΣΕΒΕΕ)/ ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ • Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) / Διευθυντής Προγραμμάτων ΙΝΣΕΤΕ • Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑΜΕΑ) • Ειδική Γραμματεία ΤΣ ΕΚΤ ΕΤΠΑ • ΕΥΔ ΕΠΑΝΑΔΕΔΜ - ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ • ΕΥΔ ΕΠΑΝΑΔΕΔΜ - ΤΟΜΕΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ • ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ • ΕΥΣΣΑ • ΕΥΣΕΚΤ 	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργάτες του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό, αρμόδιων για τον Συντονισμό του Κυβερνητικού Έργου • Υπ. Ναυτιλίας • ΜΟΔ • ΕΕΤΑΑ • Υπ. Περιβάλλοντος • Υπ. Πολιτισμού • Υπ. Τουρισμού • Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης • ΚΕΔΕ • ΕΝΠΕ • ΕΥΣΣΑ • ΕΥΣΕΚΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΥΠΟΥΡΓΟΙ (ηλεκτρονικά)

- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Υπουργό κ. Παναγιώτη Θεοδωρικάκο
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, Υπουργό κ. Κυριάκο Πιερρακάκη
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ, Υπουργό κ. Νικόλαο Παναγιωτόπουλο
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, Υπουργό κα. Νίκη Κεραμέως
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ, Υπουργό κ. Ιωάννη Βρούτση
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Υπουργό κ. Νικόλαο - Γεώργιο Δένδια
Αναπληρωτή Υπουργό κ. Μιλτιάδη Βαρβιτσιώτη
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ, Υπουργό κ. Μιχαήλ Χρυσοχοΐδη
Υφυπουργό κ. Νίκο Χαρδαλιά
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, Υπουργό κ. Κωνσταντίνο Τσιάρα
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, Υπουργό κ. Χρήστο Σταϊκούρα
Αναπληρωτή Υπουργό κ. Θεόδωρο Σκυλακάκη
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ, Υπουργό κ. Βασίλειο Κικίλια
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ, Υπουργό κα Στυλιανή Μενδώνη
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, Υπουργό κ. Κωνσταντίνο Χατζηδάκη
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, Υπουργό κ. Κωνσταντίνο Καραμανλή
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, Υπουργό κ. Παναγιώτη Μηταράκη
Αναπλ. υπουργό κ. Γ. Κουμουτσάκος
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ & ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, Υπουργό κ. Ιωάννη Πλακιωτάκη
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, Υπουργό κ. Μαυρούδη Βορίδη
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, Υπουργό κ. Θεοχάρη Θεοχάρη
- ΥΠΟΥΡΓΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ, κ. Γεώργιο Γεραπετρίτη
- ΥΠΟΥΡΓΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ, κ. Κυριάκο Πιερρακάκη
- ΥΦΥΠΟΥΡΓΟ ΣΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ, κ. Χρήστο-Γεώργιο Σκέρτσο
- ΥΦΥΠΟΥΡΓΟ ΠΑΡΑ ΤΩ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΩ, κ. Στυλιανό Πέτσα

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΕΣ (ηλεκτρονικά)

- Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας – Θράκης, Περιφερειάρχη κ. Χ. Μέτιο
- Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Περιφερειάρχη κ. Α. Τζιτζικώστα
- Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Περιφερειάρχη κ. Γ. Κασαπίδη
- Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφερειάρχη κ. Α. Καχριμάνη
- Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Περιφερειάρχη κ. Φ. Σπανό
- Περιφέρεια Θεσσαλίας, Περιφερειάρχη κ. Κ. Αγοραστό
- Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, Περιφερειάρχη κ. Ρ. Κρατσά-Τσαγκαροπούλου
- Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Περιφερειάρχη κ. Ν. Φαρμάκη
- Περιφέρεια Πελοποννήσου, Περιφερειάρχη κ. Π. Νίκα
- Περιφέρεια Αττικής, Περιφερειάρχη κ. Γ. Πατούλη
- Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, Περιφερειάρχη κ. Κ. Μουτζούρη
- Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφερειάρχη κ. Γ. Χατζημάρκο
- Περιφέρεια Κρήτης, Περιφερειάρχη κ. Στ. Αρναουτάκη

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ & ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (ηλεκτρονικά)

- ΕΥΔ Ε.Π. "Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», Προϊστάμενη κα Α. Φέτση
- ΕΥΔ Ε.Π. "Υποδομές Μεταφορών Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη", Προϊσταμένη κα Ζ. Παπασιώπη
- ΕΥΔ Ε.Π. « Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα», Προϊσταμένη κα Αν. Καρκούλη
- ΕΥΔ Ε.Π. " Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση", Προϊσταμένη κα Α. Μανώλη
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Προϊστάμενο κ. Β. Πιτσινίγκο
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, Προϊσταμένη κα Α. Ωραιοπούλου
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, Αν. Προϊστάμενο κ. Γ. Παπαδόπουλο
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου, Προϊσταμένη κα Ευγ. Παπανικολάου
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Θεσσαλίας, Προϊσταμένη κα Μ. Σαραφίδου
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, Προϊστάμενο, κ. Κ. Ασπιώτη
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, Προϊσταμένη κα Αλ. Σταθοπούλου
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, Προϊστάμενο κο. Κ. Λέμα
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Αττικής, Προϊστάμενο κ. Δ. Δρόση
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Πελοποννήσου, Προϊστάμενο κ. Αντ. Ψαράκη
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, Προϊστάμενο κ. Γ. Πλακωτάρη
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, Προϊστάμενο κ. Αντ. Βουτσίνο
- ΔΑ Ε.Π. Περιφέρειας Κρήτης, Προϊσταμένη κα Μ. Κασωτάκη
- ΔΑ Προγραμμάτων Στόχου "Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία", Προϊσταμένη κα Α. Μπουζιάνη
- ΕΥΔ Προγράμματος «Αλιεία & Θάλασσα», Προϊσταμένη κα Γιόκαλα

ΕΠΙΤΕΛΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ & ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ (ηλεκτρονικά)

- Επιτελική Δομή Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Τομέας Περιβάλλοντος, Προϊσταμένη κα Χ. Κούρτελη
- Επιτελική Δομή Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Τομέας Ενέργειας, Προϊσταμένη κα Ι. Νίκου
- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, Τομέας Υποδομών και Μεταφορών (ΕΔΥΜΕΤ/ΥΠΥΜΕ), Προϊσταμένη κα Αθ. Κουρτέση
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης και Εφαρμογής Τομέας Τεχνολογίας, Πληροφορικής και Επικοινωνίας, Προϊστάμενο κ. Εμ. Γιαμπουρά
- Επιτελική Δομή του Υπουργείου Υγείας, Προϊσταμένη κα Φ. Δαλαβέρη
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης και Εφαρμογής του Υπουργείου Εσωτερικών, Προϊσταμένη κα Ι. Πρίφτη
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης και Εφαρμογής Τομέων Βιομηχανίας Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή, Προϊστάμενο κ. Μ. Τζωρτζή
- Επιτελική Δομή του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Τομέας Παιδείας, Προϊστάμενο κ. Κ. Βαλιάντζα
- Επιτελική Δομή Τομέα Τουρισμού, Αν. Προϊσταμένη κα Λ. Σιαμαντά
- Επιτελική Δομή Υπουργείου Πολιτισμού & Αθλητισμού, Προϊστάμενο κ. Ι. Μυλωνά
- Επιτελική Δομή Υπουργείου Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής, Προϊσταμένη κα Αθ. Φωκά
- Επιτελική Δομή Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Τομέα Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας, Προϊσταμένη κα Ρ. Οικονόμου

- Επιτελική Δομή Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Τομέας Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Προϊσταμένη κα Γ. Βικάτου
- Επιτελική Δομή Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Προϊσταμένη κα Π. Αγγελοπούλου
- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Εξωτερικών, Προϊστάμενο κ. Χρ. Τσίρο
- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔ ΕΣΠΑ ΥΔΔΑΔ), Προϊστάμενο κ. Δ. Κατρά
- Τεχνική Γραμματεία της Συντονιστικής Επιτροπής Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, Πρόεδρο Συντονιστικής Επιτροπής κ. Κ. Μουσουρούλη

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ (ηλεκτρονικά)

- ΕΥΔ Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2014-2020», Προϊστάμενο κο Μανέτα
- Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Διαχείρισης Προγραμμάτων Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και άλλων Πόρων (Ε.Υ.ΣΥ.Δ. Τ.Α.Μ.Ε.Τ.Ε.Α.Α.Π), Προϊσταμένη κα Α. Μιχαλοπούλου
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης & Εφαρμογής των Δράσεων του Υπ. Παιδείας & Θρησκευμάτων στους Τομείς της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης & Καινοτομίας (ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ), Προϊσταμένη κα Ε. Πουλακάκη
- Επιτροπή Σχεδιασμού Πολιτικής ΕΣΠΑ, κ. Α. Κρητικό

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ (ηλεκτρονικά)

- Γραφείο Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων κ. Σπυρίδων-Άδωνι Γεωργιάδη
- Γραφείο Υφυπουργού Ανάπτυξη και Επενδύσεων κ. Ιωάννη Τσακίρη
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων & ΕΣΠΑ, κ. Δ. Σκάλκο
- Γραφείο Ε.Γ. Διαχείρισης ΕΠ Τομεακών ΕΤΠΑ & Ταμείου Συνοχής, κ. Γ.Ζερβό
- Γραφείο Ε.Γ. Διαχείρισης Τομεακών ΕΠ ΕΚΤ, κα Ν. Δανδόλου
- Προϊστάμενο ΕΑΣ, Γεν. Δ/ντη κ. Ι. Φίρμπα
- ΕΥΣΣΑ
- ΕΥΣΕΚΤ
- ΕΥΣΕ
- ΕΥΘΥ
- ΕΥ ΟΠΣ
- ΕΥΚΕ
- ΕΥ ΑΡΧΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ